

2011 JAPONYA-VİETNAM-RUSYA- AVRUPA SÖYLEŞİLERİ

2011 JAPAN-VIETNAM-RUSSIA- EUROPE INTERVIEWS

حوارات حول اليابان – روسيا – أوروبا – فيتنام في عام ٢٠١١

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES

مركز الشرق الأوسط للدراسات الاستراتيجية

2011 JAPONYA-VİETNAM-RUSYA- AVRUPA SÖYLEŞİLERİ

2011 JAPAN-VIETNAM-RUSSIA-EUROPE INTERVIEWS

حوارات حول اليابان – روسيا – أوروبا – فيتنام في عام ٢٠١١

ORSAM Rapor No: 183

Kasım 2013

ISBN: 978-605-4615-79-7

Ankara - TÜRKİYE ORSAM © 2013

Bu raporun içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir; ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaştırmıştır.

Ortadoğu’ya Bakış

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kahçı barışın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaşmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaştırmacı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algılamasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaştırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

Nebahat Tanrıverdi O Yaşar

Nebahat Tanrıverdi O Yaşar ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı olarak ORSAM'da görev yapmaktadır. Kuzey Afrika ve Körfez ülkeleri üzerine çalışan Nebahat Tanrıverdi O Yaşar'ın Fas, Tunus, Libya, Mısır, Bahreyn ve Suudi Arabistan'daki gelişmelere dair pek yazısı bulunmaktadır. Körfez İşbirliği Konseyi ile ilgili çalışmalarının yanı sıra geçiş süreçleri ve demokratikleşme, Arap Baharı, güvenlik ve rejim değişikliği konularında çalışmaktadır. Bugüne kadar yazıları ORSAM web sitesi, Ortadoğu Analiz, Alternatif Politikalar, Akademik Ortadoğu ve Today's Zaman gibi yayın organlarında yayınlanmıştır. Al Arabiya, TRT, TRT Türk, Nile TV, Türkmeneli TV, A Haber ve TRT Arapça gibi kanallarda yayına çıkmıştır. Uluslararası İlişkiler konusunda lisansını Hacettepe Üniversitesi'nde tamamladı. Yüksek Lisans eğitimini Ortadoğu Teknik Üniversitesi Ortadoğu Çalışmaları Bölümünde devam ettirmektedir.

TAKDİM

ORSAM kurulduğu günden bu yana bilginin birincil kaynaklardan elde edilmesi amacıyla saha çalışmalarına son derece önem vermiş ve ORSAM uzmanlarının yaptığı saha çalışmaları sonrası ortaya koyduğu çalışmaları fark yaratmıştır. Bu saha çalışmaları sırasında birincil kaynaktan bilgi edinilmesinin yanı sıra Türkiye'nin bakışı muhataplara aktarılırken, Türkiye ile saha çalışmasının yapıldığı ülke arasında yakınlaşma ve karşılıklı anlayış birliğinin sağlanmasına katkı yapılmaya çalışılmıştır. Bu amaçla karşı tarafın görüşlerinin de Türkiye'de bilinmesi ve yanlış anlaşılmasının giderilmesi noktasında, saha çalışması yapılan ülkenin her kesiminden önde gelen isimler söyleşiler yapılmıştır. Saha çalışmalarından elde edilen verilerin yanı sıra Türkiye'ye çeşitli vesileler ile ziyaret gerçekleştiren bölge akademisyenleri ve uzmanları ile görüşen ORSAM, bugüne kadar birincil kaynakları çeşitlendirmeye hizmet etmektedir. Bu amaca hizmet etmek için kurulduğu 2009 yılından itibaren yayınlarında ve web sitesinde pek çok Söyleşi yayınlamıştır.

ORSAM uzmanları tarafından hem Ortadoğu saha çalışmalarında hem de Türkiye'de bölge ülkelerin temsilcileri, akademisyenleri ve uzmanları ile de görüşülmekte ve söyleşiler gerçekleştirilmektedir. ORSAM uzmanlarının yaptığı bu söyleşiler elinizdeki bu çalışmayla bir araya getirilmiş ve toplu bir bakış açısı sağlanmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte yapılan söyleşiler yıllara ve ülkelere göre tasnif edilmiştir. 2011 yılını kapsayan bu rapor Japonya ve Vietnam gibi Uzakdođu ülkeleri ile Avrupa ülkeleri ve Rusya'daki uzman, akademisyen ve temsilcilerle gerçekleştirilen söyleşileri kapsamaktadır.

Faydalı olmasını umuyor ve keyifli okumalar diliyoruz.

Hasan Kanbolat
ORSAM Başkanı

İçindekiler

Takdim.....	4
-------------	---

JAPONYA

Tokyo Üniversitesi'nden Prof. Dr. Masayuki Yamauchi ile Söyleşi	7
Hitotsubashi Üniversitesi'nden Dr. Nobumasa Akiyama ile Söyleşi.....	9
Japonya Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü'nden Mayu Kaneko ile Söyleşi.....	12
Tokyo Üniversitesi'nden Prof. Dr. Jun Furuya ile Söyleşi	14
Prof. Dr. Naito: Dostluk İlişkilerinin Olduğunu Söyleyebiliriz, Daha da ilerletebilmek İçin İşbirliği Yapmamız Çok Mantıklı.....	16
Danışmaz: Türkiye'nin Ortadoğu'da İnisiyatif Alması, İç Politikadaki ve Diplomasideki Ataklar Japonya'da Takip Ediliyor	19
Moriyama: Türkiye'de Toplumun ve Liderlerin Ortadoğu'da Daha Derinlemesine Bir Açılıma Hazır Olduğunu Düşünüyorum	21
Shimada: "Amerika Çekildikten Sonra Ne Olacağını Kimse Tahmin Edemez"	22
Nakanishi: "Demokratik Kurumları Geliştirmek İçin Bu Ülkelerde Anayasal Değişikliklere İhtiyacımız Var"	24
Koyabu: "Uluslararası Topluluğun Kadının Rolünü Önemsemesi ve İzlemesi Gerekir"	26

VİETNAM

Türkiye'nin Yeni Vietnam Büyükelçisi Ahmet Akif Oktay: "Türkiye-Vietnam İlişkilerinde Her Alanda Büyük Bir Potansiyel Mevcut"	28
Dr. Bui Nhat Quang: "Bölgedeki Sorunların Çözümüne Vietnam, Türkiye ile Birlikte Hizmet Edebilir."	33

RUSYA

Prof. Dr. Victor Panin: "Daha Çok İlerleme Sağlayacak ve Ortadoğu'da Sosyal Durumu Düzenleyecek Güçlerin İktidarı Elde Etmesinden Yanayız"	36
Prof. Knyazev: "Gerek Orta Asya, Gerek Orta Doğu'da Amaçlar Aynıdır. İstenilmeyen İktidarla İlgili Kötü Haberler Yaymak ve Toplumda Buna Dair Kötü İzlenim Bırakmak	40

Yrd. Doç. Dr. Sotnichenko: “Eğer Hükümetlerimiz Birlikte Hareket Ederse Ortadoğu Daha Güvenli ve Zengin Bir Yer Haline Gelebilir”	51
Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı Özel Temsilcisi Safonov Rusya Federasyonunun Ortadoğu Meselelerine Yaklaşımını Anlattı	54

AVRUPA

Riva Kastoryano: “Türkiye’nin Gücü AB’yi Tedirgin Ediyor”	60
Büyük Paris Camii El-Gazali Enstitüsü Başkanı Dr. Djelloul Seddiki: “Sarkozy’de İslamafobi Var”	65
Prof.Dr.Paul Dumont: “Avrupa Türk Dinamizmine Muhtaç”	71
CERI Başkanı Prof. Christian Lequesne: “Türkiye Ortadoğu’da Yumuşak Gücüyle Etkinlik Kuruyor”	76
İtalyan Türkolog Ermanno Visintiner ile Söyleşi	82

Derleyen: Nebahat Tanrıverdi O Yaşar,
ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı

2011 JAPONYA-VİETNAM-RUSYA- AVRUPA SÖYLEŞİLERİ

JAPONYA

**Tokyo Üniversitesi'nden Prof. Dr.
Masayuki Yamauchi ile Söyleşi**

14 Ocak 2011

ORSAM: Japonya'nın Ortadoğu'ya bakışı nasıldır? Ortadoğu Japonya açısından neden önemlidir?

Masayuki Yamauchi: Avrupa ve Asya arasındaki konumuyla Ortadoğu tarih ve coğrafya açısından büyük bir önem taşıyan konumdur. Bu durum Ortadoğu'yu sadece Japonya değil tüm dünya açısından önemli kılar. Japonya Ortadoğu'dan nemli ölçüde petrol

ithal etmektedir. Aynı zamanda Ortadoğu Japonya için nemli bir pazardır. Aynı zamanda Ortadoğu bazı felaketlere sahne olmuştur. Japonya Somali'de olduğu gibi Ortadoğu'da da yardımda bulunmak istiyor. Özellikle İran, Irak ve Filistin konularında bir şeyler yapmak istiyor.

ORSAM: Türkiye'nin Ortadoğu'daki rolü hakkında ne düşünüyorsunuz?

Masayuki Yamauchi: Türkiye İran gibi büyük bir ülkedir. Aynı zamanda Türkiye Avrupa, Afrika ve Asya'da geniş toprakları olan bir imparatorluğun mirasçısıdır. İmparatorluk Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra dağılmıştır; ancak Türkiye'ye Suriye, İran ve Irak ile tarihsel ve coğrafi yakınlık sağlamıştır. Bu da Türkiye'yi önemli kılar. Öte yandan Türkiye'nin Müslüman bir ülke olması da önemlidir.

ORSAM: Türk-İsrail ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz? Gelecekte neler olabilir?

Masayuki Yamauchi: Türkiye İsrail ile uzun süreli bir dostluğa sahiptir. Ancak İsrail Türk filosuna saldırıp dokuz kişiyi öldürerek bir dostunu terk etmiştir. Gene de İsrail Türkiye'ye ihtiyaç duymaktadır ve Türkiye'nin dostluğunu geri kazanmalıdır. Türkiye de Başbakan Erdoğan'ın Davos'da Cumhurbaşkanı

Perez'e gösterdiği gibi, İsrail'e karşı sağlam bir tavır almıştır.

ORSAM: Ortadoğu'da barış mümkün müdür? Evet, ise nasıl? Hayır, ise neden? Ortadoğu'da barışın dinamikleri nelerdir?

Masayuki Yamauchi: Zor bir soru. Öncelikle Filistin İsrail sorununun çözümü önemlidir, ancak mümkün görünmemektedir. Çünkü sorun asimetriktir. Türkiye iki tarafla da yakın ilişkilere sahip olması bakımından önem taşımaktadır.

ORSAM: İran'a yaptırımlar konusunda Japonya'nın konumu nedir? Japonya yaptırımları destekliyor mu?

Masayuki Yamauchi: Japonya, bir Birleşmiş Milletler üyesi olarak karara saygı duymaktadır.

ORSAM: Japonya neden Ortadoğu'da az bir nüfuza sahiptir? Neden Japonya'yı Ortadoğu'da daha çok göremiyoruz?

Masayuki Yamauchi: Elbette Ortadoğu'da bir şeyler yaptık, ancak abartılmaması gerekir. Sorunları izliyor ve çözüme dair bir şeyler yapmak istiyoruz. Mesela, İsrail tarafından tahrip edilen Filistin altyapısının inşasında rol oynayabiliriz.

ORSAM: Irak'taki uzlaşma sürecinde Kürtlerin gücü artmaktadır. Sizce Irak Kürtlerinin geleceği ne olacak?

Masayuki Yamauchi: Zor bir soru. Türkiye açısından önemli olan ise PKK sorunudur. Bu da dolaylı olarak Irak ile ilgilidir. Bazı durumlarda yakın ilişkiler mevcuttur. Kürt halkı Irak'ın bir parçası olduklarını bilmelidir. Türkiye ise dikkatli davranmalı ve bunu göz önünde bulundurmalıdır. Kürt halkının durumu çok önemlidir.

ORSAM: Son Irak hükümeti hakkında ne düşünüyorsunuz? Yeni Irak hükümeti Irak'da birliğin sağlanmasında etkili olabilecek mi?

Masayuki Yamauchi: Etkili olmalı. Her iki hükümet de Irak'ın geleceği ve birliği bakımından nem taşımaktadır.

ORSAM: Japonya'nın Irak'ın yeniden yapılanması konusundaki konumu nedir?

Masayuki Yamauchi: Japonya Irak'a altyapı ve endüstri inşası konusunda yardım etmelidir. Irak'ın endüstriyel gelişime ihtiyacı vardır. Irak'ın birliğin sağlanması konusunda Japonya'nın altyapı inşası alanında katkıları olabilir.

**Bu söyleşi Kasım 2010'da Ankara'da M. Serdar Çarhoğlu tarafından yapılmıştır.*

Hitotsubashi Üniversitesi'nden Dr. Nobumasa Akiyama ile Söyleşi

14 Ocak 2011

ORSAM: Dr. Akiyama, söyleşi talebimizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. Öncelikle kendinizi tanıtabilir misiniz?

Nobumasa Akiyama: Adım Nobumasa Akiyama. Hitotsubashi Üniversitesi'nde Uluslararası Güvenlik dersleri veriyorum. Özel çalışma alanım nükleer yayılmanın önlenmesi ve nükleer politikalar. Son zamanlarda nükleer enerji konuları üzerinde çalışıyorum.

ORSAM: Bize Japonya'nın Ortadoğu'ya bakışına dair görüşlerinizi açıklar mısınız?

Nobumasa Akiyama: Ortadoğu Japonya için önemli bir bölgedir, zira Ortadoğu'dan büyük miktarda petrol ithal ediyoruz. Ayrıca Ortadoğu uluslararası güvenlik ve istikrar açısından da nemlidir. Uluslararası güvenlik ve istikrar olmadan ekonomik faaliyetlerin devamlılığı söz konusu olmayabilir. Bana göre, Ortadoğu'da istikrar hem güvenlikle ilgili hem de ekonomik çıkarlarımız açısından kritik nem taşımaktadır.

ORSAM: Bu bağlamda, İran nükleer krizi ile ilgili görüşlerinizi alabilir miyiz?

Nobumasa Akiyama: İran nükleer krizinin iki sebepten ötürü ciddi olduğunu düşünüyorum. Birincisi, eğer İran nükleer krizi düzgün bir şekilde yönetilmezse, bu durum küresel nükleer yayılmayı önleme rejiminin güvenilirliğini sarsacaktır. Eğer İran nükleer bomba yapma kapasitesine erişirse bazı diğer ülkeler aynı yoldan gitmeyi cazip bulabilir. İkincisi, bu kriz Ortadoğu'da istikrarlı bir güvenlik ve strateji ortamı kurmak açısından önemlidir. İran'ın nükleer silah elde etmesi durumunda diğer bölge ülkeleri İran'ın yükselişinden tehdit algılayabilirler. Nükleer kapasiteye sahip İran bölgede bir hegemon gibi davranarak diğer ülkelerin çıkarlarını riske sokabilir. En tahmin edilebilir etkisi ise İsrail'in tepkisi olacaktır. Eğer İsrail İran'a karşı saldırgan bir tutum benimserse Ortadoğu'da oluşabilecek güvensizlik ortamı hem bölge içi hem de bölge dışı ülkeler açısından riskli olacaktır. Bu da İran nükleer krizini değerlendirirken göz önünde bulundurulması gereken bir husustur. İran'ın nükleer silah geliştirmemesi için her türlü çabayı göstermek durumundayız. Diplomatik yolları tercih ediyoruz. Eğer diplomasi başarısızlığa uğrarsa, askeri olmayan yaptırımları gözetmek için bir uluslararası koalisyonla ihtiyaç duyulacaktır. Askeri seçeneğin faydalı olacağına inanmıyorum, fakat İran'ın işbirliği yapmaması durumunda bir uluslararası çaba yerinde olabilecektir. Bu tabi benim bakış açım. Türkiye açısından bakarsak, İran, Türkiye ve Brezilya tarafından imzalanan üç taraflı anlaşma önemli bir adımdı, ancak yeterli değildir. Daha ileri adımlar atılması gerekmektedir. Türkiye İran'ı diyalog masasında tutmalıdır. İran EU3+3 ile diyalog aşamasında bulunmaya şimdilik kararlı görünüyor. Eğer İran bundan vazgeçerse diplomatik seçeneğin başarısızlığa uğrayacağını söyleyebiliriz. Burada esas sorun İran'ın EU3+3 ile anlaşma yapmaya niyetli olup olmadığıdır. Eğer diplo-

masi başarısız olursa geçerli bir alternatifimiz var mıdır? İran nükleer tehdidiyle yaşayabilir miyiz? İran kaynaklı nükleer tehdit arttıkça Ortadoğu'daki diğer devletlerin nükleer seçeneği seçmemesi için çalışmamız gerekecektir. Türkiye, Ortadoğu'da bir dışarıdan denge unsuru olarak nemli rol oynayabilir. ABD ile ilişkiler de hayati önem taşır. ABD dost ülkelere güvenlik yardımı sağlayabilir. ABD'nin rolü bölge ülkeleri açısından faydalıdır fakat bu rolü olduğu gibi kabul etmek bu devletler açısından zor olabilir. Türkiye, AB, Rusya, Japonya ve Çin gibi diğer ülkelerle temas içerisinde Ortadoğu'da birtakım roller oynamaya hazır olmalıdır.

ORSAM: Bir güvenlik uzmanı olarak Asya'daki genel jeostratejik duruma dair görüşlerinizi alabilir miyiz? Son zamanlarda Çin'in yükselişi çok konuşulan bir konudur, ama aynı zamanda Hindistan'ın da ekonomik, askeri ve siyasi bir güç olarak gelişimini gözlemliyoruz. ABD de Hindistan ile iyi ilişkiler kurmaya çalışıyor. Yakın vadede bütün bu gelişmeler çok ilginç bir stratejik duruma doğru evrilebilir. Buna dair görüşleriniz nelerdir?

Nobumasa Akiyama: Çin'in yükselişi bizim açımızdan önemli bir durum teşkil eder. Elbette ki ABD ve Çin arasında düşmanlık durumunu tercih etmeyiz. Ayrıca Çin ile kötü ilişkilere de sahip olmayı istemeyiz. Çin ile iyi ilişkilere sahip olmak herkesin, hatta Çin'in de çıkarınadır. Ancak Çin'in anlaması gereklidir ki liberal demokrasi ve piyasa ekonomisi ilkeleri üzerinde yükselen uluslararası düzenin devamı açısından Çin'in ABD ve Japonya ile işbirliği yapması gerekmektedir. Çünkü Çin'in ekonomik kalkınması serbest ekonomik faaliyetlerin dayandığı altyapı üzerinde yükselmektedir. Bu altyapı olmaksızın Çin ekonomik kalkınmasını sürdüremez. Çin'in ekonomik ilerleyişi durursa Çin hükümeti bir iç siyasi kriz ile karşı karşıya kalacaktır. Dola-

yısıyla uluslararası düzenin devamı açısından aynı konumdayız. Bu yüzden aynı zamanda Hindistan ile de yakın ilişkiler kurmak durumundayız. Hindistan ile ilişkileri Çin'i dengeleyici bir şekilde düşünmek akıllı olmaz. Hindistan Çin ile bir çatışma istememektedir. Hindistan da Japonya da istikrarlı bir stratejik ilişki peşindedir. Bu basit bir güç dengesi sorunu değildir.

ORSAM: Çin ve Hindistan'daki gelişmelere dair ABD'nin aldığı konumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Nobumasa Akiyama: Bana göre, ABD daha uzunca bir süre en güçlü devlet olarak kalacaktır. Aynı zamanda ABD'nin görece bir gerileyiş yaşadığını görmekteyiz. ABD her şeyi kontrol edemeyecektir. Çin'in yükselişi kaçınılmazdır. Önemli olan husus ABD'nin görece gerileyişini veya geri çekilişini nasıl yönetecektir. Bu bakımdan ABD müttefikleri Japonya ve Kore ile daha yakın ilişkiler kurmak durumunda kalacaktır. Bu işbirliğine dayanarak ABD uluslararası düzeni devam ettirebilir. Bu noktada nemli bir kavram küresel ortaklıklardır. Küresel ortaklıklar seyrüsefer serbestisi, internete erişim özgürlüğü ve dış uzayın kullanımıdır. Bu unsurlar ekonomik faaliyetlere altyapı teşkil eder. ABD'nin çıkarı küresel ortaklıkların devamındadır. ABD yeni bir güvenlik konsepti açıklamalıdır. Aynı zamanda ABD nükleer silahlar var olduğu sürece müttefiklerine garantiler sunmaktadır.

ORSAM: Dr. Akiyama, Türk-Japon ilişkilerinin mevcut durumu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Nobumasa Akiyama: Bana göre siyaset alanında birtakım benzerliklerimiz mevcuttur. Ancak politikaların uygulanması konusunda pek fazla ortak noktamız yoktur. Ortadoğu'da Irak ve Afganistan'da istikrar çabaları konusunda daha yakın bir ilişki kurabiliriz. Hatta

İranlıların işbirliğine daha yatkın bir tutum almaları konusunda onları ikna etmek konusunda da birlikte çalışabiliriz. Diplomatik çözümleri ortak bir şekilde takip edebiliriz. Ancak iki ülke arasında daha fazla diyaloga ihtiyacımız vardır. Ortak noktalarımız teoride çoktur, ancak pratikte ihtiyacımız olan şey birbirimizi daha yakından tanımaktır. Diyalog gereklidir.

ORSAM: Spesifik olarak, Irak ve Afganistan'da Türk-Japon ilişkilerini geliştirme potansiyeli hangi alanlarda mevcuttur?

Nobumasa Akiyama: Bence enerji işbirliği bu konuda güzel bir başlık olabilir. Ortadoğu'dan Avrupa'ya enerji aktarımı bakımından verimli bir işbirliği potansiyeli mevcuttur.

ORSAM: Türkiye'nin Ortadoğu'daki rolünü nasıl değerlendiriyorsunuz?

Nobumasa Akiyama: Türkiye bir dışarıdan dengeleyici unsur rolü oynayabilir. Bu

da Türkiye'nin bölgenin içerisinde olmadığı anlamına gelmektedir. Türkiye Ortadoğu'ya komşu olmasına rağmen daha ziyade Ortadoğu ve Avrupa arasında bir irtibat noktası olarak tanımlanmalıdır. Eğer Türkiye kendisini Ortadoğu'da olarak tanımlarsa kimliği ile bir çatışma yaşayabilir. Ayrıca Arap devletlerinin Türkiye'yi Ortadoğu'da içeriden bir unsur olarak görmek isteyip istemeyecekleri de açık değildir. Gördüğüm kadarıyla Ortadoğu devletleri bir müdahaleye uğramak konusunda çok hassaslar. Diplomatik çabaların çok önemli olduğuna inanıyorum. Türkiye'nin Müslüman kültüre sahip bir ülke olması da önemli olabilir. Türkiye'nin ABD ile ittifak ilişkisi de çok önemlidir.

ORSAM: Dr. Akiyama, fikirlerinizi bizimle paylaştığınız için çok teşekkür ederiz.

**Bu söyleşi Kasım 2010'da ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı Sercan Doğan tarafından yapılmıştır.*

Japonya Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü'nden Mayu Kaneko ile Söyleşi

14 Ocak 2011

ORSAM: Bayan Kaneko, söyleşi talebimizi kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. Öncelikle bize kendinizi tanıtabilir misiniz?

Mayu Kaneko: Adım Mayu Kaneko. Japonya Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü'nde araştırmacı ve genel sekreterim. Çalışma alanım Modern Türkiye Siyaseti ve Türkiye-AB ilişkileri.

ORSAM: Öncelikle Türk-Japon ilişkilerine dair konuşalım. Mevcut durum hakkında ne düşünüyorsunuz.

Mayu Kaneko: Türk-Japon ilişkilerinde durum iyidir; ancak birbirimizi daha iyi tanıyarak ilişkilerimizi derinleştirmemiz gerekir. Ekonomik alanın yanı sıra kültürel alanda da ilişkileri geliştirmemiz lazım. Türkiye ile ilgilenen bir araştırmacı olarak Türkiye'deki düşünce ve zihniyet tarzını bilmek isterim. Aslında her iki taraf birbiriniz zihinsel anlamda derinliğine bilmeli. İlişkilere sağlam bir temel sağlamak açısından bu çok önemlidir.

ORSAM: Türkiye-AB ilişkileri çalışan bir araştırmacı olarak Türkiye'nin AB'ye giriş süreci hakkında ne düşünüyorsunuz?

Mayu Kaneko: Türkiye'nin AB'ye yakıcı bir ihtiyaç duyduğunu düşünmüyorum. Türkiye Batı düşüncesini kendi kültürüyle harmanlamıştır. Kemal Atatürk Türkiye'nin hedefini çağdaş uygarlık düzeyine ulaşma olarak belirlemiştir. O tarihlerde Türkiye'nin önündeki örnek Avrupa idi. Avrupa çağdaş uygarlık düzeyini temsil eden bir yer olarak algılanmaktaydı. Türkiye, tıpkı Japonya gibi birçok alanda reformlar uygulamıştır. 1960'lardan beri Türkiye'de siyasi liderler AT veya AB üyeliğini çağdaş uygarlık hedefinin siyasi yönü olarak tanımlamışlardır. Avrupa aynı zamanda Türkiye'nin en büyük ticari partneridir. Son zamanlarda ise Türkiye'nin komşularıyla ilişkilere daha çok önem verdiği gözlemlenmektedir.

ORSAM: AB üyeliğinin Türkiye'yi nasıl etkileyeceğini düşünüyorsunuz?

Mayu Kaneko: Hem olumlu hem de olumsuz gelişmeler olacaktır. Türkiye ile AB arasındaki temel fark kültür alanındadır. Ekonomik ortaklık ve güvenlik işbirliği halihazırda mevcuttur. Türkiye, şu an 50 yıl itibarıyla NATO üyesidir. Ekonomik ilişkiler bir hayli gelişmiştir. Ancak kültürel konularda bazı meseleler olabilir.

ORSAM: Bayan Kaneko, bize Japonya'nın Irak, Afganistan ve genel anlamda Ortadoğu'daki krizleri nasıl değerlendirdiğini anlatabilir misiniz? Bu konularda Japonya'nın bakış açısını öğrenmek isteriz.

Mayu Kaneko: Ortadoğu'nun Japonya için önemi büyüktür. Japonya'nın öncelikli ilgisi bölgedeki enerji kaynaklarıdır. İkinci olarak Japonya bölgede barış ve kalkınma çabalarına katkıda bulunmayı hedeflemektedir. Or-

tadoğu hakkında bir miktar bilgimiz vardır, ancak bölgeyi daha derinden tanımak isteriz. Irak ve Afganistan için mali yardımlarda bulunduk ancak Japonya para vermekten ötesini de yapmalıdır. Mali yardım yeterli değildir. Japonya yumuşak gücünü kullanarak Irak'ın istikrar ve güvenlik çabalarına destek olabilir. Ancak Irak'ı pek tanımıyoruz. Irak Türk-Japon işbirliği açısından önemli bir potansiyel taşımaktadır. Irak ve Afganistan'da Türkiye ve Japonya ortak işler yapıp bölgenin istikrar ve güvenliğine katkıda bulunabilir.

İran nükleer krizine gelirsek, nükleer silahlardan nefret ediyoruz. Ancak bu hususta çifte standart olduğunu düşünüyorum. Böyle bir yaklaşım sorunu çözmektense kötüleştirecektir. Bütün ülkeleri içerecek bir şekilde, Orta-

doğu için nükleer olmayan bir geleceğe yönelik çalışmalar yapmak istiyoruz.

Enstitümüz Arap-İsrail çatışması konusunda çok çalışmıştır. Tarafların pozisyonunu biliyoruz. Bu noktada bir denge gerekmektedir. Sağlam bir çözüm bir denge üzerinde bulunacaktır. Japonya taraflar arasında irtibat kurulmasına hizmet edebilir. Bu alanda potansiyel vardır.

ORSAM: Bayan Kaneko, fikirlerinizi bizimle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

**Bu söyleşi, Kasım 2010'da Ankara'da ORSAM Uzman Yardımcısı Sercan Doğan tarafından gerçekleştirilmiştir.*

Tokyo Üniversitesi'nden Prof. Dr. Jun Furuya ile Söyleşi

14 Ocak 2011

ORSAM: Prof. Furuya, öncelikle kendinizi tanıtabilir misiniz?

Jun Furuya: Adım Jun Furuya. 1947'de, Japonya savaş sonrası yeni anayasasını edindiği yıl doğdum. Hızlı bir şekilde demokratikleşen bir ülkede büyüdüm. Sanırım yeni Japon Anayasası'nın yürürlüğe girdiği senelerde yetişen ilk kuşaktanım. Barışa ve barışı koruma diplomasisine inancım büyük. Üniversiteden mezun olduktan sonra Amerikan tarihi ve siyaseti çalışmaya başladım. Doktoramı bitirdim ve 1975'den itibaren üniversitede ders vermeye başladım. O tarihten bu yana Amerikan tarihi ve siyaseti üzerine araştırma yapıyor ve ders veriyorum. Özellikle, günümüz Amerikan siyaseti ve diplomasisi üzerine eğiliyorum.

ORSAM: Konumuza girmeden önce, Japonya halkı Türkiye'yi nasıl algılıyor? Türkiye'ye bakışları nasıl?

Jun Furuya: Hemen hemen tüm Japon halkı Türkiye'nin Japonya'ya dost bir ülke olduğu-

nu bilir. Ortaokul ve lisede Batı ülkeleri tarihi derslerinde de modern Türkiye tarihine yönelik birçok şey öğreniyoruz. Türk siyasetinin sekülerliği bizi her zaman etkilemiştir. Diğer Müslüman ülkelerin aksine sizin ülkenizde bayanlar geleneksel giysilerle gezmezler. Atatürk ve diğer liderler Türk siyasetini sekülerleştirmişlerdir. Türk tarihi, Restorasyon sonrası Japon tarihi ile birçok bakımdan benzerlik göstermektedir. Restorasyon döneminde biz de siyaseti sekülerleştirmeye çalıştık. İmparatorluk sistemine göre Japonya'nın anayasası bir hayli otoriterdi ve bu şekilde siyasal sistemimizi modernleştirdik. Savaştan sonra ise ABD askeri gücü bizi demokratikleştirdi. Uzun modernleşme yılları Türkiye'nin modernleşmesini anlamamızda bir öncül oldu. Ben dahil olmak üzere çoğu Japon iki ülkenin tarihsel deneyiminde bir benzerlik olduğunu düşünmektedir. Bence bu iki ülke arasındaki dostluk açısından çok önemli bir temel oluşturmaktadır.

ORSAM: Prof. Furuya, Türk-Japon ilişkilerinin mevcut durumu hakkında ne düşünüyorsunuz?

Jun Furuya: Bu konuda pek fazla bilgim yok, ancak genel anlamda konuşursak Türkiye'e dair Japonya'da çok olumlu hisler bulunduğunu söylemek mümkün. Modern tarihin benzerliğinden ötürü Türkiye'yi Ortadoğu'da bize en yakın ülke olarak değerlendiriyorum. Laik bir anayasal sisteminiz ve işleyen bir parlamentonuz mevcut. Bana kalırsa çok yakınız. Tabii ki ekonomik ilişkilerin çok gelişkin olmadığını da biliyoruz. Eğer iki ülkenin işbirliği yapabileceği bazı alanlar bulursak ilişkileri kolayca geliştirebiliriz. Bu alanda önümüzde çok az engel mevcuttur. Genel anlamda konuşursak diplomatik ilişkilerin de iyi olduğunu söyleyebiliriz.

ORSAM: Prof. Furuya, spesifik çalışma alanınızla ilgili bir son soru sormak isti-

yorum. Türkiye ve Japonya ilişkilerinde ABD'nin nasıl bir rolü vardır?

Jun Furuya: Fikirlerim büyük ihtimalle önyargılı olacaktır. Uzun yıllardır Amerikan tarihi çalışıyorum ve dolayısıyla fikirlerimde önyargı bulunabilir. Bu sınırlamalar dahilinde konuşmak gerekirse, ABD'nin de Türkiye ile yapıcı ilişkiler inşa etmekte olduğunu görüyorum. Bana kalırsa Türkiye, ABD açısından komünizme karşı bir kale idi. Bu bakımdan ABD'li yöneticiler Türkiye'yi stratejik açıdan değerlendirdiler. Şimdi ise Türkiye ile ilişkilerini yeni baştan tanımlamaktalar. Aynı zamanda ABD'nin Ortadoğu'da, Irak ve Afganistan'da savaşları devam etmektedir. Genellikle Japonya bu konularda ABD'yi ta-

kip eder. Japonya'nın Türkiye ile yakın bağları mevcuttur. Türkiye ile daha da yakın ilişkiler kurmak açısından Japonya önünde bir engel yoktur. ABD Japonya'nın uluslararası etkinlikleri açısından bir model sunmaktadır. Bana göre, gelecekte Türk-Japon ilişkileri çok iyi durumda olacaktır. Ekonomi alanında işbirliği imkanlarımızı artırabilirsek iki tarafa da faydalı olacaktır. Gelecek konusunda iyimserim.

ORSAM: Prof. Furuya, fikirlerinizi bizlerle paylaştığınız için teşekkür ederiz.

**Bu söyleşi Kasım 2010'da Ankara'da ORSAM Uzman Yardımcısı Sercan Doğan tarafından yapılmıştır.*

Prof. Dr. Naito: “Dostluk İlişkilerinin Olduğunu Söyleyebiliriz, Daha da İlerletebilmek İçin İşbirliği Yapmamız Çok Mantıklı”

4 Şubat 2011

ORSAM: Öncelikle kendinizi tanıtabilir misiniz?

Prof. Dr. Naito: Uzun zamandan beri Türkiye’nin uluslararası alanda çalışmalarını takip ediyorum. 1990-1992 yılları arasında Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi’nde misafir araştırmacı olarak bulundum. Zaten Türkçeyi o dönemde öğrendim. Daha önce 2 yıl doktora öğrencisi olarak Şam’da kaldım. Baba Esad günleri oldukça zor günlerdi. Orda araştırma yapmak çok zordu. Şu an en çok Türkiye üzerinde çalışıyorum. Türkiye’nin uluslararası ilişkileri, Türkiye- AB ilişkileri ve son yıllardaki Türk Dış Politikasındaki gelişmeler ile oldukça ilgileniyorum. Komşularla sıfır problem politikasını takip ediyorum. Türkiye’nin köprü görevi gördüğü Ortadoğu zaten oldukça karmaşık durumdadır. Irak, İran, Pakistan ve Afganistan gibi ülkelerin Türkiye’den büyük beklentileri vardır. Ama ne yazık ki geçmişteki hükümetin dış

politikası ciddi çalışmalar yürütememişlerdir. Ancak son yıllarda gerek Afganistan- Pakistan olsun gerekse de Gazze olayları olsun Türkiye sadece potansiyele sahip değil, ciddi rol oynadığını gösteriyor. Bu yüzden ben şahsen çok memnunum. Demokratikleşme ve liberalleşme konusunda da (Mısır’daki son olaylardan üzüntü duyuyorum). Böyle bir demokratikleşme süreci içinde Türkiye şimdiye kadar edindiği tecrübelerini aktarabilir. Bunların çok güzel olduğunu düşünüyorum. Sorular üzerinden gidelim.

ORSAM: Sizce Türkiye ve Japonya Ortadoğu’da birlikte ne yapabilir?

Prof. Dr. Naito: Japonya devleti adına konuşmuyorum, ama bir akademisyen olarak bana kalırsa Türkiye ve Japonya dış politikaları arasında hiçbir sorun yok. Ruhsal olarak çok güzel bir dostluk ilişkimizde var. İlişkilerimizin 120. Yılını kutladık. Geçen sene Türkiye’de Japonya yılı olarak kabul edildi. Büyük faaliyetler de vardı. Ancak şimdi ne yazık ki Japonya’nın dış politikasına bakıldığında 1970 yılındaki petrol krizinden dolayı Ortadoğu denildiği zaman Japonya en çok petrol üreten ülkelere ve Arap ülkelerine ağırlık veriyor. Şimdi böyle bir çağ bitmiş gibi görünüyor. Çünkü petrol üreten Körfez ülkeleri Ortadoğu dış politikasında büyük bir rol oynayabileceğini zannetmiyorum. Çünkü katı bir ulus devleti oluşturmadan yani milliyetçiliğini oluşturmadan demokratikleşme ve liberalleşme süreçlerini tamamlamadan ilerleme sağlamaya çalışan ülkelerin dış politikada etkili olabilmeleri mümkün değildir. Bunu yapabilecek ülke Türkiye Cumhuriyeti’dir. Türkiye geçmişinde iç politikasında olsun dış politikasında olsun o kadar kolay kazanılmadığını biliyorum. Sonuç olarak, 10 yılda meydana gelen yeniliklere ben olumlu bakıyorum. Bu hegemonik liderlik olarak değil zaten Türkiye için iyi bir şey değil. Ama ciddi net şekilde zorluklar çeken ülkelere destek verilmesi hat-

ta platformlar oluşturulması gerekmektedir. Türkiye'nin bu konuda yapabileceği çok şey vardır. Bu açıdan Türk -Japon işbirliği çerçevesinde de gerçekleştirilebilir. Bu konuda ABD- ve Japonya ittifaklar oluşturmuşlardır. Ancak biz Amerika'nın sömürgesi değiliz. ABD'nin iç politikasında hala çözemediği problemleri var. Ancak Ortadoğu'ya gelince ne olursa olsun Ortadoğu da istikrarın sağlanmasını istiyoruz. Çünkü Japonya'nın petrol ihtiyacının %95 i Ortadoğu'dan karşılanıyor. Doğal gazda da aynı durum söz konusudur. Ama mesela şimdi bir örnek vereyim Orta Asya'da doğal gaz ve yeni maden kaynakları çıkıyor. Bu konuda Çin'in hakimiyetinden korkuyoruz. Daha doğrusu Japon ekonomisine zarar vereceğini düşünüyoruz. Bu bağlamda sadece Çin değil Rusya da aynı şekilde. Çünkü Rusya ve Japonya arasında hala kuzeydeki 4 adanın işgali konusunda sorunlar vardır. Siz daha iyi biliyorsunuz ki Rusya bunu kullanarak kendi politikalarını üretiyor. Hatta Ukrayna'ya doğal gaz konusunda yaptığı baskılardan dolayı Avrupa ülkelerinde de zorluklar yaşadı. Böyle bir enerji politikasına baktığımızda Türkiye'nin bu konuda tecrübeli olduğunu görebiliyoruz. Rusya ile ilişkilerini belli bir seviyede tutabiliyor ancak fazlada yanaşmıyor. Bölgedeki tüm ülkelerle sağlam ilişkiler kurmaya çalışıyor. Bu oldukça önemli bir tecrübe buna ek olarak Çin ekonomisinin baskıcı bir ekonomi olduğundan söz edebiliriz Türkiye de tekstil endüstrisi başta olmak üzere pek çok endüstriyi etkiliyor. Böyle bir konuda paylaşabileceğimiz çok şey var ancak dediğim gibi Türkiye ve Japonya arasında hiçbir sorun yoktur. Dostluk ilişkilerinin olduğunu söyleyebiliriz daha da ilerletebilmek için işbirliği yapmamız çok mantıklı. Japon milleti için çok faydalı bir işbirliğinin olacağına inanıyorum.

ORSAM: Türkiye ye gelen Japon turistlerin sayısı sizce yeterli midir?

Prof. Dr. Naito: Turist sayısı her geçen gün artıyor. En çok yaşlı grup Türkiye 'ye gelinmesini tavsiye ediyor. Bu yaşlı grup daha önce Amerika ya ve Avrupa ya gittikleri için Türkiye ye daha sonra gelebiliyorlar ve buradan diğer yerlere göre çok daha memnun ayrılıyorlar. Çünkü özellikle Türk insanının misafirperverliğinden çok hoşnut oluyorlar. Ayrıca örf ve adetlerimizin benzerliği etkili oluyor. Biz kesinlikle Türkiye'yi hiç bir bakımdan küçük görmüyoruz. Ben Avrupa ülkelerinde de araştırma yaptığım için Avrupalı insanların Türkiye hakkında sahip oldukları kötü imajlarını da iyi biliyorum. Hatta sadece kötü imaj çerçevesinde değil, AB müzakerelerindeki tavırlarını da izleyebiliyorum.

ORSAM: Afganistan da barış inşası için Türk- Japon işbirliği önem arz eder mi?

Prof. Dr. Naito: Bu mutlaka gerekiyor bunu gerçekleştirmek istiyoruz. Dediğiniz gibi bizimki biraz Japon dış politikasına bağlı. Çok aktif değiliz ancak özel sektörde örnek olabiliriz, üniversitelerin eğitim kalitesi hakkında bir şeyler yapabiliriz. Ancak bunları tek başımıza yapmayı düşünmüyoruz Türk- Japon işbirliği çerçevesinde bunu gerçekleştirmeye çalışıyoruz.

ORSAM: Türk-Japon ilişkileri konusunda son bir şey söylemek istiyorum. Devletlerarası ilişkilerde bu ilişkilerin gelişiminde iki ülke arasındaki kültürel değişim programları da çok önemlidir. Çünkü insanlar arası gelişim toplumlar arası gelişimler mutlaka devletlerarası ilişkilere bir şekilde yansır. Siz Türkiye ve Japonya arasındaki kültürel değişim programlarının, öğrenci değişim programlarının yeterli olduğunu düşünüyor musunuz?

Prof. Dr. Naito: Hayır düşünmüyorum. Haklısınız pek çok eksiklik vardır. Bu konuda mesela benim çalıştığım Doshisha Üniversitesi

İstanbul da ilk batı ofisini açmaya çalışıyor. Japonya tabii daha çok Çin den öğrenci alıyor. Ama dediğim gibi Çin Japonya arasındaki ilişkilerimizde hassas olduğumuz noktalar yüzünden bazen kaygı duyabiliyoruz. Ama Türkiye ile aramızda böyle bir kaygı meselesi yok. Ruhsal ve manevi olarak Türkiye'den doğu

Türkistan'a kadar kardeş kültürlerle sahip olan ülkelerden ziyaretçilerin gelmesi çok hoş bir şeydir. Programlara katılımların artması için elimden geleni yapıyorum.

**Bu söyleşi Ocak 2011'de Ankara'da gerçekleştirilmiştir.*

İdris Danışmaz: “Türkiye’nin Ortadoğu’da İnisiyatif Alması, İç Politikadaki Ve Diplomasideki Ataklar Japonya’da Takip Ediliyor”

4 Şubat 2011

ORSAM: Öncelikle kendinizi tanıtabilir misiniz?

İdris Danışmaz: Adım İdris Danışmaz, Tokyo Üniversitesi’nde araştırma görevlisiyim. 2000 yılında Türkiye’den gittim. Doshisha Üniversitesi’nde misafir araştırmacıyım. Uzmanlık saham alan çalışmaları, özellikle Osmanlı’daki mistik düşünceler, mistik felsefe daha doğrusu tasavvuf alanında çalışmalar yürütüyorum. Aslında ilahiyatçıyım, Selçuk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi’nden mezunum.

ORSAM: Sayın hocam, 10 seneyi aşkın bir süredir Japonya’da bulunuyorsunuz. Bu süre içerisinde Türkiye Japonya ilişkilerine dair genel bir gözleminiz nasıldır, ne düşünüyorsunuz? Oradaki Türkiye perspektifinde genel anlamda neler var?

İdris Danışmaz: 10 yıl içerisinde benim şahit olduğum bazı değişimler var. Daha öncesinde de duyduğumuz bazı farklılıklar var. 2000 yılında gittim. 2000 yılından önce Türkiye denildiğinde bir hamam akla gelirdi. Burada gördükleri hamamı Japonya ya götürmüşler ve işadamları bunu negatif bir amaçla kullanmışlar ancak zamanla bu değişmiş, yanlış olduğu anlaşılmış. 2000 yılında gittiğim zaman Türkiye bilinmiyordu. Türkiye halk seviyesinde tanınmıyordu, bilinmiyordu. Osmanlı Türkiye’si dendiği zaman biliyorlardı. Çünkü tarih kitaplarından öyle öğreniyorlardı. Modern Türkiye ile pek bir ilişkileri olmamış. Tarihte iki önemli olay var: “Ertuğrul olayı” ve Tahran’dan Japonların kurtarılması var, Körfez Savaşı esnasında. Bu Türkiye’nin tanıtılmasında etkili olmuş fakat şahsen benim hissettiğim herkesin bildiği tanıdığı olay Dünya kupası oldu. Dünya kupasında Türkiye, Japonya’yı yenince Japonlar Türkiye’yi unutmamak üzere hatırladı. Çünkü Japonya’da gücü seven bir sosyo-politik bir yapı var ve “bu maç olmasaydı sizi hatırlamayacaklar” diyorlardı. Devamında 2003 yılı Türkiye yılı ilan edildi. Hem özel sektörde hem de devlet birimlerinde çalışmalar yapıldı. Ve şu anda Türkiye’de Japon yılı olarak ilan edildi. Ciddi gelişmeler devam ediyor. Türkiye’nin özellikle Ortadoğu da inisiyatif alması, uluslararası problemlere katkıda bulunması, iç politikadaki ve diplomasideki atakları Japonya’dan takip ediliyor. Halk da artık biliyor. Türk kültürünü daha yakından tanımak istiyor merak ediyorlar Türk yemeklerine ilgileri var. Türk insanına ve Türk kültürüne karşı ciddi bir ilgi var.

ORSAM: Bu bağlamda Türk kültürü ve Japon kültürü arasında ne derece bir yakınlıktan söz edebiliriz? Türk ve Japon halkları arasında kültürel etkileşim ne düzeydedir?

İdris Danışmaz: Öncelikle dil açısından bir benzerlik vardır. Yapısal olarak çok benzer. Dil benzerliği demek dünyayı algılayış biçimi,

olguları ifade etme biçimi olarak ortak yönleri var. Tabii, Türkiye Müslümanlaşmış, Japonlar başka dinlere yönelmişler inanç bazında farklılıklar olsa da bakış noktaları aynı. Mesela Japonlar farklı şeyleri kaynaştırmayı severler ancak politik anlamda bunu yapmaları fırsat olmamış ancak kültürel anlamda bunu başarmışlardır. Değişik yerlerden aldıkları fikirlerle kendi fikirlerini harmonize edip kendilerine mal etmeleriyle meşhurlar. Türklerin de farklı milletleri farklı ırkları bir arada yaşatma konusunda becerileri var. Bu açıdan benzerler. Başka mesela eve girerken ayakkabılarını çıkarırlar, misafir önemsenir, tanrı misafiri denir, aileye önem verilir. Bunun gibi çok fazla benzerlik var.

ORSAM: Hocam, Türkiye ve Japonya arasında kültürel değişim programları ne düzeydedir, bunun yeterli olduğuna inanıyor musunuz? Zira kültürel değişim programları devletlerarası ilişkilerin gelişiminde önemli bir etkiye sahiptir insanlar arası ilişkilerin belli bir düzeye gelmesi açısından. Sizce bu Japonya ve Türkiye arasında yeterli midir?

İdris Danışmaz: Tabii ki yetersizdir. Birbirine yakın ama uzak kalmış iki ülkenin henüz birbirini yeterince tanımamış olması iki ülkenin birbirine uzak kalmasına neden olmuştur. Ne Türkler Japonları, ne de Japonlar Türkleri yeterince tanımıyor. Bizim Japon kültürüne aşinalığımız filmlerden ibaret. Japonya da sanki bir tek samurayların yaşadığına inanılıyor kültürlerine çok sahip çıkan bir ülke gibi gözüküyor. Onlarda bizi çöl ülkesi olarak biliyorlar dolayısıyla yetersiz. Özellikle kültürel anlamda neler yapılabilir, mesela karşılıklı ortak çalışmalar olabilir, mesela müzik ya da sanat gibi organizasyonların sergilenmesi, öğrenci değişim programlarının daha aktif hale getirilmesi... Elbette birden olmaz bunlar devamında sanatçılar arası projeler programlar geliştirilmelidir. Bunun için halklara, devletlere ve özel sektöre büyük sorumluluklar düşüyor; ancak insanlar bunun çok da farkında değiller.

**Bu söyleşi Ocak 2011'de Ankara'da yapılmıştır.*

Moriyama Teruaki: “Türkiye’de Toplumun ve Liderlerin Ortadoğu’da Daha Derinlemesine Bir Açılıma Hazır Olduğunu Düşünüyorum”

14 Şubat 2011

ORSAM: Sayın Moriyama, öncelikle kendinizi tanıtabilir misiniz?

Moriyama Teruaki: Adım Moriyama Teruaki. Japonya Uluslararası İlişkiler Enstitüsü’nde araştırmacıyım.

ORSAM: Çalışma alanınız nedir?

Moriyama Teruaki: Enstitümüzde Ortadoğu üzerine çalışıyorum. Çalışma alanım Fas’tan Afganistan’a kadar uzanan bir alanı kapsıyor. Enstitümüzde Ortadoğu üzerine çalışan sadece bir araştırmacı mevcuttur.

ORSAM: Öncelikle bize Ortadoğu’nun Japonya açısından ne anlam ifade ettiğini aktarabilir misiniz? Japonya Ortadoğu’ya neden önem veriyor?

Moriyama Teruaki: Japonya’da toplum yapısı ve ekonomi Suudi Arabistan, İran, Irak ve diğer Ortadoğu ülkelerinden gelen petrole ba-

ğımlıdır. Ortadoğu’da istikrar Japon ekonomisi ve sosyal istikrarı açısından hayati ve kritik bir nem arz etmektedir.

ORSAM: Ekonomik kaygıların yanı sıra Japonya’nın Ortadoğu’ya dair herhangi bir siyasi önceliği var mıdır?

Moriyama Teruaki: Önceki dönemlerde Japonya’nın Ortadoğu ile doğrudan bir ilişkisi yoktu. Japonya siyasi meselelerden uzak dururdu. Bu yüzden Japonya’nın ilgisi petrol ve ekonomi konularına yoğunlaştı. 1973’den sonra Japonya Ortadoğu’nun önemini kavradı ve 1970’ler Japonya’da Ortadoğu çalışmaları’nın başladığı dönem oldu.

ORSAM: Türkiye’nin Ortadoğu’daki rolü hakkında ne düşünüyorsunuz? Ortadoğu’da Türkiye’nin son hamlelerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Moriyama Teruaki: İsrail Türkiye’nin Ortadoğu’daki varlığını keşfetmiştir. Özellikle Arap devletlerinin Türkiye’nin rol oynadığı konulara dair ümitleri mevcuttur. Öncelikle Türk halkı Arap halklarıyla bir din bağına sahiptir. Türk dış politikasını pek bilmezler. Türkiye’de toplumun ve liderlerin Ortadoğu’da daha derinlemesine bir açılıma hazır olduğunu düşünüyorum.

ORSAM: İki ülke ilişkilerinin gelişmesi bakımından halklar arası temas çok önemlidir. Bu bağlamda Japonya ve Türkiye halklarının iki ülkeyi ziyaretleri ve kültürel değişim programları yeterli midir? Türk ve Japon halkları birbirini ne kadar tanıyor?

Moriyama Teruaki: Türkiye’de İstanbul, Ankara ve Kapadokya’yı ziyaret eden birçok Japon mevcuttur. Bu iki ülke ilişkileri açısından büyük önem taşır. Ancak ne yazık ki Japonya’yı ziyaret eden Türk sayısı azdır. Gene de Türk halkının Japonya’yı, Japonların Türkiye’yi tanıdığından daha çok tanınması beni etkilemiştir.

Haruyuki Shimada: “Amerika Çekildikten Sonra Ne Olacağını Kimse Tahmin Edemez”

27 Mart 2011

Prof. Haruyuki Shimada Kobe Üniversitesi'nde öğretim üyesidir. JICA uzmanı olarak Afganistan'da iki yıl çalıştı. 23 Mart 2011'de ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı Sercan Doğan kendisiyle bir Söyleşi gerçekleştirdi ve Prof. Shimada Afganistan'daki tecrübelerinden ve projelerinden bahsetti.

ORSAM: Prof. Shimada kendinizden biraz bahsedebilir misiniz?

Haruyuki Shimada: Adım Haruyuki Shimada. Kobe Üniversitesi'nde öğretim üyesi olarak çalışıyorum. Ancak aslen Japon hükümetinin ikili yardımlarında rol oynayan JICA (Japan International Cooperation Agency) çalışanıyım. 2006-2008 yılları arasında Afganistan'da görev aldım.

ORSAM: İlk olarak Afganistan'daki göreviniz sırasındaki gözlemlerinizi aktarabilir misiniz?

Haruyuki Shimada: Açıkçası güvenlik konusunda durum bizim için gittikçe daha kötü bir hal alıyordu. Haziran 2006'da Afganistan'a vardım. İlk gittiğimizde patlamalar duyduk.

Bu durum 2007 ve 2008 yıllarının sonlarında daha da kötüleşti. Daha büyük ve ciddi bir durum söz konusuydu. Dolayısıyla güvenlik koşulları gittikçe kötüleşmekteydi. Siyasi olarak da durum gittikçe zorlaşıyordu. Bazen parlamento başkanlık ofisinden gelen önerileri reddediyordu ve siyasi elit arasında bazı sorunlar yaşanıyor. Bazı tikanıklıklar mevcuttu. Gelişim gösteren yanı ise bağışçıların sağladığı paralardı. Yüksek miktarda yardım sağlandı; ancak güvenlik sorunları nedeniyle bu paralar özgürce kullanılamadı.

ORSAM: Afganistan'daki projelerinizden bahsedebilir misiniz? Projeleriniz barış ve istikrar çabalara nasıl katkı sağladı?

Haruyuki Shimada: Bazı projelerin sorumluluğu bana aitti. En büyüğü Afganistan için oluşturulacak yeni başkent yapımıydı. Bugün başkent olan Kabil kenti neredeyse 3 milyon nüfuslu. Yapılar hasarlıydı ve insanlar çok küçük evlerde yaşıyorlardı. Dolayısıyla Afganistan hükümeti yeni bir başkent yapılmasına kara verdi. Japon hükümetinden yardım talep ettiler. İlk olarak yeni başkent için büyük bir plan istediler. Ben bundan sorumluydum. Afgan hükümetiyle ciddi tartışmalar yaptık ve bu proje hala sürmektedir. Benim görevim buydu. Başka biri ise gelişim stratejisi oluşturmaktı. Basit değildi. İlk olarak güvenlik koşulları kötüydü. İkincisi ise yolsuzluklardı. Bağışçıların sağladıkları paranın bir kısmı yok oldu. Kimse nerede olduğunu bilmiyor. Hergün tartışma için bir toplantı düzenledik. Ancak gelişim için iyi çözümler bulamadık. Birçok insan Afganistan'ın ilerlemesi ve gelişmesi için elinden geleni yaptı.

ORSAM: Yeni başkent projesi tamamlandı ya da kaldırıldı mı? Ya da bir başarı elde etti mi?

Haruyuki Shimada: Henüz değil. İlk olarak biz genel planı hazırladık. Bu ilk olarak JICA

ve Japon hükümetinin takvimindeydi. Bundan sonra bağışçılar projeye ilgilendiler. Bildiğim kadarıyla katkı sağlayanların bu projeye ilgili paylaşıacakları çok şey var. Bu geniş bir projeydi ama gelecekte ne olacağından emin değilim. Umuyorum gelecekte başkent projesi bir başarı elde eder. Proje çok paraya ihtiyaç duyuyor. Yaşanan felaketten sonra Japonya için finansal destek sunması zor olabilir. Ayrıca finansal bir kriz var. Japonya'nın gelişim için sunduğu finansal desteği yıldan yıla dalgalanabilir. Bu noktada temel endişe Birleşik Devletlerin tavrı. Amerikan hükümeti bu yaz askerlerini çekmeye başladı. Amerika'nın çekilmesinden sonra ne olacağını kimse tahmin edemez. Amerika bütün güvenlik yükümlülüklerini Afgan hükümetine devretmeyi planladı. Ancak Afgan hükümetinin bunu yapabilecek yeterli kapasiteye sahip olduğunu sanmıyorum. Askeri ve polis kapasitesi güçleri durumu düzenleyecek kapasiteye sahip değil.

ORSAM: Kapasitesinin dışında Afgan hükümetinin durumu dengelemek için siyasi bir iradeye sahip olduğunu düşünüyor musunuz?

Haruyuki Shimada: Kabil için durum normal. Mezarı Şerif dışında, Celalabad ve Bamiyan için de durum normal. Ancak diğer bölgeler, özellikle Afganistan'ın güney kesimi için Afgan Hükümeti'nin durumu dengelemeye çalışması zor olabilir.

ORSAM: Bağışçıların desteği kesmesinin ülkedeki durumun dengelenmesine yol açacağı yönünde yorumlar var. Bunlara göre bağışçılardan gelen para yolsuzluğu artırmakta ve hükümete karşı güvensizliği ve anlaşmazlığı tetiklemektedir. Ayrıca bu paraların bir kısmı direniş gruplarının eline geçebilir. Dolayısıyla bu sorunu alevlendirir. Bu konuda ne düşünüyorsunuz?

Haruyuki Shimada: Evet, benim de Kabil'de karşılaştığım bazı problemler vardı. Japon hükümeti parayı dolaysız olarak Afgan hükümetine vermeye karar verdi, çünkü hükümetimiz mali güvenilirlik sorunu olabileceğini düşünüyor. Para Japon vergi mükelleflerinden geliyor, yani Japonlardan. Bir JICA olarak paranın nereye gittiğini takip etmek zorundaydık. Bütün parayı hükümete verirsek bu para yok olabiliyor. 2003 yılına kadar Japon hükümeti parayı Afgan hükümetine verdi. Bundan sonra durduk. Birleşik Krallık paranın Afgan hazinesine koyulmasına karar verdi. Bunda birçok zorluk var.

ORSAM: Japonya ve Türkiye'nin Afganistan'da ortaklık potansiyelleri hakkında düşünceleriniz nelerdir?

Haruyuki Shimada: İlk olarak Japonya ve Türkiye arasındaki bağlar tarihi olarak çok köklüdür. Türkiye hükümeti PRT (Provincial Reconstruction Team) ekiplerini yolladı. Bildiğim kadarıyla PRT sivillerden oluşmaktadır. Bu çok özgün bir durumdur. Genellikle Amerikan ve Britanya PRT ekipleri askeri ekiplerdir. Türk PRT'si ise sivil ekiplerden oluşmaktadır. Japonya olarak askeri destek sağlamayız. Askeri dışarı yollayamayız. Aslında desteği kırsal kesimde artırmayı istiyoruz ancak gidemeyiz. Başka ülkelerin ekipleriyle birleşebiliriz. Örneğin Japon ekipleri Türk PRT'lerine bazı projelere katılmak için eklenmektedir. Ancak bunun kolay olduğunu düşünmüyorum. Japonlar sahada öldürülmek konusunda çok hassaslar. Eğer bazı Japonlar öldürülürlerse Japon hükümeti bütün Japonları Afganistan'dan çekiyor. Bu çok hassas bir konu, özellikle II. Dünya Savaşı'ndan sonra. Bu sorunun nasıl üstesinden gelinebileceği tartışılması gereken bir konudur.

Hisae Nakanishi: “Demokratik Kurumları Geliştirmek İçin Bu Ülkelerde Anayasal Değişikliklere İhtiyacımız Var”

28 Mart 2011

Hisae Nakanishi Doshisha Üniversitesi'nde Küresel Çalışmalar Merkezi'nde öğretim görevlisidir. “Ortadoğu'da Çatışmaları Seyretme” çalışma ekibinin lideridir. Proje dokuz Ortadoğu uzmanı olan Japon akademisyenlerden oluşmaktadır. ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı Sercan Doğan Prof. Nakanishi ile 23 Mart'ta bir Söyleşi yaptı. Söyleşi sırasında Prof. Nakanishi Ortadoğu'daki son gelişmeler hakkındaki görüşlerini paylaştı.

ORSAM: Son zamanlarda Ortadoğu'da ve Kuzey Afrika'da Tunus ve Mısır başta olmak üzere birçok ülkede halk ayaklanmaları meydana geldi. Bir Japon akademisyen olarak bunları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Hisae Nakanishi: Bu ülkelerin devrimlerinin ortak özelliklerini görebiliyoruz. Birincisi insanların statükoyu değiştirme konusundaki heyecanı, ilerleme konusundaki bakış açıları, yolsuzluklara, siyasi ve iktisadi kayırmacılıklara karşı mücadele etmeleri. İnsanlar daha şeffaf bir yönetim arayışındalar ve bunun yanı sıra halkın siyasi sürece katılımını istemektedirler. Bu ortak nokta.

ORSAM: Hangi faktörün daha önemli olduğunu düşünüyorsunuz? Siyasi taleplerin mi yoksa iktisadi kaygıların ve problemlerin mi?

Hisae Nakanishi: İlk olarak siyasi ve iktisadi özelliklerin ayrılması çok zor. Ancak kesin olarak iktisadi problemlerin özellikle genç insanlar için çözülmesi gerekiyor. Çok sayıda işsiz genç insan var. Bu devrimlerin en önemli nedenlerinden biri. Ekonomik gelişme önemlidir. Ancak mesele sadece ekonomik gelişim değil. Bu toplumsal servetin dağılımıyla ilgilidir. Eğer eski Mısır devlet başkanı Mübarek'in kendisi için ne kadar para ayırdığına bakarsanız bunu görebilirsiniz. Aslında sadece Mısır'ın gayrisafi milli hasılasına bakarsanız Mısır'ın çok yüksek bir iktisadi gelişime sahip olduğunu görebilirsiniz. Sadece iktisadi gelişim sorunu değil. Bu mesele her hükümetin gelirini topluma dağıtmak için ne kadar aygıtı olduğuyla ilgilidir. Dolayısıyla erişim açığı diye adlandırılan sorundur. Zengin ve fakir arasında çok geniş bir boşluk var. Bazı insanlar kayırmacılıkla çok büyük iş fırsatları yakalayabilirlerken diğer insanlar eğitim ve gelişim fırsatlarına erişemedikleri için toplumdan dışlanıyorlar. Bu ekonomik sıkıntının bir noktası. Aynı zamanda siyasi noktalara da önem vermemiz gerekiyor. Neden kayırmacılık ve yolsuzluklar oluyor? Çünkü siyasi şeffaflık eksik. Demokratik kurumlar oluşmamış. Demokratik kurumları geliştirmek için, bu ülkelerde gerçekten anayasal değişikliğe ihtiyacımız var.

ORSAM: İç faktörlerin ve dinamiklerin dışında, dış faktörlerin etkilerini gözlemleyebilir miyiz?

Hisae Nakanishi: Her şeyden önce ABD ve Avrupa ülkeleri gibi dış faktörler de bu devrimlerin nedenlerindendir. Örneğin, ABD Mısır'ı ABD'nin İsrail politikası için destekledi. Mısır ikisi içinde önemli bir ortaklı.

Bundan dolayı ABD Mısır'a çok büyük miktarda iktisadi yardımda bulundu. Ancak para demokratik kurumlar aracılığıyla insanlara dağıtılmadı. Bölgedeki Tunus, Mısır ve diğer ülkelerin demokratik olmayan yapıları olmalarına rağmen ABD ve Avrupa gözlerini buna kapadı. Libya meselesine gelince, kitle imha silahlarının yapımının durdurulmasına kadar haydut devlet olarak nitelendirildi. Aynı zamanda Libya'nın insanlarına karşı baskıcı bir rejim olduğunu görüyorsunuz. Ancak ABD kitle imha silahlarıyla ilgili fikrini değiştirdiğinde Libya'yı haydut devlet listesinden çıkardı. Dolayısıyla dış faktörler de Ortadoğu'da olanlardan sorumludur. Tunus yine başka bir mesele. Tunus'un demokratik açıdan gelişmiş bir devlet olduğu konusunda Batı'da hakim yaklaşımlar vardı. Böyle bir imaj mevcuttu. Ancak şimdi Tunus'da olanlara bakarsanız birçok polisin öğrencileri kampüslerde izlediğini görebilirsiniz. Bu bir polis devletidir.

ORSAM: Dış güçler de isyanlar sırasında çeşitli politikalar uyguladılar. Örneğin Mısır'da barışçıl bir geçiş arayışındaydılar. Libya'daki durumla ilgili dış faktörlerden ne gibi politikalar beklenebilir?

Hisae Nakanishi: Libya meselesi tamamen farklı. Libya konusunda Fransa'nın bu kadar hızlı bombalamaya başlamasına çok şaşırdım. Fransa'nın müdahalesini meşru hale getirmek için Güvenlik Konseyi'nden BM önerisi hemen geçti. Öte yandan NATO grubu içerisinde bir çesir tutarsızlık olduğunu gösteriyor. Fransa müdahale konusunda hızlı olmak arzusundaydı. Britanya ve ABD ise öneriyi

BM'de geçirmelerine rağmen müdahale konusunda çok temkinlilerdi. Benim izlenimime göre, Fransa çok acele etti ve bombalamaya başladı. ABD ve Britanya Fransa'nın bombalandığı gerçeğini kabul ettiler. Benim gördüğüm sorun şudur: Libya'ya karşı askeri yaptırımları da içeren ve Kaddafi'yi hızlıca devirecek yaptırımlar ne derece etkili olacaktır ve aynı zamanda bu yaptırımlar sivil kayıpları ne kadar önleyebilir? Ne kadar süreceğini tahmin etmek güç.

ORSAM: Bahreyn'deki ayaklanmadan ve Suudi Arabistan tarafından yönetilen Yarımada Kalkanı Birliği hakkındaki görüşlerinizden bahseder misiniz? Bu gelişmeler Japonya'nın petrol ithalatını ve enerji güvenliğini nasıl etkileyecektir?

Hisae Nakanishi: İlk olarak Bahreyn'deki Suudi müdahalesinden dolayı yaşanan gelişmelerin Basra Körfezi'ndeki diğer bölgelere de yayılmasıyla petrol fiyatları çok yükseldi. Bu bizim ekonomimizi doğrudan etkiledi. Özellikle depremde ve tsunamiden sonra bunun yaşanması ekonomimize çok sert bir şekilde darbe vurmuştur. Aynı zamanda nükleer bir problemle karşı karşıyayız. Japonya artık daha az nükleer enerjiye bağlı halde olacaktır. Japonya'nın nükleer enerji politikasını takip etmesine yönelik birçok eleştiri geliyor. Bundan sonra daha çok petrole dayalı olacağız ki, bu da başka bir felaket. Suudi Arabistan'ın Bahreyn'e müdahalesi petrol fiyatlarını yükseltti ve bu bizim ekonomimizi korkunç bir şekilde etkileyecektir.

Makiko Koyabu: “Uluslararası Topluluğun Kadının Rolünü Önemsemesi ve İzlemesi Gerekir”

11 Nisan 2011

Doshisha Üniversitesi'nde doktora adayı olan Makiko Koyabu, Afganistan'da JICA uzmanı ve Afganistan Kadınlardan Sorumlu Bakanlık'ta toplumsal gelişim danışmanı olarak çalışmıştır. ORSAM Uzman Yardımcısı Nebahat Tanrıverdi'nin kendisi ile 23 Mart 2011 tarihinde Ankara'da yaptığı söyleşi aşağıda sunulmaktadır.

ORSAM: Afganistan'daki gözlemlerinizi anlatabilir misiniz?

Makiko Koyabu: 2004'den 2008'e kadar Afganistan'daydım. 2003'den beri Afganistan üzerine çalışıyorum. Afganistan, bana göre hala güvenlik, barış ve refaha ulaşabilecek durumdaydı. Ancak 2004'de Afganistan'a gelmemden sonra durum daha kötüleşti. 2004 iyiydi ancak 2005'de başkanlık seçimi vardı. Seçimden önce durum kötüye gidiyordu. JICA dışarı çıkmamamı talep etti. Ayrıca üç aylığına Japonya'ya geri dönmeme karar verdiler. Bu dönemde patlamalar ve intihar saldırıları meydana geliyordu. Durum kötüydü. Seçimden sonra Afganistan'a geri döndüm

ve çalışmaya başladım. 2006'da parlamento seçimleri vardı ve durum yine çok değişti. Toplumsal gelişim danışmanı olduğum için kırsal kesime gitmem gerekiyordu. JICA'nın kuralları çok katıydı ve gidebilecek durumda değildim. Şanslıyım ki, seçimden önce taşraya gidebildim. Afganistan'da gerçek durum, özellikle kırsal kesimde, çok farklı. Taşra yerel halk tarafından korunmaktadır. Ben oraya gittiğimde halk tarafından korunuyordum. JICA'nın projesi JICA ofisi ve Dışişleri Bakanlığı tarafından kontrol ediliyordu. Benden evde ya da bakanlıkta kalmamı istediler. Geçici bir farklılık hissettim. Bir evin içinden ve kırsal kesimden gözlem yapmak farklıdır. Durum Afganistan'ın dışından insanların düşüncesinden farklı.

ORSAM: Bu farkın nedeni nedir?

Makiko Koyabu: Haberler yalnızca olumsuz gelişmeler üzerine odaklanıyor. Örneğin, patlamalar, intihar bombaları, hükümetin yetersizliği, vs. Toplumun büyük kesimi kırsal alanda yaşıyor. Taşrada insanlar neyin güvenli neyin tehlikeli olduğunu biliyor. Kendilerini nasıl koruyacaklarını biliyorlar. Taliban rejiminden, Sovyet işgalinden beri burada yaşıyorlar. Her zaman insanlar buradalar. Zaten ne yapmaları gerektiğini biliyorlar. Bu nedenle fark var. Bence dışarıdaki insanlar yerel halktan çok şey öğrenebilirler.

ORSAM: Bize Afganistan'daki projelerinizden bahsedebilir misiniz?

Makiko Koyabu: Ben bir Kadın Güçlendirme Projesinde çalışıyordum. Başlığı 'Kadınların Ekonomik Güçlendirilmesini Geliştirmek' idi. Kısaca iki temel hedefimiz vardı. Birincisi Kadınlardan Sorumlu Bakanlık'ın gelişim kapasitesini artırmaktı. Kadınlardan Sorumlu Bakanlık siyaset yapan bir kurumdur. Bakanlık Afganistan'da kadınla ilgili gerçeği bilmiyor. 2001'de Taliban rejiminin düşmesi-

nin ardından bu bakanlık kuruldu. Kadrolar çok yeni ve henüz hükümete bağlı bir organ olarak nasıl çalışmaları gerektiğini bilmiyorlar. Bu yüzden onların yeterli beceri sahibi olmalarını istedik. Diğer hedefimiz şuydu, Bakanlık Afgan kadınının gerçek durumunu bilmiyordu. Özellikle taşrada. Bu yüzden küçük çaplı bir alan çalışması yaptık ve bakanlık çalışanlarının bu kadınların gerçek durumunu görmelerini sağladık. Aynı zamanda bu küçük alan çalışması taşra kadınının ekonomik olarak güçlendirdi.

ORSAM: Afganistan'dan hangi şehirlerde ve alanlarda projelerinizi gerçekleştirdiniz? Kazanımlarınız nelerdi?

Makiko Koyabu: Proje ilk olarak Bamyan ve Belh bölgelerinde uygulandı. Daha sonra Mezarı Şerif ve de Kandahar'da. Ben Kandahar ve Mezarı Şerif'deki projelerden sorumluydum. Mezarı Şerif, Kabil ve Kandahar arasında yolculuk yaptım. Kandahar'da durum günden güne kötü bir hal alıyordu ve JICA projeyi kapatmamı ve durdurmamı istedi. Ben yerel halkla anlaşmaları zaten yapmıştım. Bu yüzden birinci yılda Mezarı Şerif'teydim ama Kandahar'daki yerel halka çalışmaları sürdürmelerini söyledim. Sivil toplum örgütlerinin raporlarına göre çömlekçilik ve nakış projeleri yapmışlar. Birçok kadın bundan faydalandı. Çömlekçilik projesinde kadınlar toplanıp tartıştılar. Kadınlar arasında irtibat sağlandı. Ayrıca ürünlerini satma ve gelirlerini artırma imkanına kavuştular. Benim çalışmalarım daha çok Mezarı Şerif'te yoğunlaşmıştı. Biz hayvancılık, gıda işleme ve dağıtımçılık gibi projeler yaptık. Hayvancılık için dört köyümüz vardı. Bunlardan ikisi kuzularla, ikisi ise inekten alınan sütle ilgilendiler. Kuzu projeleri için, kuzu sağladık. Bu kuzuların sayısının artmasına yol açtı. Ayrıca süt elde edip, bunları sattılar. İktisadi açıdan, gelir sahibi oldular. Kuzuyu gelir kaynağı olarak kullandılar. Ayrıca ürün elde ettiler. Sadece iktisadi bir proje değildi. Ben daha çok ilişkilerin kurul-

ması noktasına odaklandım. Sadece akrabalarıyla ilişkileri olduğunu biliyordum. Ancak bu kadınların kendileri arasında da ilişki kurmaları çok önemli. Haftada bir toplanmaya başladılar. Sadece proje hakkında değil, çocuklar, eğitim, aile gibi konularda da konuştular. Kafalarında her zaman oluşturdukları problemlerin çözüm yollarını tartıştılar. Bu projeye ilgili iyi bir nokta. Ayrıca proje köylerdeki kadınların ihtiyaçlarıyla da ilgiliydi. Köylü kadınların çoğu okuma yazma bilmiyordu. Cahillerdi. Onları tanımak için çok zaman harcadık. Yazamıyorlardı ama yazmaları için birini buluyorlardı. Onlara para verdik ve hesap yapmayı öğrendiler. Kapasiteleri vardı ama bu kapasitelerinin kullanabilmeleri için onlara hiç fırsat verilmemişti. Kadınların kapasiteleri ortaya koyuldu. Proje sonrasında kadınlar kendilerine güven duyarak erkeklerle bile konuşabiliyorlardı. Hiç erkeklerin gruplarıyla konuşmamışlardı. Köy kalkınması için erkeklerle konuşmaya başladılar. Köyde bu büyük bir gelişmeydi.

ORSAM: Afganistan'da kaç kadınla çalıştınız?

Makiko Koyabu: Neredeyse 1500 kadınla çalıştım. 5-10 kişilik kadın gruplarıyla anlaşmalar yaptık. Bu kadınlar projeyi başka köylü kadınlara yaydılar. Yaklaşık 1500 kadın bu projeden faydalandı.

ORSAM: Bize Afganistan'ın geleceğine ilişkin tahminlerinizden ve öngörülerinizden bahsedebilir misiniz?

Makiko Koyabu: Afganistan'da durum benim orada olduğum zamana kıyasla son derece kötü. Gene de yerel kadınların artık gücü var. Taliban rejimi sırasında ayakta kaldılar. Başarılarına şaşırdım. Daha fazla çaba sarfedersek ve daha fazla fırsat tanırsak Afganistan 10-20 yıl içerisinde değişebilir. Ben uluslararası topluluğun kadının rolünü gözardı etmesini değil, izlemesini istiyorum.

VIETNAM

Türkiye'nin Yeni Vietnam Büyükelçisi Ahmet Akif Oktay: "Türkiye-Vietnam İlişkilerinde Her Alanda Büyük Bir Potansiyel Mevcut"

16 Haziran 2011

Vietnam'a büyükelçi olarak atanan Ahmet Akif Oktay ile Türkiye-Vietnam ilişkileri konusunda bir Söyleşi gerçekleştirdik. Oktay, Vietnam görevine henüz başlamadan Türkiye'den ilgili kurumlarla görüşerek iki ülke ilişkilerinin ekonomik, toplumsal ve kültürel alanda nasıl daha geliştirilebileceği konusunda adımlar atmaya başlamış. Vietnam, hızla gelişen ve dünyada her alanda daha etkin roller üstlenmeye aday bir ülke. Oktay, iki ülke ilişkilerinde herhangi bir siyasi sorunun bulunmamasının, ilişkilerin hızla geliştirilmesi bakımından önemli bir avantaj teşkil ettiğini düşünüyor. Tüm alanlarda gerçek işbirliği potansiyelinin kullanılabilmesi için temasların her alanda artmasına ve halkların birbirini daha iyi tanımasına ihtiyaç olduğunu düşünen Büyükelçi, kendisinin Vietnam'daki görevi sırasında temel önceliklerinden birinin bu

sürece mümkün olan azami katkıyı sağlamak olacağını ifade ediyor.

ORSAM: Sayın Büyükelçi, söyleşimize Türkiye ile Vietnam arasındaki ilişkileri değerlendirerek başlayabilir miyiz?

Ahmet Akif Oktay: Türkiye-Vietnam ilişkilerinde her alanda büyük bir potansiyelin mevcut olduğunu memnuniyetle belirtmek isterim. Siyasi ilişkilerimiz gerek ikili gerek çok taraflı düzeylerde giderek yoğunlaşıyor. Türkiye'nin 2008-2010 yılları arasındaki BM Güvenlik Konseyi geçici üyeliğinin bir yılı Vietnam'ın üyeliğiyle aynı döneme rastladı. Bu süre zarfında Vietnam'la uyum ve işbirliği içinde görev yaptık. Bildiğiniz gibi bu göreve tüm coğrafyalardan büyük bir destekle seçildik ve Vietnam'ın da desteğini aldık. Yine Vietnam'ın da desteğiyle, geçen yıl ASEAN'la Dostluk ve İşbirliği Anlaşmasını Vietnam'ın dönem başkanlığı sırasında imzaladık. Keza, Vietnam'ın AİGK'ya (Asya'da İşbirliği ve Güven Artırıcı Önlemler Konferansı-CICA) üyeliğine de biz destek verdik. İki ülke arasındaki üst düzey ikili siyasi temaslar da son yıllarda belirli bir canlılık kazandı. Önümüzdeki dönemde bu süreci Cumhurbaşkanı ve Başbakan düzeylerindeki karşılıklı ziyaretlerle taçlandırmak istiyoruz. Ekonomik alanda da yapılacak çok şey var.

Ancak Türkiye olarak biz henüz o coğrafyayı tam olarak keşfedebilmiş değiliz. Ben yeni görevimle ilgili hazırlık temaslarım çerçevesinde 70'e yakın görüşme yaptım. Ağırlıklı olarak özel sektör kuruluşlarını, bunun yanında ekonomi ile ilgili resmi kuruluşları ziyaret ettim. Özel sektörde Vietnam'a yönelik genel bir ilgi bulunduğunu memnuniyetle müşahade ettim. Ancak bu ilginin somut sonuçlara daha iyi tahvil edilebilmesi için devletin teşvik ve desteğine de ihtiyaç duyuluyor.

İkili ticaretin dengesi şimdilik aleyhimize sey-

retmekle birlikte, ticaret hacmi giderek artıyor. 2010 sonu itibarıyla yaklaşık 860 milyon dolara ulaştı. Kısa vadede hedefimiz, dengeyi de olabildiğince düzelterek bunu 2 milyar dolara çıkarmaktır. Ancak bu rakamın çok daha üst seviyelere çıkmasının mümkün olduğunu düşünüyorum. Çünkü Vietnam, yapılan ekonomik reformlar sonucunda büyük batılı şirketler için bir üretim merkezi haline gelmiş durumda. Nitekim özellikle 2007 yılında Dünya Ticaret Örgütü'ne girdikten sonra kaydedeğer miktarlarda yabancı sermaye çekmeye başladı. Yabancı sermaye girişi halen yılda ortalama 10 milyar dolar civarında seyrediyor. Ancak bu Vietnam gibi nüfusu 90 milyona yaklaşan bir ülke için yeterli değil ve zaman içinde muhtemelen giderek artacak. Zira Vietnam, toplumun eğitim düzeyi, genç nüfusu ve düşük üretim maliyetleri itibarıyla ciddi avantajlara sahip. Aynı zamanda 600 milyonluk ASEAN coğrafyası içinde en büyük pazarlardan biri durumunda ve halkının alım gücü de giderek artıyor. Dolayısıyla, yatırımcıların açılan bu fırsat penceresini çok iyi değerlendirmeleri gerekiyor. Ben, önümüzdeki 4-5 yıllık dönemi, Türk özel sektörünün kendisini Vietnam'da etkin biçimde tanıtması ve hem ihracat, hem de yatırım alanında bu piyasaya layıkıyla girebilmesi açısından fevkalade önemli görüyorum. Öte yandan, hızla kalkınan ve zenginleşen Vietnam'ın ülke dışındaki yatırımları da artmaya başladı. Ama mevcut tabloya baktığımız zaman, Türkiye'de şu ana kadar yatırım yapmış tek bir Vietnam firmasının bulunduğu görüyoruz. Keza, bildiğim kadarıyla Vietnam'da da halen sadece bir Türk firması üretim faaliyetinde bulunuyor.

ORSAM: Bu firmalar hangi alanda faaliyet gösteriyor?

Ahmet Akif Oktay: Türkiye'deki Vietnam firmasıyla ilgili ayrıntılı bilgim yok. Ancak Vietnam'daki Türk firmasının deri işleme alanında faaliyet gösterdiği ve çok sayıda yerel işçi

çalıştırdığı bilgisini aldım. Bununla birlikte, Vietnam'daki toplam Türk vatandaşı sayısı sadece 80 civarında.

ORSAM: Bunlar ne iş yapıyor, öğrenci mi?

Ahmet Akif Oktay: Üniversite öğrenimi gören 15 kadar öğrencimiz var. Çoğu Vietnamca öğrenmek için oraya gitmişler. Bu sayıya Vietnam'da bir süredir faaliyet gösteren özel Türk okullarında çalışan personel ve aileleri de dahil. Geriye kalanlar değişik yerlerde özel iş yapan girişimcilerle bazı Batılı firmaların temsilcisi olarak Vietnam'da çalışan Türkler ve aileleri. Üniversitelerde çok az sayıda Türk akademisyen de var. Ülkedeki yerleşik Türklerin sayısının zaman içinde giderek artacağını tahmin ediyorum. Çünkü basında yer alan Vietnam'la ilgili yayınların da etkisiyle, Türkiye'de Vietnam'a yönelik ilgi toplumun her kesiminde artmaya başladı. THY geçen aralık ayından beri, Bangkok aktarmalı olarak haftada 4 gün İstanbul'dan Ho-Chi-Minh'e sefer düzenliyor. Son aldığım bilgiye göre 2011 Temmuz ayından tarihinden itibaren sefer sayısı haftada 7 güne çıkarılacak. ileride belki Hanoi'ye de doğrudan sefer başlatılabilir. Çünkü Vietnam'ı gelecek için büyük potansiyel vaat eden bir ülke olarak görüyoruz. Vietnam'a giden yıllık Türk turist sayısı hakkında henüz bilgi edinemedim. Halihazırda bayram tatili gibi uzun tatil dönemlerinde bir yoğunlaşma olduğu anlaşılıyor.

ORSAM: Türkiye'ye çok sayıda Vietnamlı geliyor mu?

Ahmet Akif Oktay: İstatistiklere göre ülkemize turist olarak yılda 4-5 bin Vietnamlı geliyor. Ankara'daki Vietnam Büyükelçisi, dış turizme yönelen Vietnamlıların sayısının giderek arttığını, bu turistleri Türkiye'ye çekebilmek için turizm alanında kendimizi Vietnam'da etkin bir şekilde tanıtmanızda fayda gördüğünü bana ifade etti.

ORSAM: Türkiye'den Vietnam'a giden turistlerin üst sınıf olduğu söyleniyor. Bu doğru mu acaba?

Ahmet Akif Oktay: Bankalar arası Kart Merkezi geçen Kurban Bayramında yurtdışında Türkler tarafından kredi kartı ile yapılan harcamaların bir dökümünü çıkartmış. Burada çok ilginç bir durum var. Değişik ülkelerde harcanan toplam 238 milyon TL içinde, yüzde 6,7 ile en yüksek oranda harcama Vietnam'da yapılmış ki, bu da yaklaşık 16 milyon TL tutuyor. Bunun açıklaması iki şekilde yapılabilir. Ya Vietnam'a giden çok sayıda Türk küçük miktarlarda harcamalar yapmış, ya da az sayıda insan büyük miktarlarda harcama yapmıştır. Sektörden görüştüğüm kişiler ikinci olasılığın daha gerçekçi olduğunu belirttiler. Eğer durum bu ise, varlıklı Türk vatandaşlarının artık Amerika, Avrupa gibi bilinen destinasyonlardan ziyade veya bunlara ilaveten, Vietnam gibi daha az bilinen ama çok zengin doğal güzelliklere sahip ülkelere yönelmeye başladıkları sonucunu çıkarabiliriz.

Kamuoyunca pek bilinmeyen bir başka nokta da, Türk firmalarının, Ortadoğu'daki şantiyelerinde çalıştırılmak üzere Vietnam'dan işçi getiriyor olmaları. Hatırlayacağınız gibi, Libya'da patlak veren olaylar sırasında Vietnamlı işçileri de tahliye ettik. Bunun gibi bazı alanlarda kamuoyuna fazla yansımayan ama radar ekranının altında devam eden yoğun ilişkilerimiz de var Vietnam'la.

İlişkilerin geliştirilmesi bakımından kültürel ve akademik boyutlarda da yapılacak çok fazla şey var. Geçen yaz aylarında ORSAM'da ağırladığınız Vietnam Afrika ve Ortadoğu İncelemeleri Enstitüsü'nün ziyareti, düşünce kuruluşları arasındaki ilk doğrudan temas olması bakımından fevkalade önemli. Geçmişte imzalanmış genel mahiyetteki bazı anlaşmalarla kültürel işbirliğinin geliştirilmesi arzusu kayda geçirilmiş. Ancak akademik alandaki

ilişkiler henüz çok alt düzeyde ve bu alanda süratle adım atılması gerekiyor.

ORSAM: Hangi üniversiteler arasında anlaşma imzalanmış?

Ahmet Akif Oktay: Üniversiteler arasında herhangi bir anlaşma mevcut değil. Bahsettiğim anlaşmalar, Karma Ekonomik Komisyon'un kurulmasına esas teşkil eden 1997 tarihli Ticaret, Ekonomik ve Teknik İşbirliği Anlaşması'nın uygulama protokolü ile 1999 tarihli Kültürel, Bilimsel ve Eğitim İşbirliği Anlaşması'dır. Birer çerçeve anlaşması niteliği taşıyan bu gibi metinlerin içi karşılıklı iradeye bağlı olarak zaman içinde doldurulur. Bence siyasi ve ekonomik alanlardaki işbirliğini artık üniversitelere ve diğer eğitim/araştırma kurumlarına da teşmil etme zamanı gelmiştir. Bu konuyla ilgili olarak gerek Sayın YÖK Başkanımızı, gerek Güneydoğu Asya çalışmalarına ilgi duyan üniversite ve düşünce/araştırma kuruluşlarımızı ziyaret ettim. Tümünden ciddi bir ilgi ve destek görmekten büyük memnuniyet duydum. Sanırım önümüzdeki dönemde bu alanda somut adımlar görmeye başlayacağız.

ORSAM: Üniversitelerde değişim programları var. Örneğin Japonya ve Güney Kore'ye çok öğrenci gönderen üniversiteler var ama Vietnam'a yok. Bunun sebebi nedir?

Ahmet Akif Oktay: Temel neden karşılıklı bilgi eksikliği. Bunun da altında akademik alandaki insani temasların yetersizliği yatıyor. Halen az sayıda Vietnamlı öğrenci Türk hükümetinin resmi burslusu olarak ülkemizde yüksek öğrenim görüyor. Bildiğiniz gibi biz birçok ülkeye burs tahsis ediyoruz. Nüfus, ihtiyaç, talep vb. gibi kriterler temelinde burs sayıları artırılabilir. Daha önce de belirttiğim gibi, halen bizim de 15 öğrencimiz Vietnam'da yüksek öğrenim görmekte.

ORSAM: Onlar da burslu mu okuyor?

Ahmet Akif Oktay: Belki resmi burslu birkaç öğrenci olabilir ama çoğunun kendi imkânlarıyla veya özel burslarla gittiğini sanıyorum.

ORSAM: Bildiğimiz kadarıyla Vietnam bütün o bölgede Latin alfabesini kullanan tek ülke.

Ahmet Akif Oktay: Evet. Bu durum ülkenin dilini öğrenmek bakımından belirli bir kolaylık sağlıyor. Tek heceli bir dil olan Vietnamca, genel kabul gören teoriye göre “Avustro-Asyatik” diller ailesinin “Mon-Khmer” koluna mensup. Ancak dilbilimciler arasında Vietnamcanın kökeni konusunda farklı görüşler de var. Her dil gibi Vietnamcanın da değişik dil ve kültürlerden etkilenmiş olması doğal, ancak sonuçta kendine özgü bir yapısı var. Kulağa çok hoş gelen bir dil olmasına rağmen öğrenilmesi çok kolay değil. Bu bağlamda, ülkede Vietnamca dilinde öğrenim gören öğrencilerimizin bulunmasının büyük bir şans olduğunu düşünüyorum.

ORSAM: Vietnam üzerinde Fransa’nın etkisi var mı acaba?

Ahmet Akif Oktay: Kuşkusuz var. Ülke yüzyıla yakın bir süre Fransız sömürgesi olmuş. Ama Fransa ülkeyi aynı anda ve bir bütün olarak değil, zaman içerisinde aşamalar halinde sömürgeleştirmiş. En güneye “Koçinçin” demişler. Ortası “Annam,” kuzeyi de “Tonkin” olarak anılmış. Fransız etkisi daha çok güneyde var. Modern Vietnam’ın kurucusunun adını taşıyan Ho Chi Minh şehri, eski adıyla Saygon, Fransız etkisinin en yoğun olduğu yer. Bu etki daha küçük ölçekte Hanoi’de de görülüyor. Nitekim Fransızlar Paris Opera binasının daha küçük ölçekli bir replikasını Hanoi’de de yapmışlar.

ORSAM: Fransızca kullanılıyor mu?

Ahmet Akif Oktay: Yaşlı nesil kullanıyor, ama genç nesil artık büyük ölçüde küreselleşmenin de dili olan İngilizceye yönelmiş durumda. Buna paralel olarak Amerikan kültürünün etkisinin tedricen de olsa artmaya başladığı anlaşıyor. Ancak Vietnam kendi özgün kültürünü korumaya da özen gösteriyor. Bu doğrultuda eğitim ve öğretim konusuna büyük önem veriyorlar. Halkın okur-yazarlık oranı yüzde 95 civarında.

ORSAM: Son olarak Vietnam’ın dünyadaki rolü ve Türkiye-Vietnam ilişkilerinin geleceği konusunda neler söylemek istersiniz?

Ahmet Akif Oktay: Vietnam, hızla gelişen ve dünyada her alanda daha etkin roller üstlenmeye namzet bir ülke. Geçmişte yaşadığı uzun ve yıkıcı savaşlara rağmen ayakta kalarak bugünlere gelmiş. Geleceğe de bu özgüvenle yürüyor. İzlediği barışçıl dış politika ile ASEAN bölgesinde istikrarın korunmasına önemli katkılar yapmakta. Vietnam’ın bölgedeki merkezi konumu ve iyi ilişkileri çerçevesinde, küresel gündemi işgal bazı siyasi sorunların çözümüne de katkı sağlayabileceğini düşünüyorum.

Vietnam ekonomik alanda da istikrarlı bir gelişme gösteriyor. Kendi gayretleriyle ülkedeki yoksulluğu ciddi oranda düşürmeyi başarmış. Eğitimli, çalışkan ve son derecede dost canlısı bir halkı var. “BRICS”e benzer biçimde, yükselen ülkeler için kullanılan “MAVINS” ve “CIVETS” gibi tanımlamaların içinde Vietnam da yer alıyor. 2020 yılına kadar sanayileşmenin tamamlanması, Vietnam’ın resmi hedeflerinden biri haline gelmiş. Vietnam, reformlarla kalkınma arasındaki doğrudan bağı gösteren canlı bir kanıt aynı zamanda. Bu yönüyle, gelişmekte olan ülkeler için de iyi bir örnek ve ilham kaynağı durumunda.

Bu genel çerçeve içinde, özellikle geleceğe yönelik hedef ve potansiyelleri bakımından Türkiye ile Vietnam arasında kayda değer paralellikler söz konusu. İki ülke ilişkilerinde herhangi bir siyasi sorunun bulunmaması, ilişkilerin hızla geliştirilmesi bakımından önemli bir avantaj teşkil ediyor. Ekonomik ve ticari alandaki ilişkiler de iyi gitmekle birlikte, ulaşılabilecek en yüksek seviyenin henüz çok altında. İkisi de birer turizm cenneti olan Türkiye ile Vietnam bu alanda birbirini keşfetmeye yeni başlıyor. Benzer biçimde, kültürel, akademik, sportif ve sosyal konularda da geniş işbirliği imkânları mevcut. Tüm bu alanlarda gerçek işbirliği potansiyelinin kuvveden

file çıkarılabilmesi için temasların her alanda artmasına ve halkların birbirini daha iyi tanımalarına ihtiyaç var. Benim de Vietnam'daki görevim sırasında temel önceliklerimden biri, bu sürece mümkün olan azami katkıyı sağlamaya çalışmak olacaktır.

ORSAM: Değerlendirmeleriniz için teşekkür ediyor, yeni görevinizde başarılar diliyoruz.

Söyleşi: Esra Pakin Albayrakoğlu ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Oytun Orhan, ORSAM Ortadoğu Uzmanı

Dr. Bui Nhat Quang: “Bölgedeki Sorunların Çözümüne Vietnam, Türkiye İle Birlikte Hizmet Edebilir.”

31 Ekim 2011

ORSAM: ORSAM okurları için kendini tanıtabilir misiniz?

Bui Nhat Quang: İsmim Dr. Bui Nhat Quang ve Ortadoğu ve Afrika Çalışmaları Enstitüsü başkanıyım. IMES Vietnam Akademisine bağlı bir kuruluştur ve 2004 yılında kurulmuştur. Hükümetin Ortadoğu ve Afrika'ya yönelik dış politikalarında karar alma mekanizmasına katkıda bulunmak ve yardımcı olmak amaçlarına hizmet etmekteyiz. Bu yedinci yılımız ve Afrika ve Ortadoğu ülkeleri üzerine bazı araştırma projeleri yürütme çabaları içerisindeyiz. Bu çalışmalarımızın bazıları, çok önemli bir hususu teşkil eden Ortadoğu ve Kuzey Afrika'daki sosyo-politik ayaklanmaları içermektedir. Önümüzdeki iki yıl içerisinde yani 2012 ve 2014 yılları arasında çok önemli işlere imza atmamız beklenmektedir. Her üç ayda bir hükümete bölgedeki gelişmeleri, gelişmelerden çıkarılacak dersleri ve deneyimleri içeren bir rapor sunma zorunluluğumuz bulunmaktadır. Buradan hareketle, bu araştırma projelerinde

bize düşen en önemli görev Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgelerindeki önemli ülkeler üzerinde araştırma çalışmaları yapmaktır. Bu ülkelerden bazıları İran, Türkiye ve Kuzey Afrika ülkeleridir. Biz Türkiye'yi Ortadoğu'daki en önemli ülkelerden bir olarak tanımlamaktayız. Şuanda da Türkiye Cumhuriyeti ile ilgili araştırma projeleri yürütmekte ve 2020 yılına kadarki süreçte Türkiye ile gerçekleştirilebilecek işbirliği olanaklarını araştırmaktayız. Bu projeler kapsamında, Türk toplumunun sahip olduğu belirgin özellikleri ve ülkeyi başarılı bir şekilde kalkınmaya götüren başarı derslerini tespit etmeyi hedefliyoruz. Türkiye deneyiminden faydalanmayı ve bu deneyimi kendi durumlarımıza uygulayıp uygulayamayacağımızı öğrenmeyi hedefliyoruz. Elbette ki iki ülke arasındaki farklılıkları kabul ediyoruz ancak öte yandan, kalkınma bağlamında iki ülkenin benzer çıkarılara sahip olduğunu da biliyoruz. Hepimiz öncelikli olarak gelişmiş bir ekonomi, sarsılmaz bir toplum ve siyasi istikrarı hedeflemekteyiz.

ORSAM: Vietnam için Türkiye'yi bu kadar önemli yapan şeyler nelerdir?

Bui Nhat Quang: Türkiye Vietnam için önemli çünkü tüm Ortadoğu bölgesinde pek çok istikrarsızlık faktörünün varlığının farkındayız. Bu bağlamda Türkiye, iyi bir istikrar örneği olarak hizmet edebilir. Türkiye, iyi bir demokrasiye, başarılı bir büyüme modeline ve son yıllarda yakaladığı başarılı bir ekonomik kalkınmaya sahiptir. Türkiye her zaman kalkınmada başarılı olmuştur ve bölgedeki diğer ülkelere takip etmeleri açısından başarılı dersler sunabilmektedir. Gördüğümüz kadarıyla Ortadoğu bölgesinde pek çok zayıf devlet bulunmaktadır. Türkiye üst düzey ilişkilerini de geliştirmektedir. Bizim amacımız Türkiye'nin nasıl bu kadar hızlı ve sürdürülebilir bir şekilde ekonomik kalkınmayı başara bildiğidir

ORSAM: Vietnam'ın Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesine artan ilgisinin nedenleri nelerdir? Vietnam'ın bu bölgedeki çıkarları nelerdir?

Bui Nhat Quang: Vietnam, Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgelerinde pek çok çıkara sahiptir. 1986 yılında başlayan yenilenme politikaları ile Vietnam dış politikasını bölgedeki ülkelere yönelik olarak genişletmiştir. Bu tarihten itibaren dış politikamızı dünya-daki tüm ülkeler ile dost olma esasına göre şekillendirdik. Çin, ABD ve Avrupa ülkeleri ilişkilerimizi arttırdık. Fakat bu güne kadar, Ortadoğu ve Afrika ülkeleri ile ilişkilerimiz sınırlı kaldı, çünkü bu bölgeler siyasi, pratik ve coğrafik olarak bizden uzaktaydılar. Ancak son zamanlarda Ortadoğu'nun Vietnam için işbirliği açısından iyi bir potansiyele sahip olduğunu gördük. Böyle oldukça stratejik öneme sahiptir. Ortadoğu ülkeleri ile dostluğa dayalı siyasi ilişkiler geliştirdik ancak gene de ekonomik anlamda ilişkilerimiz oldukça kısıtlı. Ekonomiyi geliştirebilmemiz için, daha fazla ekonomik işbirliğine ihtiyacımız bulunmakta ve bu nedenle de ekonomik alanlarda Ortadoğu ülkeleri bizim için oldukça iyi ortaklar ve dostlar olarak değerlendirilmektedir. Bu bağlamda Türkiye'yi önemli bir ticari ortak olarak görmekteyiz.

ORSAM: Özellikle dış politika yaklaşımları dikkate alındığında, Çin ve Vietnam arasında pek çok ortak nokta göze çarpmakta. Çin'in ekonomik liberalleşmeyi hedef alan modeli, Çin'in enerji ihtiyacını karşılamak anlamında önemli olabilecek Ortadoğu, Afrika ve diğer bölgelerdeki ülkeler ile işbirliğinin arttırılmasına öncelikli hedef olarak görmektedir. Bu husustaki düşüncüleriniz nelerdir?

Bui Nhat Quang: Bu gerçekten zor bir soru. İki ülkenin dış politika yaklaşımlarında pek çok benzer nokta bulunmaktadır. Çin'den oldukça fazla şey öğrendiğimizi söyleyebilirim,

çünkü biz yenilenme politikalarına 1986 yılında başlarken Çin bu politikalara 1970lerden önce başlamıştı. Pek çok mevcut ortak bakış açılarımız bulunmaktadır. Her iki ülkede de yönetici parti olarak komünist partiler bulunmaktaydı. Ayrıca kültürlerimizde ve hükümetlerin yaklaşımlarında benzerlikler bulunmaktadır. Çin ve Vietnam arasında bu kadar çok değer ve çıkar benzerliğinin olmasının nedenleri bunlardır. Bu sebeplerden ötürü Çin ve Vietnam arasında benzerlikler bulunmaktadır ancak Vietnam başka bir yaklaşımı benimsemektedir, çünkü Vietnam Çin'den daha küçük bir ülkedir. Bizler Çin'in dünya üzerinde uyguladığı çıkarları, amaçları ve politikaları uygulayamayız. Aslında bizlerin yaklaşımı Türkiye'nin "sıfır sorun siyasetine" daha çok benzemektedir. Bizler sorun istemiyoruz.

ORSAM: Yani Vietnam'ın Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinde ve kendi sınırlarındaki önceliği istikrardır.

Bui Nhat Quang: Evet, bizim politikamız ekonomik işbirliğine daha fazla öncelik vermektedir.

ORSAM: Yani istikrara ihtiyaç duymaktasınız.

Bui Nhat Quang: Evet, istikrar ve dünya ekonomik sorunlarının çözümüne öncelik veriyoruz.

ORSAM: Ekonomi ve siyasi alanlarda Türkiye-Vietnam ilişkilerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bui Nhat Quang: Türkiye ortak tarihe ve değerlere dayalı stratejik derinlik siyaseti izlemektedir. Bu nedenle, birbirimizi değerlendirebiliriz. Bizim için ilişkilerin geliştirilmesi önem taşımaktadır. Son yıllarda Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinde daha fazla çıkarımı-

zın olduğunu düşünüyoruz. Türkiye'yi bölgede önemli bir ortak olarak görmekteyiz. Böylelikle birbirimizle işbirliği yapabiliriz. Küresel sorunları çözmeye çalışıyoruz. Bunların arasında güvenlik boyutu da bulunmaktadır. Bölgedeki sorunların çözümüne Vietnam, Türkiye ile birlikte hizmet edebilir. Türkiye Ortadoğu ve Kuzey Afrika bölgesinde daha

önemli bir rol oynamak istiyor ve Vietnam bu anlamda Türkiye ile işbirliği yapabilir.

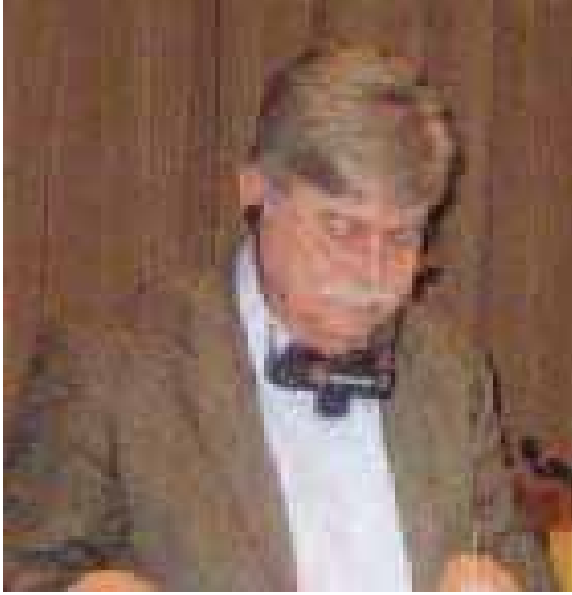
ORSAM: Çok teşekkür ederiz.

**Bu Söyleşi Oytun Orhan tarafından 4 Ekim 2011 tarihinde Ankara'da gerçekleştirilmiştir.*

RUSYA

Prof. Dr. Victor Panin: “Daha Çok İlerleme Sağlayacak ve Ortadoğu’da Sosyal Durumu Düzenleyecek Güçlerin İktidarı Elde Etmesinden Yanayız”

22 Mart 2011

ORSAM: Prof. Panin kendinizden biraz bahsedebilir misiniz?

Victor Panin: Adım Victor Panin. 52 yaşındayım. Siyaset bilimi alanında doktora yaptım. Doktora tezim Ortadoğu’da Yemen’in siyasi entegrasyonu üzerineydi. Profesörlük tezim yine Ortadoğu’daki siyasi süreç ve Amerika ve Rusya’nın Ortadoğu’da problemlere bakışı üzerineydi. Profesyonel olarak bir siyasi analistim. Fulbright araştırmacısıyım ve araştırmamı Harvard’da yaptım. Ayrıca onun üzerinde Amerikan üniversitelerinde ders verdim. Birçok uluslararası kongre ve konferansa katıldım. Pyatigorsk Devlet Filoloji Üniversite’sinde Uluslararası İlişkiler Bölümü başkanıyım. Siyasi analizler, sunumlar yaptım.

ORSAM: Kuzey Afrika ve Ortadoğu’daki ayaklanmaları birçok kişi beklenmedik ve

tahmin edilemez buluyor. Bu gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz?

Victor Panin: Biz bu durumu gözlemliyoruz. Panel’deki konuşmamda dediğim gibi şimdiden burada neler olacağını, sürecin nasıl gelişeceğini ya da ne tip getirileri olacağı konusunda bir şeyler söylemek için çok erken. Bugünlerde bizim için olayların nedenlerini, getirilerini, bu ülkelerdeki elitlerin durumlarını, Ortadoğu’da güvenlik sisteminin çerçevesini ciddi bir şekilde gözlemlemek çok önemli. Dolayısıyla bizim için bu süreç son derece ilginç alan çalışmalarının yapılabileceği bir süreç. Gelişmelerin nedenleri ve Ortadoğu ülkelerinde ortaya çıkan yeni siyasi güçlerin niteliğini araştırmak Rus dış politikasının yapılandırmak için çok önemli. Ayrıca, Ortadoğu’da stratejik açıdan ulusal çıkarları bulunan ülkelerin dış politika yönelimlerini tahlil etmek de çok ilginç çıkarımlar ortaya koyabilir. Ortadoğu dünya petrol rezervinin 2/3’sine sahiptir. Dolayısıyla bölge Rusya için de stratejik olarak çok önemlidir.

Araştırmalarımızda, örneğin 10 yıl önce Ortadoğu’da var olan durumun değişmesi gerektiğini ifade etmiştim. Ve değişecektir. Bu yapısal değişimin tarihini verme konusunda yanılmış olabiliriz; ancak nesnel olmak gerekirse yapısal değişimler Ortadoğu’nun değişebileceği yönünde düşünmemiz için alan yaratıyorlardı. Değişim başladı. Bazı nedenleri var. Birincisi küreselleşme. Bu Ortadoğu’daki durumda keskin değişimlere sebep olan bir etkidir. Diğerleri ise tabi olarak iktisadi krizdir. Bu da keskin değişimlere yol açtı. Daha büyük bir nokta ise hepsini tetikledi: ABD’nin Irak’ı işgali. Irak devlet yapısını değiştirdiler. Ayrıca bu da olanların sebeplerinden biridir. Dolayısıyla değişimin olması yönündeki tartışmalarımız nedensiz değildi. Ancak değişimlerin tarihini belirleyemiyoruz. Ve şimdi oluyor. Birkaç ay önce de olabilirdi ya da belki üç dört ay sonra ama bugünlerde nesnel ve öznel ne-

denlerin birleşimi niteliksel değişikliklere yol açtı.

ORSAM: Bölgedeki halk ayaklanmalarının hem ekonomik hem de siyasi değişiklikler talep ettiğini gözlemliyoruz. Sizce önümüzdeki dönemde ne yönde değişiklikler göreceğiz?

Victor Panin: Bu ülkeler dünyanın en sıkıntılı ülkeleridir. Örneğin kişi başına düşen gelir oldukça yüksek ancak bu herkesin paraya erişimi olduğu anlamına gelmiyor. Yöneten elitlerle çok kötü hayat şartları altında yaşayan toplumun geneli arasında ciddi bir gelir farklılığı var. Dolayısıyla daha iyi bir hayat için talepte bulunmaları normal. Bu insanların iktisadi alanda büyük bir değişim beklemelerinden kaynaklanan ayaklanmaların iktisadi ayağını teşkil etmektedir. Siyasi değişim taleplerinin sebebi de insanların otokratik rejimler altında yaşamalarıdır. Teknolojinin gelişimi de siyasi taleplerin yayılmasında etkili olmuştur. 20-30 yıl önce yönetici elitlerin bilginin yayılmasını önleyici engeller koyduğunu kolayca söyleyebiliriz. Bugünlerde özellikle internetten sonra bilginin filtrelenmesi imkansız hale geldi. Dolayısıyla bugün bilginin yayılması eskiden olduğundan çok daha kolay hale geldi. Bu ayrıca insanların iktisadi ve siyasi değişimi neden istediklerini göstermektedir.

ORSAM: Ortadoğu'da her ülkenin ayrı dinamikleri var. Ancak Tunus, Mısır, Ürdün, Yemen, Bahreyn, Suudi Arabistan ve İran aynı şekilde bu ayaklanmalarla karşılaştılar. Bunun arkasındaki nedeni açıklayabilir misiniz?

Victor Panin: Buna domino etkisi diyoruz. Şu an Ortadoğu'da olanları etkileyen şey bu. Bölgede birçok karışık ve keskin dönüşümler meydana geldi. Değişimler başladığında değişimin hızı sürekli arttı. Bir ülkedeki başarılı örnek anında başka bir ülkede değişime ön-

cülük etti. Ortadoğu'da bu ülkelerin bazı siyasi elitlerin bunun farkına varıp bazı iktisadi ve siyasi reform girişimlerinde bulundular. Bu siyasi elitlerin bir süre iktidarda kalma şansları var. Bunu göremeyen diğer elitler ise gelecekte güçlerini muhafaza edemeyeceklerdir.

ORSAM: Kuzey Afrika'da ve Ortadoğu'da meydana gelen ayaklanmaların ideolojik bir arkaplanı olmadığını söyleyebiliriz? Bu ideolojiden yoksun ayaklanmaların bölgedeki köklerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Victor Panin: 30-40 yıllık otoriter rejimlerden sonra ittifak halinde bir muhalefet bulmak mümkün değildi. Açıklaması budur. Birçok ideolojiye eğilimli birçok muhalif grup var. Bugünlerde halkların birleşik bir muhalefetine rastlamak güç. Ama değişim sürecinden sonra gelecekte bu olabilir. İdeolojilerin birleşmesini etkileyecek bir nokta olabilir. Büyük şirket gruplarının olabilir. Dolayısıyla bence farklı ülkelerde ideolojik yapılanma farklı olabilir. Yemen gibi bazı ülkelere bu soru akılda kalması gereken önemli bir soru olarak saklanmalıdır. Yemen hakkındaki en önemli soru onun birleşik bir ülke olarak kalıp kalamayacağı meselesidir.

ORSAM: Libya Bingazi'de çıkan ayaklanma iç savaşa dönüştü. Bu gelişmeden Amerika'nın BM Güvenlik Konseyi'nde tartıştığı uluslararası müdahale güçlü bir ihtimal olarak görülüyor. Libya'ya uluslararası müdahalede Rusya'nın dış politikası nedir?

Victor Panin: Birleşmiş dünya düzeninin gerçekleşmediği konusunda ısrarcıyız. Amerikan Barışı (Pax Amerikana) dünyada gerçekleştirilememektedir. Bir ülke ne kadar öngörülü olursa olsun bütün dünyayı işgal sürecinde koruyamaz. Hatta Henry Kissenger gibi bazı Amerikalı uzmanların belirttiğine göre Amerika dünyayı kendi çıkarı için gerekli olsa

bile koruyamaz. Hayır diyorlar. Bu durumda Amerika'nın ve dünyanın geri kalanının gelirden çok miktarda almalıyız. Amerikalılar ve biz ne yapmalıyız? Amerika'daki ekonomik süreçle nasıl başa çıkmalıyız? Amerikan halkının ilgilendiği şeylerle dünyada olan şeyler birbirlerinden farklıdır. Amerikalılar büyük ihtimalle daha çok Amerika'daki ekonomik durumla, sosyal güvenceyle, sağlık sistemiyle ve bunun gibi şeylerle ilgileniyorlar. Bu Amerika'ya özgü bir durum. İç işlerine ve çıkarlarına önem veriyorlar. Siyasi elitler güçlerini muhafazla etmek için çoğunluğun reaksiyonunu da göz önünde tutmalıdır.

ORSAM: Son gelişmelerden sonra Rusya'nın temel Ortadoğu politikaları nelerdir?

Victor Panin: Bazı önemli hususlar var. Biz bu sürece dahil olmaya ve Ortadoğu'daki siyasi duruma dışarıdan askeri müdahalede bulunan güçlere karşıyız. Daha çok ilerleme ve Ortadoğu'da sosyal durumu düzenleyecek gelişimci güçlerin iktidarı elde etmesinden yanayız. Dengeli ve güvenli rejimlerin düzenlenmesiyle ilgileniyoruz. Açıktır ki, nesnellik büyük bir çatışma potansiyeli taşımaktadır. Rusya bu büyük çatışma potansiyelini gelecekteki ayaklanmaları dondurmak amacıyla korumakla ilgilenmektedir. Bu Rusya'nın genel duruşudur. Bundan sonra elitlerin bu ülkelerde iç düzeni sağlayıp, ekonomik reformlar yapmasıdır. Rusya bu muhtemel elitlerin ortak ekonomik, sosyal, insani siyasi ödevlerini yerine getirmeleriyle ilgilenmektedir. Rusya'nın çıkarı budur.

ORSAM: Bugünlerde Türkiye'nin rolünün Ortadoğu'da arttığını görmekteyiz. Bu bağlamda Ortadoğu'da Rusya'nın ve Türkiye'nin farklı ve ortak yaklaşımları nelerdir? Türkiye ve Rusya Ortadoğu konusunda nasıl bir ortaklık kurmalıdır?

Victor Panin: Türkiye ve Rusya'nın ortaklık kurabilmesi için çok büyük fırsatlar var. Ortadoğu ülkelerinde barışçıl reformların yerine getirilebilmesi için Türkiye için de Rusya için söylediğim aynısını ortak çıkar olarak söyleyebilirim. Dolayısıyla bölgede dengenin sağlanması için çaba harcanması diyebiliriz. Bölge ülkeleri olmamız dolayısıyla bölgede çıkacak istikrarsızlık hem Türkiye'yi hem de Rusya'yı rahatsız edecektir. Dolayısıyla bölgede farklı terörist gruplarına destek vererek ayaklanmalar çıkarmak yerine, barış ortamını Ortadoğu'da sağlamak temel ortak stratejik çıkarımızdır. Çıkarlar konusunda, harcanacak çaba için hem Rusya hem de Türkiye için Ortadoğu'da güvenliğin ve istikrarın sağlanması konusunda birçok fırsat vardır.

ORSAM: İran'ın nükleer programı ve bunun Ortadoğu'daki nihai etkisini nasıl görüyorsunuz?

Victor Panin: Nükleer teknolojilerin gelişmesini dünya için çok tehlikeli olduğunu düşünüyoruz. İran'a barışçıl bir nükleer güç konusunda teknik ve iktisadi yardımda bulunuyoruz ama sadece İran'a değil, bölgedeki bütün askeri amaçlı nükleer faaliyette bulunan ülkelerin bu teknolojiyi bu şekilde kullanmalarını tehlikeli buluyoruz ve karşı çıkıyoruz. Çünkü eğer bu süreç başlarsa ve kontrol edilemez bir hal alırsa, eninde sonunda bu askeri teknolojiler terörist örgütler tarafından ele geçirilebilir. Bu uluslararası terörizmin en tehlikeli çağını başlatır "uluslararası nükleer terörizm". Bu bütün dünya ülkelerinin ortak çıkarıdır. Bundan dolayı Rusya buna kesin olarak karşıdır. Biz bu konuda İran'a barışçıl teknolojiler konusunda yardım etmeye hazır ve istekliyiz ancak herhangi bir ülkenin askeri amaçlı bu teknolojiyi kullanmasına karşıyız. Ayrıca İran'ı Kafkaslar, Orta Asya ve Ortadoğu'da bölgesel önemli bir oyuncu olarak görüyoruz. İran'ı bu sürecin dışına itmeyiz. İran İslami dünyada çok önemli bir oyuncu. Her ülke

İran'la hesaplaşmalıdır. Çıkarlarını ve ideallerini gözönünde bulundurmalıyız. Başta ABD olmak üzere bazı ülkelerin İran'ın çıkarlarını gözardı etmek gibi girişimleri var. Biz İran'ın çıkarlarını atamayız çünkü İran güçlü nüfusuyla güçlü bir ülke. Dolayısıyla İran'la hesaplaşmalıyız. Kısaca İran'la iktisadi ilişkilerimizi sağlama ve geliştirme yönünde ortaklıklarla ilgileniyoruz ancak İran'da dahil olmak üzere nükleer teknolojiyi askeri amaçla kullanmaya çalışan her ülkeye karşıyız.

ORSAM: Hem Tunus hem de Mısır yeni bir yönetim sürecinde. Birçok ülke bu sürece dahil olmak için aktif bir dış siyaset takip ediyorlar. Tunus'un ve Mısır'ın yeni iktisadi ve ekonomik durumunda Rusya'nın yeri nedir?

Victor Panin: Rusya'nın pozisyonu bu ülkelerde meydana gelen değişikliklere halkın karar vermesidir. Halk kendisi için karar vermelidir. Rusya, Türkiye ya da başka ülkelerin ödevi yerel halka barışçıl bir şekilde değişim için yardım etmektir. Örneğin, bunu insani, kültürel ve ekonomik yardımlarla sağlayabilirler. Çünkü bu ülkelerde birçok insan fakirlikten sıkıntı çekmektedir. Dolayısıyla görevimiz bu sert değişim sürecinde onlara yardım etmektir. Rus politikası yardım etmeyi amaçlamaktadır, müdahale etmeyi değil. Onların

karar vermesi gereken değişim konusunu biz onlara öğretecek değiliz.

ORSAM: Rusya'nın Afganistan konusunda bakış açısı nedir?

Victor Panin: Bizce Afganistan konusunda altyapıyı yeniden yapılandırmak çok önemlidir. Çünkü çok zayıf ekonomik durumlarda yerel halk uyuşturucu saklama eğilimi gösteriyor. Bu yalnızca Rusya için değil dünyadaki birçok ülke için son derece tehlikeli bir durum. Bu durumda Afganistan dünyadaki en büyük uyuşturucu üreticisi halindedir. Peki nasıl engellenebilir? Tek çözüm siyasi durumun sağlanması ve köylülere ekonomik reformun uygulanmasıdır. Birçok ülkede olduğu gibi ekonomik altyapının da sağlanması gerekiyor. Bence Afgan halkı anlamalıdır ki, bu durum dışında en barışçıl yol ekonomik reformların sağlanmasıdır. Ayrıca ülkenin yeniden birleşmesi etnik farklılıklardan dolayı çok problemli. Dolayısıyla bugün Afganistan'ın yüz yüze olduğu çok sorunlar var. Biz istikrarın sağlanmasından yanayız. Dolayısıyla askeri çabalar bölgeye faydalı getiriler sağlamamaktadır.

**Bu Söyleşi ORSAM Ortadoğu Uzman Yardımcısı Nebahat Tanrıverdi O tarafından gerçekleştirilmiştir.*

Prof. Alexandr Knyazev: "Gerek

Orta Asya, Gerek Orta Doğu'da Amaçlar Aynıdır. İstenilmeyen İktidarla İlgili Kötü Haberler Yaymak ve Toplumda Buna Dair Kötü İzlenim Bırakmak”

25 Mart 2011

Bişkek Rus-Slav Üniversitesi'nden Prof. Dr. Alexandr Knyazev 7 Mart 2011'de ORSAM'a bir ziyarette bulundu. Orta Asya ülkelerindeki halk hareketlerine dair birebir gözlem yapma imkanı bulmuş olan Prof. Knyazev, ORSAM'a verdiği Söyleşide Orta Asya ülkelerindeki durumdan, Afganistan'a ve Ortadoğu'daki halk hareketlerinin Orta Asya'daki hareketlere benzerliğine kadar birçok mevzu üzerinde ayrıntılı açıklamalarda bulundu.

ORSAM: ORSAM: Afganistan'daki mevcut durum ve Orta Asya'ya etkileri hakkında ne düşünüyorsunuz?

Alexandr Knyazev: Artık herkes Afganistan sorununun askeri olarak çözülemeyeceğini anlamış bulunmaktadır. Amerikan yöneticilerinin ve koalisyon liderlerinin açıklamaları da bu görüşü doğrulamaktadır. Ancak, askeri birliklerin Afganistan'dan çıkarılmasının ne

zaman ve ne şekilde gerçekleşeceği sorusunu sormamız gerekiyor. Özellikle son altı ayda ABD ve İngiltere yetkilileri Afganistan'da çeşitli gruplarla bu sorunu çözmek için görüşmeler yapmakta ve yavaş yavaş Afganistan'ın güneyindeki askeri birlikler ülkenin kuzeyine doğru kaydırılmaktadır. Bunun amacı, ABD ve NATO'nun askeri birliklerini Afganistan'ın kuzeyine doğru kaydırmak. Bununla birlikte, Amerikan yönetimi askeri ihtiyaçtan dolayı, küçük de olsa askeri birliklerinin bir kısmını ülkenin güney ve orta bölgelerinde bırakmaktadır. Şindan askeri üssü ülkenin batısında bulunmakta ve yönü İran'a doğru bakmaktadır. İkinci askeri üs Kabul yakınlarında bulunan Bagram askeri üssüdür. Aslında bu askeri üssün en önemli amacı, ülkede ve başkentte siyasi kontrolü devam ettirmektir. Üçüncü askeri üs ise, güneydeki Kandahar askeri üssüdür. Bu askeri üssün amacı, diğer iki askeri üs arasındaki bağlantıyı sağlamaktır. Son altı aydan beri Amerikalılar Mezar-ı Şerif yakınlarında bir askeri üs daha inşa etmektedirler ve birkaç ay önce, Mezar-ı Şerif'ten Özbekistan sınırına kadar demiryolu inşa edilmiş, faaliyete geçirilmiştir. Böylece, bundan sonra Amerikan güçlerinin Mezar-ı Şerif'te yoğunlaşacağını tahmin edebiliriz. Yakın zamana kadar demiryolu sadece Afgan sınırına kadar yapılmıştı. 2009 yılından itibaren Amerikalılar Pakistan üzerinden yüklerini taşıma şansını kaybettiklerinden dolayı; Özbekistan'dan geçen bu yol, Amerikan üsleri için önemli bir yol olarak ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda Taliban'ın hareket yönünün de değiştiğini görüyoruz; Taliban da kuzeye doğru yönlendirilmiştir. Geçen seneye kadar Taliban'ın büyük bir kısmını Peştunlar oluşturuyordu –ki Peştunlar daha çok güneyde yaşıyorlar. Şimdi ise, Taliban'ın saflarına Peştun olmayan etnik grupların da katılmaya başladığını görüyoruz. İşin ilginç tarafı, geçen senenin ilkbaharından itibaren, Afgan kökenli olmayanlar da bu işin içerisinde yer almaya başladılar. Bu gruplar arasında; Çin'deki Uygurlar, Rusya'nın Ku-

zey Kafkasya bölgesinden çıkan Çeçenler ve Orta Asya ülkelerinin temsilcilerinden oluşan gruplar bulunmaktadır. Bu hareketlere eskiden Özbekler ve Türkmenler aktif olarak katılmaktayken, artık Kırgızlar ve Kazaklar da bu hareketin içerisinde yer almaktadır. Geçen senenin sonunda Afganistan'dayken bu gruplara katılan insanların yaş ortalamasını merak etmiştim. Aslında ben ve başka uzmanlar bu insanların; daha yaşlı ve 1990'ların başında bağımsızlıklarını kazandıkları dönemde mücadele vermiş insanlar olduklarını düşünüyorduk. Daha sonra araştırdığımızda, bu gruplarda yer alan insanların otuz yaşının altında olduklarını tespit ettik. Afganistan'daki bu gruplarda, Orta Asya ülkelerinden temsilcilerin de olması, Orta Asya ve Afganistan'daki gruplar arasında bir bağın olduğunu göstermektedir. Bu görüşü ispatlayan görüşlerden biri de, geçen sene Tacikistan'da meydana gelen olaylardır. Geçen sene Ağustos ayından Kasım ayına kadar Tacikistan'da birçok terör olayı meydana gelmiştir ve ilk kez Orta Asya coğrafyasında canlı bomba olayına rastlanılmıştır.

ORSAM: Bu otuz yaşın altındaki grupların eğitim ve sınıfsal durumu da biliniyor mu?

Alexandr Knyazev: Sadece tahmin edebiliriz. Onlar öyle bölgelerde faaliyet içerisinde ki, normal bir insanın Afganistan'a gelip o bölgeleri ziyaret etmesi güçtür. Bana göre bu kişiler, Tacikistan'daki iç savaş hareketine katılan insanların çocukları ya da Özbekistan'daki radikal grupların temsilcilerinin çocukları olabilir. Ama aynı zamanda başka bir süreç daha yaşanmaktadır. Tacikistan'daki terör olaylarında adı geçen insanlar 1990'lı yıllarda Tacikistan'ın muhalefetine yer alan insanlardır. 1997 yılında, Tacikistan'daki iç savaştan sonra bir barış anlaşması imzalanmıştı. Bu barış anlaşmasına göre parlamentonun yüzde otuzunu muhalefetin temsilcileri oluşturacaktı. Ancak sonraki dönemde Tacikistan

cumhurbaşkanı Rahmanov, bu yüzde otuzun nerdeyse hepsini temizlemeyi başarmış ve önemli görevlerden almıştır. Bu kişilerin bir kısmı öldürülmüş, bir kısmı çeşitli sebeplerden dolayı hapse atılmış, bir kısmı ise ülkeyi terk etmek zorunda kalmıştır. Ama şimdiki olayların komutanları, aslında o dönem aktif olan komutanlar arasından gelmektedirler. Bunlardan çoğu 1991 yılından itibaren bölgede faaliyette olan uyuşturucu gruplarıyla bağlantılıdır.

ORSAM: Muhalefeti mi kastediyorsunuz?

Alexandr Knyazev: Tabi, bugünkü terör olaylarında olanlar. Aslında ilginç olan husus, cumhurbaşkanının ailesi ve yakınlarının bu uyuşturucu trafiğini 2004-2006 yılları arasında kendi ellerine almış olmasıdır. Aslında geçen sene Tacikistan'da meydana gelen terör olaylarının nedenlerinden biri de cumhurbaşkanının, uyuşturucu mafyasının elinden uyuşturucu kozunu almasıdır. Rus basınında çıkan haberlere göre de Tacikistan'da uyuşturucu trafiğini kontrol edenlerin başında cumhurbaşkanının yeğeni bulunmaktadır. Ayrıca Tacikistan'da Rus muhafız sınır güçleri tarafından, cumhurbaşkanı Rahmanov'un yeğeni birkaç tutuklanmış ancak cumhurbaşkanının yeğeni olduğundan dolayı cezalandırılmamıştır. Bahsettiğim terör olaylarının çoğu her ne kadar Duşanbe gibi büyük şehirlerde gerçekleşse de, Tacikistan'ın dağlık bölgelerinde de buna benzer olaylar meydana gelmiştir. Tabi ki teröristlerin dağda bulunmaları ve hava şartları göz önünde bulundurulduğunda; özellikle kış aylarında teröristlerin şehre inmeleri bir şekilde engellendiği söylenebilir. Ancak ilkbaharın gelmesiyle, özellikle halk kitleleri arasında ekonomik sebeplerden dolayı hükümete karşı olan protestolar da eklenince, Tacikistan'da gerek terör olaylarının, gerekse protesto gösterilerinin artacağını tahmin edebiliriz. Ayrıca Amerikan güçleri Afganistan'daki faaliyetlerini arttırdıkları tak-

dirde, buradaki Orta Asya'dan gelen grupların Afganistan'dan Tacikistan'a gideceklerini tahmin edebiliriz. Tacik – Afgan sınırı da çok kötü muhafaza edilmektedir. Buradaki sınır muhafızları da aslında mafya örgütlerinin bir parçasıdır. Dolayısıyla Afganistan'dan Tacikistan'a geçişlerin çok kolay olacağı söylenebilir. Bundan birkaç yıl önce ben de, birkaç gazeteciyle birlikte Afganistan'dan Tacikistan'a hiçbir izin olmadan geçmiştim. Dört kişiydik ve sınıf muhafız birliklerinin komutanına küçük bir bahşiş vererek sınırı geçtik. Tacik Afganistan sınırının doğu kısımları ise zaten hiçbir teknik donanım olmadan muhafaza edilmektedir ve her iki ülkenin vatandaşları da o sınırdan, Pamir bölgesinden çok rahat geçiş yapabilmektedir.

ORSAM: Kırgızistan'da son süreçte yer alan gelişmelere dair değerlendirmeleriniz nelerdir?

Alexandr Knyazev: İlkbaharda, Kırgızistan'da Bakiyev'in iktidardan uzaklaştırılmasıyla ilgili olayları hepinizin bildiğini düşünüyorum. Mayıs ayında Bakiyev iktidardan uzaklaştırılırken Haziran ayında etnik sorunlar ortaya çıktı ve Kırgız Özbek çatışması başladı. 27 Haziran'da ise siyasi sistem değiştirildi; önceden Kırgızistan cumhurbaşkanlığı sistemiyle yönetiliyordu, daha sonra parlamenter sisteme geçildi. Bu anayasa değişiklikleri çerçevesinde 10 Ekim'de parlamento seçimleri gerçekleştirildi. Parlamento seçimleri neticesinde zor da olsa, üç partiden oluşan bir koalisyon hükümeti kuruldu. Aralık ayının sonunda da hükümeti kurmayı başardılar. Bu hükümet hala faaliyettedir. Kırgızistan'da cumhurbaşkanlığı sisteminden parlamenter sisteme geçiş konusu tartışılırken, Kırgızistan; Rusya, Kazakistan ve Özbekistan'dan büyük eleştiri aldı. Ben o dönemde bu konuya çok tedbirli yaklaşıyordum ve Kırgızistan'da parlamenter sistemin işleyebileceğini düşünüyordum. Ancak seçimler yapıldıktan sonra ve koalisyon

çalışmaları sürmekteyken, Kırgızistan'ın aslında parlamenter sisteme hazır olmadığını anladık. Kırgızistan'daki siyasi partiler henüz gerçek anlamda partiler olduğu söylenemez çünkü hiçbir parti Kırgızistan devletinin bütün bölgelerine hitap edecek çıkarları temsil etmemektedir. Bu partilerin hepsi bölgesel nitelik taşımakta ve sadece bölgesel klanların çıkarlarını savunmaktadırlar. Parlamenter sisteme geçiş ile birlikte, Kırgızistan'daki klan sisteminin siyasi hayattaki rolü artmıştır. Çokça bahsedilen parçalanmışlık, aslında güneyle kuzey arasındadır. Güney klanları ve kuzey klanları olarak bir ayırım yapılsa da, aslında her biri kendi içinde de parçalanmış bulunmaktadır. Bu klan sistemini anlamak için şu örneği verebiliriz: 5 milyon nüfuslu bir ülkede seçime 56 parti katılmak üzere dilekçe vermiş, bunlardan 29'u seçime katılabilmektedir -ki bu sayı da 5 milyonluk bir ülke için yeterince fazladır. Parlamento'ya ise 5 parti geçmiştir. İşin ilginç tarafı, bugün parlamentoda temsil edilen bu 5 partinin toplam oy oranı %37'dir. Yani azınlıkta bulunmaktadır. Bu durumda da parlamentoda yer alamayan partiler, halk oyunun %63'ü ellerinde bulunduruyor ve bu nedenle çok geniş bir kitleye hitap etme şansına sahip durumdadırlar. Bütün bunlara ek olarak, Kırgızistan çok çeşitli bir etnik yapıya sahip bir ülkedir. Resmi istatistiklere göre Kırgızistan nüfusunun %18'ini Özbekler oluşturuyor. Ancak gayri resmi bilgilere göre Özbeklerin Kırgızistan'daki nüfusu toplam nüfusun %25'idir. Özbekler Kırgızistan'da genelde güney bölgelerde yaşıyor ve Güney bölgelerdeki birçok şehirde nüfusları Kırgızlardan daha fazladır. Burada ilginç olan, Özbeklerin çoğunlukta oldukları bölgelerin Özbekistan'a sınır olan bölgeler olmasıdır. Buna rağmen onların Özbekistan ile bağlantıları çok zayıftır. Daha 1991-1992 yıllarında, bağımsızlıklarını kazandıktan hemen sonra, Özbekistan devlet başkanı Kerimov bu Özbeklere hitaben şöyle söylemişti: "Siz başka bir ülkenin vatandaşsınız ve biz sizin işlerinize karışmayaca-

ğız”. Kerimov’un bu açıklamasının aslında hayata geçirildiğini de görüyoruz. Gerçekleşen Özbek Kırgız çatışmasında Özbekler daha çok zarar gören taraf olmuştur. Özbekler sadece Özbek olduklarından dolayı öldürüldüklerinde, Özbekistan hükümeti, Kırgızistan’daki Özbekleri korumak için hiçbir şey yapmadı. Özbekistan sadece birkaç günlüğüne göçmenler için sınırlarını açmıştır ancak Kırgızistan’da biraz olsun istikrar tekrar sağlandığında bu insanlar zorunlu olarak tekrar Kırgızistan’a gönderilmiştir. Kırgızistan’daki Özbek diasporası arasında öyle bir hava oluştu ki, Kırgızistan’daki Özbekler bu olaydan sonra ülkeyi terk etmeye karar verdiler ama gitmek istedikleri ve gittikleri ülke Özbekistan değil, Rusya olmuştur. Kırgızistan’da 1 milyon Özbek yaşıyor ve 2010 yılında 80 bin aile Rusya’ya göç etmiş bulunmaktadır.

ORSAM: Rusya’nın hangi bölgelerine gidiyorlar?

Alexandr Knyazev: Rusya’nın Avrupa’da olan kısmına, Moskova’nın güneyinde kalan bölgelere, Novgorod ve Ryazan illeri ve Volga boyuna gidiyorlar. Oralarda çeşitli alanlarda istihdam ediliyorlar, özellikle hizmet ve inşaat alanlarında işçi olarak çalışıyorlar. Tekrar Kırgızistan’da çatışma beklendiğinden dolayı aileler, özellikle genç erkekleri Kırgızistan’dan gönderiyorlar. Ancak, birçok aile Kırgızistan’ı terk edecek maddi imkâna dahi sahip olmadığından dolayı Kırgızistan’da kalmak durumundadır. Bu şartlarda, Kırgızistan’da radikal islam grupları faaliyetlerini arttırmak için müsait zemin buldular. Kırgızistan’daki Özbekler arasında şöyle bir fikir yayılmaya başladı; “Kırgızistan devleti bizi istemiyor. Rusya, ABD, Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası kuruluşlar bize yardım etmemekte, dolayısıyla tek ümidimiz İslam örgütleridir”. Çatışmalar sırasında ölen Özbeklerin cenaze törenlerinde hep cihad çağrıları yapılmış. Kırgızistan’da Özbekler, Kırgızlara göre daha

dindardır ve Özbekler onlara “kötü Müslüman” olarak bakıyorlar. Afganistan’da bulunan Özbekistan İslam hareketinin lideri, resmi olarak yaptığı açıklamada, Kırgızistan’daki Özbeklere cihad çağrısında bulunmuştur. Kırgızistan devlet başkanı Otunbayeva bunun üzerine bir açıklama yapmış ve Kırgızistan’daki Özbeklerden 500’ünün Afganistan’daki kamplarda eğitildiğini açıklamıştır. Her ne kadar 500 sayısını abartılmış olarak kabul etsek de, Kırgızistan’daki Özbeklerin bu tür İslami hareketlerle olan bağlarını arttırdıklarına dair Otunbayeva’nın açıklamaları doğruluk payına sahiptir. Kırgızistan’daki Özbeklerin bu bağlarının amacı, Kırgızistan’daki çatışmaların tekrar yaşanması durumunda, karşı koyma gücüne sahip olmak istemeleridir. Kırgızistan’daki Özbeklerin silahlanmaya başladıklarını da görüyoruz. Bana göre Kırgız hükümeti, Özbek-Kırgız çatışmasını önlemek için hiçbir faaliyette bulunmamaktadır. Öte yandan, Kırgızistan’daki bazı siyasi partiler, Özbek-Kırgız çatışmasının başlamasını ve bu çatışmayı kendi çıkarları doğrultusunda kullanmak istiyorlar. Benim de belirttiğim gibi mevcut parlamentoda 5 Kırgız siyasi partisi yer almaktadır ve bu 5 partiden sadece Atayurt Partisi güneyi temsil etmektedir; diğer 4 parti kuzeyi temsil etmektedir. Atayurt Partisi bildiğiniz gibi, Bakiyev’in partisiydi ve aynı zamanda iş adamları ve uyuşturucu gruplarıyla bağlantısı olan bir partidir. Parlamento da olan ve kuzeyi temsil eden diğer 4 siyasi parti, Atayurt Partisini, ülkenin ekonomik ve siyasi hayatından uzaklaştırmak istemektedir. Şimdi ülkede adeta bir kampanya başlatmış bulunmaktalar ve bu kampanyaya göre Atayurt’un temsilcilerini önemli görevlerden almaktadırlar. Hatta sadece Atayurt’un değil, Kırgızistan’daki etnik azınlıkların temsilcileri de önemli görevlerden uzaklaştırılmaktadır. Aynı zamanda suç örgütleriyle de mücadele kampanyası başlatılmış, ama bu kampanya seçici bir nitelik taşımaktadır. Devlet sadece Atayurt Partisi ya da etnik azınlıklarla bağlan-

tısı olan kimselere karşı bu kampanyayı yürütmekte. Gerek Atayurt Partisi, gerek etnik azınlıklar da uyuşturucu ticaretiyle bağlantılı olduklarından ve bu kampanya uyuşturucu gruplarına karşı yapıldığından dolayı; bunlar güneyde çatışma çıkarabilirler. Güneyde bu tür çatışmalar çıkarsa hükümeti başarısızlıkla suçlayacaklar. Bakiyev döneminde aslında uyuşturucu trafiği Bakiyev'in kontrolündeydi. Kolektif Güvenlik Anlaşması Örgütü'nün genel sekreteri de, geçtiğimiz haftalarda, Bakiyev'in uyuşturucu trafiğini kontrol ettiğini resmi olarak açıkladı.

ORSAM: Uyuşturucu trafiğini şimdi kim kontrol etmekte?

Alexandr Knyazev: Atayurt Partisi ki bu zaten Bakiyev'in partisiydi. Uyuşturucu trafiği aynı zamanda Tacikistan'daki gruplarla da bağlantılıdır.

ORSAM: Atayurt'un yerine kim gelecek?

Alexandr Knyazev: Hala uyuşturucu trafiğinin büyük bölümünü Atayurt kontrol ediyor, ama bu yavaş yavaş ellerinden alınıyor. Alan taraf ise iktidarda bulunan diğer dört partidir. Birkaç sorun üst üste binmekte; Afganistan'da Amerikalılar kuzeye doğru Taliban hareketini adeta yönlendirmekte ve bunlar Tacikistan'a da geçebilirler. Tacikistan'da ise iktidar uyuşturucu trafiği konusunda muhalefeti temizlemek istemekte -ki Tacikistan'daki muhalifler de Afganistan ile bağlantılıdır. Kırgızistan'da ise iktidara gelen kuzey klanları uyuşturucu trafiğini güneylilerden almak istiyor. Bütün bunlara ek olarak etnik gruplar arasında çatışma ihtimali artıyor. Aynı zamanda bahsettiğimiz bu üç ülkedeki sosyo-ekonomik durumun çok kötü olduğunu hatırlamamız gerekiyor. Parlamento ve hükümet bu ülkelerde zor şartlarda, profesyonel olmayan şartlarda kurulmuştu. Bu çok partili meclislerde, partiler karşılıklı geri adım atarak uzlaşmaya va-

rıyorlar ve profesyonellik ve siyasetçilerin uzmanlık ve beceri özelliklerini ikinci plana atmış oluyorlar. Kırgızistan'da oluşan hükümet, çok zayıf bir hükümettir. Bu hükümet her an bir kriz içine girebilir ve dağılabilir. Bunun üzerine yeni hükümetin kurulması daha da zorlaşacak ki, yeni bir hükümet kurulsa dahi daha güçlü olmaz. Yani ülkede sosyo-ekonomik alanda hızlı bir iyileşme beklemek yanlış olur. Kaldı ki, yatırım yapabilecek dış güçler çok temkinli davranmakta ve yatırımlarının garantisi olup olamayacağına karar verememişler. Sonuç olarak, ben daha önce de yazdığım gibi bu üç ülkeyi birbirlerine bağlı ve bir kriz bölgesi olarak ele almak gerektiğini düşünüyorum. Aslında bu bölgeye belki de, Afganistan ile yakın olan Pakistan'ı da ekleyebiliriz. Fergana vadisinde yani Kırgızistan'da tekrar çatışma çıktığı zaman, bu sefer Özbekistan buna göz yummaz ve bu soruna katılımı söz konusu olabilir. Belki olumsuz bir resim çizdim ama bunu böyle kabul etmemiz gerekiyor. Bütün bunlara hazırlıklı olmamız gerekiyor ki, böyle sorunların çıkma ihtimaline karşın çözümü şimdiden hazırlayalım.

ORSAM: Kazakistan'ı biraz konuşalım, Nisan seçimleriyle ilgili. Afganistan'daki Şiiler hakkında fikriniz var mı? Özellikle Kırgızistan'da ve bölgede Türkiye nasıl görülüyor?

Alexandr Knyazev: Kazakistan ile başlayalım. Aralık 2010'da Kazakistan'da referandum yapılması konusunda birtakım düşünceler ortaya atıldı. Bu referandumda mevcut cumhurbaşkanı Nazarbayev'in görev süresinin 2020'ye kadar uzatılmasıyla ilgiliydi. Dipnot olarak vermek gerekirse, Nazarbayev bugün 70 yaşındadır. Resmi olarak Ocak 2011'de Nazarbayev bir açıklama yaparak böyle bir referanduma gerek olmadığını söyledi. Buna rağmen Kazakistan parlamentosu referandum yapılmasını kararlaştırdı. Aslında eski sisteme göre cumhurbaşkanlığı seçimlerinin 2012 yı-

linda yapılması gerekiyordu. Bunun üzerine Nazarbayev mecliste söz aldı ve referandumun yapılmamasını ve cumhurbaşkanlığı seçimlerinin 2012 yerine şimdi gerçekleştirilmesini teklif etti. Teklif kabul edildi ve bunun üzerine 3 Nisan'da Kazakistan'da cumhurbaşkanlığı seçimleri yapılacaktır. Bana göre Kazakistan, Sovyetler birliği dağıldıktan sonra en istikrarlı şekilde gelişen cumhuriyetlerden biridir. Hâlbuki Sovyetler Birliği zamanında Kazakistan en sorunlu ülkelerden biriydi. Kazakistan çok büyük topraklara ama aynı zamanda çok az nüfusa sahiptir. Bölgeler arasındaki ağlar da buna göre yayılmış bulunmaktadır. Kazakistan'daki etnik yapı da karmaşık bir haldedir. Resmi olarak, Kazakistan'daki Kazakların nüfusun ancak %48'ini oluşturduğu söyleniyor. Sovyetler Birliği dağıldığında ise Kazakistan'daki Kazak nüfusu %32 durumundaydı. Bu orandaki Kazaklar bile çok dağınık bir şekilde Kazakistan'da yaşamaktaydılar. Ülkenin kuzeyinde, Rusya ile sınır olan bölgelerde nüfusun çoğunluğunu Ruslar oluşturmaktadır. Ülkenin güneyinde, Özbekistan ile olan sınırlarda ise bazı bölgelerde Özbekler çoğunluktadır. Ülkenin güneyinde Çin'e yakın bölgelerde, ülkenin çoğunluğunu Uygurlar oluşturmaktadır. Sovyetler Birliği döneminde Kazakistan içerisinde Uygur otonom bölgesini oluşturma planı vardı. Bugün Kazakistan'ın petrol ve enerji kaynakları sayesinde ayakta durduğu söyleniyor ancak ben bu görüşe katılmıyorum. Kişi başına düşen milli gelir, Türkmenistan'da, Kazakistan'a göre daha yüksektir. Bununla birlikte, Türkmenistan'daki hayat standartları Kazakistan'a göre daha kötüdür. Bana göre Kazakistan'ın bu kadar istikrarlı olmasının nedenlerinin biri yönetim şeklidir ve bu yönde Nazarbayev'in etkili olduğunu söyleyebiliriz. Bütün bunlara rağmen günümüzde Kazakistan'da çok kritik bir durum oluştu. Nüfusun büyük bir kısmı herhangi bir baskı olmadan oyunu Nazarbayev'den yana kullanacaktır. Günümüzde Kazakistan'da olan muhalefet çok küçüktür ve halk tarafın-

dan desteklenmemektedir. Halkın asıl sorduğu soru, Nazarbayev gittikten sonra ülkede ne olacaktır. Bu seçimlere halk aslında büyük ümitler bağlıyor çünkü bu seçimlerden sonra Kazakistan'ın takip edeceği yolun belli olacağını düşünüyorlar. Nazarbayev'in kimi varis göstereceğini bekliyorlar. Kazakistan'ın bugün üç mali mali oligark sistemine dayandığını görüyoruz. Bu üç gruptan hepsinin de eşit olduğunu, herhangi birinin bir diğerine karşı üstünlük sağlamadığını görüyoruz. Varis olarak belirlenecek kişi kim olursa olsun, illa bu üç gruptan birine dayanacaktır. Dolayısıyla Nazarbayev'in bir arayış içerisinde olduğunu görüyoruz. Kendisi aslında bu üç gruptan sadece birine dayanan birini seçmek istemeyecektir çünkü diğer iki grubu bu sefer küstürebilir. Dolayısıyla herkesi memnun edecek bir şahsiyet üzerinde düşünecektir.

ORSAM: Bu üç gruptan bahsedebilir misiniz?

Alexandr Knyazev: Bu gruplardan birinin başına Nazarbayev'in damadı olan Timur Kolibayev var. Aleksandr Makyeviç grubu var, burada İsrail'in çıkarları da var. Üçüncü olarak, yerel dilde bir lakap olan Kore grubu var. Bildiğiniz gibi Kazakistan'da Koreliler de yaşamaktadır ve bu onların aktif olarak katıldığı bir grup. Bu üç gruptan üçü de Nazarbayev'e eşit şekilde etki edebiliyor. Yaklaşık finansal boyutları da aynıdır, aynı derecede ülkenin siyasi hayatında da etkilidirler. Dolayısıyla, Nazarbayev muhtemelen varis olarak belirleyeceği kişiyi bu üç grubun dışından ama onları tatmin edecek birini belirleyecektir. Nazarbayev'den sonra gelecek ismin günümüz Astana belediye başkanı Imangali Tasmagambetov olabileceği dile getiriliyor. Ancak bu sorulara cevabı kesin olarak 3 Nisan'dan sonra öğreneceğiz. Seçimlerden sonra Nazarbayev'in büyük ihtimalle bakanlar kurulunu da değiştireceği düşünülüyor. Yeni başbakan atanırken de bunun bir varis

olacağı yönünde mesaj verilecektir. Varis olayı çözülmemesi Kazakistan'da siyasi istikrarsızlığa ve toplumda sosyo-psikolojik bir soruna yok açacaktır.

ORSAM: Afganistan'daki Şiilerden ve İran etkisinden biraz bahsedebilir misiniz?

Alexandr Knyazev: Afganistan'daki Şiilerin temelini Hazaralılar oluşturuyor. Onlar Afganistan'da yoğun olarak iki bölgede yaşamaktadırlar. Bu bölgelerden biri, ülkenin merkezinde yer alan Bamayana eyaletidir. Burada çoğunluktadırlar. Ülkenin kuzeyinde, Bah bölgesinde de kalabalık şekilde yaşamaktadırlar. Şiileri oluşturan ikinci bir grup, Hazaralı olmayanlar, Tacikler, Peştunlar ve diğer etnik gruplar daha dağınık şekilde yaşadıklarından, nerede yoğunlaştıklarını kesin olarak söylemek güçtür. Şiilerin çıkarlarını savunan birkaç siyasi parti mevcuttur. Bu partilerin en büyüğü Afganistan İslami Birlik Partisidir. Bu partinin lideri Halili, 2001 yılından itibaren Karzai'ye yakın bulunmaktadır. Son seçimlere kadar cumhurbaşkanı yardımcılığı görevi vardı beş kişilik. Onlardan biri de oydu. Halili daha çok Bamyan'daki Hazaralıların lideri olarak ön plana çıkmaktadır. Belki de kuzeyde Hazaralıların lideri Muhammed Muhakkik'tir. Kendisi aslında askeri ve siyasi bir liderdir. Aynı zamanda Karzai yönetimine de muhalefette bulunmaktadır. Aslında Halili yaşlı olduğundan dolayı, Muhakkik Şiilerin liderliğini üstlenebilir. Muhakkik'in İran'la yakın bağlantıları olduğu bilinmektedir. Afganistan'daki son parlamento seçimlerinde Hazaralılar büyük oy oranına sahip oldular ve bunu da İran'ın maddi desteğiyle elde ettikleri söylenmektedir. Şiiler Afganistan nüfusunun %8'ini oluşturuyorlar ancak parlamento da %28 oranında koltuğa sahip oldular. Tabi ki bu başarının tek nedeni İran değildir, güneyde yaşayan Peştunların Taliban'ın baskısı nedeniyle seçimlere gidememesi olmuştur. Hazaralılar ise kendi adaylarını desteklediler

ve seçimlere tam olarak katıldılar. Şiilerin Afganistan'daki rolü son 20 yılda çok arttı. 1979 yılına kadar Şiiler azınlıktaydılar. 1980'de Sovyetlerin enternasyonal propagandası yapmaya başlamasıyla birlikte, onlar arasında da kendi liderlerini çıkarttılar ve ülkede daha önemli rol oynamaya başladılar. O dönemde başkanlardan biri Şiiydi. Daha 1970'lerde böyle bir durum olabileceğini kimse düşünmüyordu. Şiilerin Karzai ve ABD'ye karşı genel olarak orta bir tutum sergilediklerini; yani onlara karşı düzenlenen gösterilere ve hareketlere katılmadıklarını görüyoruz. Şiiler üzerinde İran'ın etkisi göz önünde bulundurulduğunda, bu alanda aslında büyük bir potansiyelin olduğunu söyleyebiliriz. Şiilerde özellikle, otoritelere bağ eğme ve İran etkisi gibi özellikler göz önünde bulundurulduğunda, İran'ın elinde, aslında bugüne kadar tam kullanmadığı bir güç olduğunu söyleyebiliriz.

ORSAM: Kırgızistan'da nasıl bir Türkiye algılaması var?

Alexandr Knyazev: Kırgızistan'ın Türkiye'yi algılaması sorusuna gelince; Türkiye'nin en yakın ilişkide olduğu bölge ülkelerin başında Kazakistan, Kırgızistan, Türkmenistan gelmektedir. Türkmenistan çok kapalı bir ülke olduğundan, Türkmenistan toplumunun Türkiye'ye karşı tutumu konusunda bir şey söylemek zor. Burada sadece güçlü ekonomik bağlantıların mevcudiyetine işaret etmek gerekiyor. Özbeklerle, özellikle 1990'lı yılların ikinci yarısında münasebetlerin olumsuzlaştığını görüyoruz –Türkiye'deki birtakım siyasi partilerin Özbekistan muhalefetini desteklemesinden dolayı. O dönemde Özbekistan kendi öğrencilerinin büyük bir kısmını Türkiye'den geri çekti. Özbekistan'daki Türk okulları kapandı ve birtakım ekonomik projeler askıya alındı. Bu dönemde askıya alınan münasebetler aslında hala devam ediyor ve bunları geliştirmek zordur. Özbek toplumunda ise Türkiye'ye karşı düşmanca bir davranış

bulunmamaktadır. Ancak, gerek siyasi gerekse kültürel münasebetler minimum düzeyde olduğundan dolayı, herhangi bir dostça yaklaşımdan bahsetmek de güçtür. Tacikistan diğer Orta Asya cumhuriyetlerinden farklı olarak, Türkiye bir cumhuriyet olmadığından dolayı, başlangıçta, bağımsızlıklarını kazandıkları ilk dönemde Türkiye ile münasebetler yok denecek seviyede idi. Orada İran'ın hâkimiyeti söz konusuydu ama iç savaş bittikten sonra Tacikistan'da Türkiye ilişkilerini geliştirmeye başladı. Tacikistan'da Türk okulları açıldı. O tür okullara nasıl bir tutum izlediklerini tam olarak bilmesem de, düşmanca olmadığını söyleyebiliriz. Gerek hükümet gerekse toplum açısından baktığımızda Tacikistan'da, Türkiye'ye karşı ortalama bir yaklaşım olduğunu söyleyebiliriz. Her ne kadar İran ile Tacikistan'daki münasebetler yakın olsa da, Tacikistan hükümeti İran'daki İslami hareketlerin etkisinin artacağından korktuğu için birtakım İran okullarını kapatmış ve İran'a gönderdiği öğrencilerini geri çekmiştir. Ancak Türkiye ile böyle bir sorun yaşanmamıştır. Ekonomik olarak Türkiye'nin en güçlü ilişkilerinin olduğu ülkelerden biri Kırgızistan'dır (özellikle Kazakistan ile kıyasladığımızda). Ancak bu ilişkileri bir bütün olarak aldığımızda bunu söyleyebiliriz çünkü Kazakistan'da da özellikle hizmet, eğitim ve kültür alanlarında Türkiye'nin varlığını hissetmek mümkün. Resmi olmayan bir tutumla, her iki ülkede de (hem Kırgızistan'da hem Kazakistan'da) birtakım sorunların olduğunu görüyoruz. Aslında Kırgızistan'da ve Kazakistan'da Türkiye'ye karşı bir sosyal kıskançlığın olduğunu söyleyebiliriz. 2005 ve 2010 yıllarında Kırgızistan'daki olaylar sırasında, Kırgız halkının saldırdığı mağazalarının başında Türk ve Çin mağazaları olmuştur. Bunu aslında bir sosyal kıskançlık olarak nitelendirmek mümkün olsa da, bu mağazaların sahipleri yabancılar olduğu için bu, etnik bir sorun olarak nitelendirilmiştir. Kazakistan'daki sorunların niteliği biraz daha farklıdır. Kazakistan'ın kuzey batı bölgelerin-

de, özellikle petrol yataklarında çok sayıda Türk işçisi çalışmaktadır. Kazakistan, demografik sorunlarla karşı karşıya olduğundan dolayı, hem uzmanları hem de işçileri başka ülkelerden davet etmekte; bunlar arasında Türkiye de yer almaktadır. Özellikle mühendisler ve uzmanlar Türkiye'den davet ediliyor. Bu uzmanlar genelde daha iyi yerlerde yaşıyor ve kendilerine daha yüksek maaşlar veriliyor. Bu da Kazakistanlı işçiler ve uzmanlar tarafından kıskançlıkla karşılanıyordu. Küçük şehirlerde, işçilerin bu düşüncelerini ifade ettikleri protestolar gerçekleşmiştir. Türklerin kovulması gerektiğini, onların yerine Kazakların istihdam edilmesini savunuyorlardı. Ama Kazakistan'daki sorun sosyal mekanizmalar çerçevesinde çözülmüş, Kazakların hayat standartları yükseltilmiş, maaşları arttırılmış ve kendilerine gerekli açıklamalar yapılmıştır. Genel olarak bunları söyleyebiliriz.

ORSAM: Tacikistan'da, Kırgızistan'da ve Afganistan'da, Türkiye ve İran'ın karşı karşıya geldiğini görüyoruz. Her ne kadar Türkiye-İran ilişkileri yakınlaşmış görünse de, bölgede aralarında bir rekabet mevcut. Bu açıdan düşünüldüğünde, Türkiye ve İran, Afganistan'da karşı karşıya geliyor mu? Aralarında nasıl bir rekabet durumu var?

Alexandr Knyazev: Afganistan'da İran kendi etkisini daha çok Tacikler ve Şiiler arasında yaymaktadır. Türler ise Afganistan'da daha çok, Özbekler, Türkmenler ve genel olarak Türki halklar üzerinde etkisini yaymaktadır. 20. Yüzyılın başından itibaren, Türkiye'nin Peştunlar ile münasebet kurduğunu görüyoruz. Yani Türkiye ve İran'ın hitap ettiği bölge ve nüfusun çok farklı olduğunu ve bunun bir çıkar rekabeti olmadığını görüyoruz. Genel olarak, her iki ülke de her ne kadar bölgede kendi gücünü arttırmak istese de, herhangi bir proje yada ekonomik düzlemde Türkiye ile İran'ın karşı karşıya geldiğini hatırlamıyorum. Tacikistan'da belki bu rekabet, sınırlı da olsa,

eğitim ve kültür alanlarında vardır. Ama bu da çok yumuşak şekilde gerçekleşiyor. Tacik nüfusu arasında, dine daha temkinli davrananlar, kendi çocuklarını İran okulları yerine Türk okullarına gönderiyorlar. Genel olarak Tacikistan'da dahi Türk ve İran eğitimleri, temel eğitim olmadığından dolayı, bu nüfusun çok fazla alternatifi vardır. Ben örnek vermiştim, Türk siyasetçilerinin Özbekistan'daki muhalefeti desteklemesinden dolayı, Türkiye-Özbekistan ilişkilerinin bozulmasını örnek vermiştim. Aynı paralellik İran-Özbekistan ilişkilerinde de vardır. İran 1990'lı yılların ikinci yarısında Özbekistan İslami hareketiyle yakın bağlar kurmuştu. İran, bu harekete desteği karşılığında bu hareketin Suudi Arabistan ve diğer Arap ülkeleriyle bağlantısını kesmesini istiyordu. Ama Taşkent'te siyasiler bunu anlayamadılar ve İran ile ilişkiler bozuldu. Bölgede Türk-İran işbirliği mümkün mü? Öngörü olarak söylemek gerekirse bu birçok alanda gerçekleşebilir. Örneğin Afganistan'da Türkiye, Müslüman bir ülke olarak, örneğin Avrupalılardan daha etkili olabilir. Afganistan'ın farklı bölgelerinde istikrar ve barışın sağlanması konusunda, Türkiye ve İran'ın belki ortak politikalar izlemeleri mümkün olabilir. Afganistan'ın kuzeyinde, Şiiilerle Özbekler ve diğer Türki halklar yan yana yaşamakta. Dolayısıyla burada Türkiye ve İran'ın ortak politikaları sonuç verebilir.

ORSAM: 2005 ve 2010 yıllarında Kırgızistan'da iki tane halk hareketi oldu. Alexandr Bey, halk hareketleri konusunda bir uzman olarak, şu anda Ortadoğu, Kuzey Afrika'daki durumu Kırgızistan'daki deneyimleriyle nasıl birleştirmektedir? Kendisi 2005-2010'daki ayaklanmaları bir proje olarak niteliyor. Kuzey Afrika'yı kendi deneyimlerinden yola çıkarak nasıl değerlendirmektedir?

Alexandr Knyazev: Özellikle Kırgızistan için 2005 yılındaki olaylar bir projeydi çünkü bu

olaylardan sonra siyasi istikrar ve temel bozulduğunda artık oradaki süreç herhangi bir müdahaleye ihtiyaç duyulmadan işlemektedir. Artık bundan sonra bir ayaklanma çıkarsa, bunu bir proje olarak algılamak yanlış olur. İlla da orada dış müdahaleye gerek kalmadı çünkü siyasi kurumlar artık çalışmıyor. Ve siyasi elitler arasında da her şeyi yapabilecekleri görüşüne sahip oluyorlar. 2005 yılında seçimlerle iktidara gelen iktidar, iktidardan uzaklaştırıldı. Ve kimse cezalandırılmadı için, neden biz bunu 2010 yılında da yapmayalım sorusu soruluyor. Yani buradaki siyasi elitin henüz olgunlaşmamış olduğunu görüyoruz. Afrika ve Orta Doğu'daki gelişmelere gelince, ben bu bölgeyi çalışmıyorum. Ancak birbirinden gerek coğrafya olarak, gerekse yapı itibarıyla çok farklı olan bölgedeki olaylar, bu tür düşünmeme neden oluyor. Bunun da yeterli olduğunu düşünüyorum. Dikkatleri çeken ikinci husus ise uluslararası basının bu olayları yansıtma konusundaki hazırlıklılığıdır. Bu olayları yansıtma konusunda adeta tek bir şablon var. Kırgızistan'dan Türkiye'ye gelirken Rus basınında Libya ile ilgili çok farklı haber zincirleri yayınlanmaya başladı. Örneğin bu yazıları Libya'da yaşayan Ruslar ya da Ukraynalılar yazıyor ve onlar dünya basınının yazdıklarından çok farklı şeyler yazıyorlar. Kendileri ülkeyi terk etmek istememektedirler.

ORSAM: Libya'daki Rus vatandaşlarının söylediklerinin temel farkları nelerdir?

Alexandr Knyazev: Mesela çatışmaların seviyesinin daha düşük olduğunu, vatandaşların yaşadığı bölgelere bombaların atılmadığını ve yanlış verildiğini yazıyorlar. Okulların, hastanelerin ve diğer kurumların çalışmalarına bir şekilde devam ettiklerini yazmaktadırlar. Yani Amerikan ve Batı medyasında belirtilenden farklı olarak, muhalefetin daha küçük ve sınırlı bölgelerde hakim olduğunu söylüyorlar. Tabi bilgi ve basın da bir tür silahtır. Özellikle son dönemde, bilgi yüzyılında yaşıyoruz. Tabi

ki bunlar boş sözler değildir. Medya organlarının aracılığıyla, bütün dünyaya Kaddafi'nin çok kötü bir insan olduğunu ve oraya yapılacak herhangi bir müdahalenin haklı çıkacağını ispatlamak çok kolaydır. Irak'a müdahale edilmeden önce de, Saddam Hüseyin'in sahip olduğu kimyasal silahlar öne sürülüyordu. Oysa çok kısa sürede bu tür silahlara sahip olmadığı ortaya çıktı ama Amerika'nın başka amaçları gerçekleşti. Arkadaşlarımla bana söylediği kadarıyla, Güney Osetya ve Abhazya'daki olaylar sırasında Türkiye'nin aslında başlarda, Batı medyası vasıtasıyla yanlış bilgiler edindiğini, ancak bölgeye gidip kendileri orada çalışmaya başladıklarında çok daha farklı bilgilere ulaştıklarını biliyoruz. Dolayısıyla bütün bu haberlere ve bilgilere çok temkinli yaklaşmak gerekmektedir.

ORSAM: Kırgızistan'da gerçekleşen ve kendisinin bir proje olarak adlandırmış olduğu olayda, halk ayaklanması kim tarafından ve nasıl örgütlenmiştir?

Alexandr Knyazev: Bu aslında çok kısa süreli bir proje değildi. 2005 yılından önce, sivil toplum örgütleri vasıtasıyla toplumla adeta bir çalışma yapılıyordu ve Akayev karşıtı bir hava oluşturuldu. 2002 yılında, ben orada yaşarken, sivil toplum örgütleriyle yakın temaslarla bulunan gazeteciler arasında, Akayev karşıtı konuşmalar yapmak adeta moda haline gelmişti. Akayev'in ismi hep hırsızlıkla ve mafya örgütleriyle bir arada geçiyordu. 2005 yılından sonra Akayev'e karşı 90 dava açıldı ancak bunlardan hiçbirisi mahkeme tarafından onaylanmadı. 2000'li yılların başından itibaren halkı, Akayev'in hırsız olduğuna ve Kırgız halkının bu yüzden kötü yaşadığına inandırdılar. Dolayısıyla halk böyle aldatılarak sokağa çıkartıldı. Aynı zamanda, 2005 olayları sırasında, ABD büyükelçisi açık olarak olaylara müdahale etti. Akayev'e Amerikan büyükelçiliği tarafından baskı yapıldı. O dönemde bir dış müdahale vardı ama 2010 yılındaki

olay daha farklıydı. 2010 yılındaki olaylar bozulmuş sistemin bir neticesiydi. Buna karşılık 2010 yılında Batı medyasında, bu olayların Rusya tarafından hazırlandığı yönünde haberler çıkıyordu. O dönemde gerçekten Rusya yönetimi Kırgızistan yönetiminden memnun değildi ve Rus basını o dönemde Bakiyev'e büyük eleştiriler yönlendirmişti. Bunun nedenlerinden biri, alınan Rus kredilerinin gereken yerlere harcanmamasıdır. Bakiyev iktidardan uzaklaştırıldıktan sonra, Rus yönetimi hemen yeni iktidarla görüşmeye başladı; yeni yardımların yapılmasını kararlaştırdı. Kendi tecrübemden örnek vermek istiyorum: Şubat 2010 yılında Kırgız siyasetçilerin bana başvurarak, Rus siyasetçilerle ilişkileri düzeltmek konusunda yardım istediğini söyleyebilirim. Şimdiki cumhurbaşkanı Roza Otunbayeva, olaylar öncesinde, 6 Nisan'da beni arayarak Kırgızistan'daki Rus büyükelçisinin telefonunu istedi. Şu bir gerçektir; Kırgız muhalifler Rusya ile işbirliği yapmak istiyordu. Ama Rus yönetiminin Kırgız muhaliflerle bağlantı kurmak istedikleri yönünde bir örnek yoktur.

ORSAM: Kuzey Afrika'da, Kırgızistan'da olduğu gibi STK'lar üzerinden mi bir hazırlık yapıldı?

Alexandr Knyazev: Orta Doğu ve Afrika'daki mekanizmanın biraz daha farklı oldu. İnternet siteleri aktif olarak kullanıldı. Olaylar birbirine benziyor ve her yerde dış müdahale var ama kullanılan araçlar farklılaşıyor. Gerek Orta Asya, gerek Orta Doğuda amaçlar aynıdır. İstenilmeyen iktidarla ilgili kötü haberler yaymak ve toplumda buna dair bir izlenim bırakmaktır. İnsanları kötü yaşamalarının sorumlusu olarak bir suçluyu bulmak ve cezalandırmak istiyorlar ancak devrimden sonra yine aynı şekilde yaşadıklarını fark ediyorlar. İnternet teknolojileri artık bir araç haline geldi ve bundan sonra da bu tür süreçlerde kullanılacaktır. Mekanizmaların benzerliğiyle ilgili olarak; Kırgızistan'da Akayev güneyi temsil

ediyordu ve karşısına kuzeyliler çıktı. Orta doğuda da buna benzer gelişmeler görüyoruz. Muhalefettekiler kullanılarak bu tür olaylar gerçekleştiriliyor.

ORSAM: Yine Kırgızistan örneğinden yola çıkarak, Orta doğuda nasıl bir siyasi yapı ortaya çıkacağını söyleyebiliriz?

Alexandr Knyazev: En azından Orta doğuda eskisine göre daha az istikrarlı yapılar ortaya

çıkacağını söyleyebiliriz. Mısır örneği bunu bize göstermektedir çünkü yeni oluşturulan hükümet yine halkı memnun etmemektedir. Bu kronik bir hal alarak, bundan sonraki süreçte devam edebilir. Ancak birtakım ülkelerde iktidara gelecek siyasi elitler, bir beraberlik sağlayıp güçlü olmaları durumunda ülkede kontrolü sağlayabilirler. Böyle bir senaryo da mümkündür.

ORSAM: Teşekkürler.

Yrd. Doç. Dr. Alexander Sotnichenko: “Eğer Hükümetlerimiz Birlikte Hareket Ederse Ortadoğu Daha Güvenli ve Zengin Bir Yer Haline Gelebilir”

25 Mart 2011

Dr. Alexander Sotnichenko Saint Petersburg Üniversitesi'nde öğretim üyesidir. Osmanlı İmparatorluğu, Modern Türkiye ve Ortadoğu üzerine araştırmalar yapan Dr. Sotnichenko ORSAM'a verdiği Söyleşide Ortadoğu'daki güncel gelişmeler hakkındaki soruları cevapladı ve görüşlerini bildirdi.

ORSAM: Dr. Sotnichenko son zamanlarda Ortadoğu'da statükoyu önemli derecede değiştiren birçok sarsıcı gelişme meydana geldi. Bu gelişmeler Rusya'da nasıl değerlendirildi? Bir Rus akademisyen olarak son gelişmeleri nasıl değerlendiriyorsunuz

Alexander Sotnichenko: İlk olarak Ortadoğu'da meydana gelen devrimler bölge için son derece önemlidir. Bence bunlar 1950'lerde ve 1960'larda olduğu gibi Ortadoğu'daki küresel bir değişimdir. 20.yüzyıl post-kolonyal bir dönemdi. Sovyetler Birliği ile yakın bağlar kuran milliyetçiler ya da

Pan-Arabistler devrimlerin liderliğini üstlenmişti. Tunus, Mısır, Cezayir ya da Libya gibi Arap ulus-devletleri kurdular. Şimdi ise yönetici elitlerin değiştiğini gözlemliyoruz. Ortadoğu'da yeni yönetici elitlerin iktidara gelmesi sürecine çok yakınız. Bu süreç aslında 1979'da İran'da başladı. Ardından 2002'deki demokratik seçimlerle Türkiye'de de yeni elitler iktidar oldular. Ancak Ortadoğu'da Mısır, Yemen, Libya, Tunus gibi ülkelerde devrimlerin sebebi demokrasinin olmamasıdır. İki temel siyasi boyut var: liberal batı yanlısı ve İslami boyut. Bu yıl ya da gelecek yıl bunun yönünün ne tarafa olduğunu göreceğiz.

ORSAM: 1979'dan itibaren Ortadoğu'daki siyasi değişikliklerin elit değişimi olarak değerlendirilebileceğini söylediniz. Sizce bu gelişmelerin beklenmeyen, sürpriz bir niteliği mevcut mudur? Sizce bu gelişmelerin ekonomik sebepleri de var mıdır? Ayrıca siyasi talepler de söz konusu? Size göre gelecekteki yapılanmada hangi unsurun daha etkili olduğunu görebiliriz?

Alexander Sotnichenko: Devrimlerin ortak özellikleri var. İlk olarak elit değişimi. Mübarek 30 yıl, Kaddafi ise 40 yıl ülkelerini yönettiler. Bu diğer birçok ülkeyle de aynı. İnsanlar yaşlı milliyetçi liderlerden sıkıldılar. İkinci nedeni iktisadi ve toplumsal. Mısır'da toplumun yüzde kırkı sosyal güvenceleri olmadan, zor koşullar altında çalışıyorlar. Aynı durum Yemen, Libya ve daha başka birçok ülkede gözlemlenebilir. Üçüncü neden ise, Mısır, Tunus ve bazı diğer ülkelerde yapılan liberal reformlardır. Bu reformlar zengin ve fakir arasında çok büyük bir fark oluşturdu. İlk adımlarını Enver Sedat'ın 1970'lerde başlatmasıyla atan bu liberal reformlar, 1990'larda meydana geldi. Aynı durum turizm sektörünü geliştirme çalışmaları sırasında Tunus'da meydana geldi. Zengin ve fakir arasındaki bu farklar ayaklanmalara yol açtı. Daha sonra elitlerin ve halkın düşünce yapısı arasındaki fark göze çarpmak-

tadır. Elitler sekülerler ancak çoğu gelenekçi ve hükümetin politikalarını desteklemiyorlar.

ORSAM: Görüyoruz ki geçmişte olan devrimlerin aksine bu devrimlerde Humeyni ya da Lenin gibi önemli kişilikler yok. Liderleri ve devrimci ideolojileri yok. Bunun hakkında ne düşünüyorsunuz?

Alexander Sotnichenko: Ben bu devrimlerde iki kanat görüyorum: Liberal ve İslamcı. Liberal kanat Mısır'daki Baradei gibi önemli liderleri içinde barındırıyor ancak toplum arasında çok popüler değiller. Baskın örgüt İslamcı organizasyon olan Müslüman Kardeşler Türkiye'deki AKP gibi bir siyasi parti değil. Mübarek ayaklanmanın birçok liderini bastırdı. İkinci olarak Müslüman Kardeşler'in düşünsel yapısı dini ve sosyal bir örgüt olma yolunda değişti. Hedefleri Mısır'ın İslamlaşması. Birçoğu siyasi bir parti kurulmasını istemediler. Müslüman Kardeşler liderleri arasında siyasi parti kurulması konusunda tartışmalar yaşandı. Müslüman Kardeşlerin muhafazakar kanadı seçimlerin, liberal demokratik sistemin ve barı tarzı siyasi kurumların Müslümanlara yasak olduğunu düşünüyor. Batı tarzı seçimlerde yer almak istemiyorlar. AKP'yi kadın milletvekillerinin meclis oturumlarında türbansız katıldıkları için eleştiriyorlar. Ancak Müslüman Kardeşlerin modern kanadı AKP tarzı bir siyasi parti kurulmasından yanalar.

ORSAM: Daha önce bahsettiğiniz üçüncü faktöre dönelim. Amerika'nın ve diğer dış kuvvetlerin güncel gelişmelerde önemi nedir?

Alexander Sotnichenko: Görüyoruz ki, Ortadoğu'daki devrimler Amerika ile yakın bağları olan ülkelerde meydana geliyor. Siyasetimizin başı Evgeny Primakov Mısır'da devrim olduğu sırada Amerika'daydı. Makalesinde Amerika'nın Mısır'daki devrimi beklemediği-

ni yazdı. Bence bu Amerika'nın küresel protesto stratejisi. Küresel eylemlere çok para harcıyorlar. Ortadoğu'da çeşitli enstitüler kuruyorlar ve insanlar için seminerler ve dersler veriyorlar. Toplumsal bir hareket yaratmak için twitter ve blogların nasıl kullanıldığı sollarına cevap verdiler. Ortadoğu'daki bütün eylemlerin liberal olması gerektiğini düşünüyorlar. 1989'da Cezayir'de yapılan hatanın aynısı. Cezayir demokratik bir sistem istedi ancak İslami cephe seçimleri kazandı. Bu hareketi iç savaşla bastırmaya çalıştılar. Bence bunlar aynı hatayı yapmak üzereler. Ortadoğu'daki devrimleri desteklediler ancak İslami cephenin bu devrimlerden zaferle çıkmasını istemiyorlar. Mısır'da Müslüman Kardeşler zayıf ancak örneğin Yemen'de bu eylemlerin sonucu İslamcıların iktidara gelebileceğini göreceğiz.

ORSAM: Ortadoğu'daki bu ayaklanmaların başka bölgelere yayılma ihtimali olduğunu düşünüyor musunuz? Orta Asya, Güney ya da Güneydoğu Asya'da aynı ayaklanmaları görebilir miyiz?

Alexander Sotnichenko: Bunlara benzer ayaklanmaların Arnavutluk ve Hırvatistan'da meydana geldiğini gördük. Buna benzer ayaklanmalar Orta Asya'da toplumsal hale geldi. Ancak bence Ortadoğu'daki devrimler bir ya da iki ay içinde duracak. Neden? Arnavutluk ve Hırvatistan'dan dolayı. Avrupa Birliği'nin etkisi çok fazla. Yıkıcı eylemleri para yoluyla durdurabilirler. Orta Asya'daki rejimlerin Rusya ve bazılarının da ABD ile yakın bağları var. Potansiyel eylemlere karşı önlem alacak vakitleri var. Ayrıca 2005'de Özbekistan'da Andijan'da buna benzer bir ayaklanma yaşadık. Karimov tarafından zor bastırıldı. Orta Asya rejimleri bu gibi ayaklanmalara hazır haldeler. Rusya için de aynısı geçerli. Belki benzer ayaklanmalar erken başlarsa etki edebilir.

ORSAM: Bir soru daha, bu gelişmelerle birlikte Ortadoğu’da kademeli bölgesel bir değişim gözlemliyoruz. Türkiye ve Rusya için yeni dönemde ne gibi fırsatlar mevcut?

Alexander Sotnichenko: Bence Türkiye ve Rusya arasındaki yakın siyasi ve stratejik ilişkiler Avrasya politikası temelinden Ortadoğu, Kafkaslar ve Orta Asya güvenliği üzerine olmalıdır. Rusya ve Türkiye’nin Ortadoğu’da etkili hale gelebilmesi tarihi ve gücünden dolayı

mümkündür. Bence Rusya ve Türkiye arasındaki ortaklık Ortadoğu’ya yeni fırsatlar getirebilir. Bugünlerde Türkiye’nin Ortadoğu’da çok popüler hale geldiğini görüyoruz. Son zamanlarda Türkiye’nin Ortadoğu’daki rolü üzerine çok sayıda makale okudum. Bir Filistinli bile ‘Türkiye, lütfen Ortadoğu’ya gel ve yeni bir düzen oluştur’ şeklinde yazmıştı. Gelecek hakkında bilgim yok ancak eğer hükümetlerimiz bu yolda çalışırlarsa, Ortadoğu daha güvenli ve zengin bir yer haline gelebilir.

Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı Özel Temsilcisi Anatoliy Safonov Rusya Federasyonunun Ortadoğu Meselelerine Yaklaşımını Anlattı

16 Şubat 2011

Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı'nın Özel Temsilcisi Büyükelçi Anatoliy Safonov, Ortadoğu meseleleri üzerine değerlendirmelerde bulundu. Rusya Parlamento Gazetesi'nin (Parlamente Gazeta) Türkiye Temsilcisi Prof. Aleksandr Kolesnikov'un ORSAM adına gerçekleştirdiği söyleşide, Büyükelçi Safonov Rusya'nın Ortadoğu politikasının temel prensiplerini anlatarak, İran'ın nükleer çalışmaları, İsrail-Filistin sorunu, Refik Hariri cinayeti soruşturması, Rusya-Suriye ilişkileri, Irak'taki istikrar arayışları, Türkiye ve Rusya'nın Ortadoğu'daki ortak perspektifleri ve Ortadoğu enerji kaynaklarının Rusya'nın enerji politikalarına etkisi konularındaki soruları yanıtladı.

ORSAM: Rusya'nın Ortadoğu politikasının temel prensipleri nelerdir?

Anatoliy Safonov: BM Güvenlik Konseyi'nin daimi üyesi ve uluslararası arabulucular "Dörtlüsü"nin üyesi olarak Rusya,

Ortadoğu'da istikrarın sağlanması süreci ve barış arayışında önemli rol oynamaktadır. Bizim temel prensibimiz, Arap-İsrail sorunlarının ve özellikle de Filistin-İsrail sorununun bütün yönleriyle BM Güvenlik Konseyi'nin 242, 338 ve 1397 kararları, "barış karşılığında toprak" adlı Madrid prensibi ve "yol haritası" temelinde çözülmesini öngörmektedir. Yine bizim desteklediğimiz süreçlerin başında 2002 yılında Beyrut'ta Arap Ülkeleri Zirvesi'nde kabul edilen Arap Barış İnisiyatifi de yer almaktadır ki, bu inisiyatife göre İsrail'in 1967'de istila ettiği Arap topraklarından çekilmesi karşılığında Araplar İsrail ile ilişkilerini normalleştireceklerdir.

Ortadoğu "Dörtlüsü"nin diğer üyeleri gibi Rusya Federasyonu da Arap-İsrail münasebetlerinin temel unsurunun Filistin meselesi olduğunu kabul etmektedir. Konuyla ilgili çözüm de "iki devlet" sistemi çerçevesinde bulunmalıdır. Bu sistem ise bölgede bağımsız, demokratik, toprak bütünlüğüne sahip bir Filistin Devleti'nin kuruluşunu ve bu devletin de İsrail ile yan yana barış ve güvenlik içerisinde yaşamasını öngörmelidir. Bizim vurgu yaptığımız önemli hususlardan biri de sorunun silah yoluyla çözülmesinin imkânsızlığıdır. Bu da bizlere Filistin-İsrail barış görüşmelerinin devam ettirilmesi gerektiğini göstermektedir.

ORSAM: İran'ın nükleer programı ve bu programın Ortadoğu'da yapacağı etkiler hakkında neler düşünüyorsunuz?

Anatoliy Safonov: Nükleer Silahların Yayılmasının Önlenmesi Antlaşması üyesi olarak İran, barışçıl amaçlarla kullanmak üzere nükleer enerji geliştirme hakkına sahiptir. "Altılı" grubun İran ile diyalogunun temelinde böyle bir yaklaşım yer almaktadır.

Bununla birlikte uluslararası arenada Uluslararası Atom Enerjisi Kurulu'nda bilgi olmayan İran'ın nükleer alanındaki eski faaliyetleri, te-

dirginlik yaratmaktadır. Kurulun raporlarında belirttiği gibi bu faaliyetlerin bir kısmı, askeri nitelik taşıyordu. Hiç şüphesiz bu konunun detaylıca araştırılması gerekmektedir ki, bu yapıldığı takdirde Uluslararası Atom Enerjisi Kurulu da İran'ın nükleer programının tamamen barışçıl amaçlarla geliştirildiğini onaylayabilecektir. Bunun için İran yönetimi, Uluslararası Atom Enerjisi Kurulu ve BM Güvenlik Konseyi'nin çalışmalarını durdurulmasını öngören kararlarda belirtilen hususlara uymalıdır.

6-7 Aralık 2010'da Cenevre'de İran ile E3 3 ülkeleri (İngiltere, Fransa, Almanya ile ABD, Rusya, Çin) arasında yapılan görüşmeler sonrasında ortaya çıkan uzun vadeli görüşmeleri devam ettirme şansını kaçırmamak gerekmektedir. Çünkü sorunun bütün yönleriyle çözümünü öngören bu uygulama (mekanizma) Ortadoğu'da ve genel olarak dünyada istikrarın korunması ve nükleer yayılmacılığının engellenmesi açısından büyük önem arz etmektedir.

Cenevre'de başlayan ve Ocak 2011'de İstanbul'daki toplantıyla devam eden yeni "müzakerelere dönemi"nin daha başarılı olacağını ümit ediyoruz. Bu müzakerelerde uluslararası toplumdaki İran'ın nükleer çalışmalarına dair kaygılar konusunun da önemli bir yer işgal etmesi gerekmektedir. Biz (Rusya), ayrıca bu caddenin "çift şeritli" olmasından yanayız. Hiç şüphesiz biz, İran'ın nükleer programının şeffaflığı ile ilgili ek adımlar atmasını istedik. Ancak E3 3 grubunun da İran'a doğru bir adım atması gerektiğini anlıyoruz.

Bu bağlamda İran'ın düşük seviyede zenginleştirilmiş uranyum takası projesi, sorunu barışçıl yollarla çözme konusunda büyük potansiyele sahiptir. Rusya, bu konuyla ilgili müzakerelerin bir an evvel başlamasını istemektedir. Bu proje, İran nükleer programı çerçevesinde bütün sorunları çözme de ta-

raflar arasında güvenlik ortamı yaratacağı ve sorunun kökten çözülmesi için bir ilk adım olacağı için büyük ehemmiyete sahiptir.

Aynı zamanda Rusya Federasyonu, İran'ın bu süreçte ilk adımları atması için bu ülkeye teşviklerin yapılması gerektiği fikrini savunmaktadır. İran'a "tünelin sonundaki ışıklar" gösterilmeli, İran'ın nükleer programını gelecekte nelerin beklediği söylenmelidir. Rusya'nın projesine göre Büşer santralinin inşaatı, İran'ın uluslararası kuruluşlarla diyalogunu arttırdığı takdirde Tahran'ın nükleer enerjiyi barışçıl amaçlarla kullanma konusunda uluslararası işbirliğinden kârlı çıkabileceğini göstermektedir. Bizim fikrimize göre, İran ile müzakereler işte bu temel üzerinde yürütülmelidir.

ORSAM: İsrail-Filistin sorununun çözümü konusunda bir ilerleme olmamasının nedenleri nelerdir? Sorunun barışçıl yollarla çözülmesi için neler yapılmalıdır?

Anatoliy Safonov: Gerçekten de Ortadoğu'daki sorunların barışa dönüştürülmesi süreci, en zor dönemlerinden birini yaşamaktadır. Eylül ayının sonunda biten yerleşim merkezi inşası konusunda 10 aydır uygulanan moratoryumun İsrail tarafından uzatılmaması, Filistin-İsrail diyalogunun tekrar kesilmesine neden olmuştur. Ne Rusya'yı, ne de "Dörtlü"nin diğer üyelerini, bu gelişme memnun edemez. Şu anki bütün çabalar, müzakerelerin başlamasını sağlayacak formülün bulunması için harcanmaktadır. Başarının garantisi ise İsrail'in söz konusu moratoryumu uzatmasıdır ki, belirtildiği gibi müzakerelerin kesilmesine bu konu sebep olmuştur.

Bizim görüşümüze göre, bugünkü durum uluslararası kamuoyu tarafından iyi koordine edilmiş kolektif adımların atılmasını gerektirmektedir. Bundan dolayı Rusya Federasyonu, kısa bir süre önce bakanlar seviyesinde Orta-

doğu dörtlüsünün katılımıyla bir toplantının gerçekleştirilmesini teklif etmiştir.

Bölgedeki bütün ilgili taraflarla daima irtibat içerisinde bulunan Rusya, Filistin-İsrail sorununun çözüm sürecinde Ortadoğu "Dörtlüsü"nün daha aktif olmasını desteklemektedir. Bu bağlamda bütün ilgili taraflar tarafından kabul edilen "Dörtlü"nün Filistin-İsrail sorununun çözme konusunda oluşturduğu mekanizmanın şimdiden faydalı olduğunu gösterdiğini söyleyebiliriz.

Hiç şüphesiz ikili ilişkileri de geliştiremeye devam ediyoruz. Kasım 2010'da Rusya Federasyonu Parlamentosu Üst Kanadının Başkanı S. M. Mironov, Başbakan Yardımcısı V. A. Zubkov, Cumhurbaşkanı'nın Ortadoğu Temsilcisi, Dışişleri Bakan Yardımcısı A. V. Saltanov, hem İsrail'i hem de Filistin'i ziyaret etmişlerdir.

Yine Ortadoğu'ya ilişkin Moskova Konferansı'nın yapılmasını öngören teklifimiz de geçerliliğini korumaktadır. Böyle bir konferans başarılı geçtiği takdirde, Filistin-İsrail müzakereleri de sağlam bir yapıya sahip olacaktır.

ORSAM: Refik Hariri cinayeti ile ilgili kurulan komisyonun çalışmalarını nasıl buluyorsunuz? Bütün bunlar Lübnan'ın iç politikasına nasıl yansımaktadır?

Anatoliy Safonov: Lübnan'la ilgili bütün konularda bizim en fazla önem verdiğimiz husus, Lübnan'ın egemenliğinin, siyasi bağımsızlığının, toprak bütünlüğünün ve milli mutabakatının korunmasıdır. Rusya, Lübnan Cumhurbaşkanı, hükümet ve ülkenin diğer yetkililerinin iç istikrarın sağlanmasına yönelik faaliyetlerini desteklemekte, söz konusu istikrara zarar verecek bütün girişimlere de karşı çıkmaktadır.

Bütün bölgesel ve küresel güçler de bu konuda ölçülü ve dikkatli davranmalıdır. Biz Lübnan'ın iç sorunlar yaşadığı bütün dönemlerde böyle bir tutum izledik. Lübnanlı yetkililerle görüştüğümüzde bütün siyasi güçlerin -Şiilerin, Sünniler, Hristiyanların, Dürzilerin- ortak Lübnan çıkarlarını göz önünde bulundurarak hareket etmeleri ve dışarıdan gelen baskılara karşı koymaları gerektiğini vurguluyoruz. Kimsenin hukukî zeminden ayrılması ve siyasi hayattan şiddetin çıkarılması gerektiğine inanıyoruz.

Bildiğiniz gibi, Rusya Federasyonu başlangıçtan beri, Lübnan Başbakanı R. Hariri cinayetinin adil bir şekilde araştırılması ve suçluların da cezalandırılması gerektiği fikrini savunmuştur. Bizim konuyla ilgili tutumumuz değişmemiş ve biz bu tutumumuzu da devamlı dile getiriyoruz.

Hariri cinayeti ile ilgili soruşturmayı yürüten özel komisyon, soruşturma sırasında çok dikkatli ve adil olmalı, siyasilerin etkisi altında kalmamalıdır. Objektif ve şeffaf sonuçları ise Lübnan'ın demokratikleşmesine ve ülkede istikrarın korunmasına katkıda bulunacaktır. Gerek Lübnanlı yetkililerle gerekse de Lübnan konusunu tartıştığımız yabancı ülkelerin yetkilileriyle yaptığımız görüşmelerde bu konuya vurgu yapıyoruz.

ORSAM: Bilindiği gibi Rusya Federasyonu ile Suriye arasında eskiden beri iyi münasebetler tesis edilmiştir. Yeni siyasi şartlarda Rusya'nın Ortadoğu'ya dönüş sürecinde de Suriye'ye büyük rol atfedilmektedir. Bütün bunlar Suriye'nin Ortadoğu'daki siyasette oynadığı rolü yeniden gözden geçirdiğiniz anlamına gelmekte midir?

Anatoliy Safonov: En başta Rusya'nın Ortadoğu'dan "hiçbir yere gitmediğini" söylemek gerekmektedir. Biz bu coğrafyaya yakın olduğumuzdan ve bölge devletleri ve bölge

halkları ile eskiden itibaren kurduğumuz iyi ve sağlam münasebetler dolayısıyla bu bölgede varlığımızı devam ettiriyoruz. Aynı zamanda biz, başta Arap-İsrail sorunu olmak üzere bölgedeki bütün anlaşmazlıkların ortadan kaldırılmasına yönelik bir siyaset izliyoruz.

Suriye ile münasebetlere gelince, uzun yıllardan beri Rusya-Suriye münasebetleri, dostluk ve karşılıklı çıkar prensipleri doğrultusunda gelişmektedir. Moskova, Suriye'nin Ortadoğu'nun en önemli ülkesi olduğu ve Suriye'siz bölgedeki hiçbir sorunun temelli çözülmemeyeceği hususlarını hiçbir zaman unutmamış ve unutmamaktadır. Bundan dolayı Şam ile gerek Ortadoğu'daki sorunların uluslar arası hukuk temelleri çerçevesinde çözülmesi gerekse de diğer küresel sorunlar konusunda güvenilir bir siyasi diyalog içerisinde bulunuyoruz ki, birçok küresel sorunlara yaklaşımlarımız benzerlik arz etmektedir.

10-11 Mayıs 2010'da son 60 yılda ilk kez Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı, resmî bir ziyaretle Suriye'de bulunmuştur. Bu ziyaret, Rusya-Suriye tarihî münasebetlerin sürdüğü onayladığından dolayı, Moskova, bu ziyarete büyük önem vermiştir. Ziyaret sırasında iki ülke arasında münasebetlerin stratejik boyutunun pekiştirilmesi konusunda mutabakata varılmıştır ki, bu da iki ülke arasındaki ilişkileri yeni boyuta çıkaracak mekanizmaların oluşumunu öngörmektedir.

Son yıllarda iki ülke arasındaki ticaret hacmi de artmış ve 1 milyar doları geçmiştir. Suriye pazarında, öncelikle de enerji sektöründe büyük Rus şirketleri iş yapmaktadırlar. Genel olarak Rusya-Suriye münasebetlerinin geleceğinden umutluyuz. Bu münasebetlerin hızlı gelişmesi için de şartlar (zengin gelenekler, siyasi irade ve ekonomik çıkarlar) çok müsaittir.

ORSAM: ABD'nin Irak'a müdahalesinden yaklaşık 7 yıl geçti. ABD'nin saldırısı genel

olarak Ortadoğu'daki vaziyeti ve Rusya'nın bölgeye yönelik siyasetini nasıl etkiledi?

Anatoliy Safonov: Bilindiği gibi Rusya Federasyonu, baştan beri ABD'nin Irak'a karşı askerî operasyon düzenlemesine karşı çıkmış, bu müdahalenin ve Bağdad'taki rejimin güçle uzaklaştırılmasının gerek Irak için gerekse de genel olarak bölge için olumsuz sonuçlara yol açacağı konusunda uyarıda bulunmuştu. Ne yazık ki, Rusya konuyla ilgili öngörülerinin büyük bir kısmında haklı çıkmıştır.

Askerî müdahale dolayısıyla Irak halkı büyük zarar görmüştür. Yüz binlerce Irak vatandaşı öldürülmüş ve yaralanmıştır. Yaklaşık 4 milyon kişi, mülteci konumuna gelmiştir. Ülkenin alt yapısı çökmüş, ülke yıllar önceki durumuna gerilemiştir.

Irak, terör dalgasıyla karşı karşıya kalmış, 2006-2007 yıllarında ülkede terör olayları iyice artmıştır. Etnik ve dinî gruplar arasındaki farklılıklar, üst seviyeye çıkmış ve Irak'ın bütünlüğü tehlikesi ortaya çıkmıştır. Ülke uzun süreliğine dinî aşırılık ve terör üretme çiftliğine, bütün bölgeyi tehdit eden istikrarsızlık kaynağına dönüşmüştür. Böyle bir durum, hiç şüphesiz Türkiye de dâhil olmak üzere komşu ülkeleri ve Rusya başta olmak üzere diğer ülke ve uluslar arası kuruluşları bu konunun dışında bırakamazdı. Nitekim bütün bu ülke ve kuruluşlar, Irak'ı istikrara kavuşturma sürecine katkıda bulunmuşlardır. Neticede bu katkı, yeni Irak iktidarının da çabalarıyla birleşince ülkede gözle görülebilir iyileşmeyi sağlamıştır.

Bununla birlikte özellikle güvenlik, ekonomi ve sosyal yapının kalkınması, milli sorunların çözümü gibi alanlarda yapılacak daha çok şeyin olduğunu söyleyebiliriz. Irak'ın barış, istikrar ve bölgesel işbirliği ile anılması için de egemenliğin sağlanması, birlik ve toprak bütünlüğünün sağlanması gibi süreç-

lerde artık geri adım atılmamalıdır. Rusya da ellerindeki imkânlar çerçevesinde bu sürece bugüne kadar büyük katkılarda bulunmuş ve bundan sonra da bulunacaktır.

ORSAM: Irak'ta hükümet kurma sürecini nasıl değerlendiriyorsunuz? Amerikan askerleri çekildikten sonra yeni hükümet, ülkede istikrarı sağlayabilecek mi?

Anatoliy Safonov: Kasım 2010'da Celal Talabani'nin cumhurbaşkanı, Osama Nuceyfi'nin de Irak meclis başkanı seçilmesini ve Maliki'ye hükümeti kurma görevinin verilmesini, Irak'ın yönetim organlarının Anayasa'da belirtilen şekilde oluşturulması sürecinde önemli bir adım olarak değerlendiriyoruz. Bütün bunlar, yapılan seçimler neticesinde meclise girmeyi başaran parti başkanlarının kendi aralarındaki görüşmeleri ve yönetim organlarındaki görevleri paylaşmaları sayesinde mümkün olmuştur.

Bütün mevcut sorunlara rağmen Irak'ta bütün temel siyasi güç ve dinî cemaatleri temsil eden bir hükümetin kurulması ve bütün grupların ülke yönetiminde yer almaları gerektiği fikrindeyiz. Anlaşmazlık ve sorunlar, silah yoluyla değil de bütün Iraklıların çıkarları göz önünde bulundurularak taraflar arasında diyalogun geliştirilmesiyle çözümlenmelidir. Ancak böyle bir yol, Irak'ta sağlam istikrar sağlayacak, ülkenin egemenliğini, birlik beraberliğini, toprak bütünlüğünü koruyacaktır. Rusya'nın isteği bu yönde olup, bunun için çalışmaktadır.

ORSAM: Son dönemde Ortadoğu'da Türkiye'nin rolünün arttığını görüyoruz. Bu bağlamda Türkiye ile Rusya'nın Ortadoğu'ya yönelik tutumlarındaki farklılıklar ve ortak yanlar nelerdir? Ortadoğu'da Türk-Rus işbirliği nasıl arttırılmalıdır?

Anatoliy Safonov: Bölgedeki temel olay ve gelişmelere karşı Rusya ve Türkiye'nin ben-

zer tutum sergilediklerini memnuniyetle bildirmek istiyorum. Ortadoğu'daki karmaşık durum, her iki ülkeyi de yakından ilgilendirmekte ve bölgedeki mevcut sorunları çözmek için iki ülkenin ortak çalışmalarını gerektirmektedir.

Arap-İsrail sorununun çözülmesi için Türkiye'nin attığı adımları, yakından takip ediyoruz. Türkiye'nin Moskova'da Ortadoğu Konferansı'nın gerçekleştirilmesini öngören bizim fikrimizi ve genel olarak Ortadoğu'daki sorunların BM Güvenlik Konseyi kararları çerçevesinde çözülmesi gerektiği tezini desteklemesi de sevindiricidir.

Bizim yaklaşımlarımızdaki ortak nokta, dünyadaki en eski ihtilaflardan birinin diplomatik yollarla çözülmesi gerektiğine dair samimi inancımızdır. Yine her iki ülke de Ortadoğu'da güvenlik ve barışın bölgedeki bütün halkların çıkarına uygun ve hukuk temelinde kurulmasını istemektedirler.

Ortadoğu'daki sorunlar ve çözüm önerileri, iki ülkenin (Türkiye ve Rusya) dışişleri bakanlarının görüşmelerinin gündeminde olduğu gibi, diğer üst düzey yetkililerin katılımıyla yapılan görüşmelere de konu olmaktadır. Ortak stratejik planlama komisyonunun faaliyete geçmesiyle hiç şüphesiz iki ülke arasında dış politika meseleleriyle ilgili görüş alış-verişi artacaktır. Bu komisyonun başında bildiğiniz gibi iki ülkenin dış işleri bakanları bulunmaktadır. Biz yukarıda da belirttiğim gibi, bölgede uluslararası norm ve hukuka uygun herkesin güvenliğini sağlayacak bir ortamın oluşmasını destekliyoruz. Bu alanda Türkiye Cumhuriyeti ile bundan sonraki süreçte de işbirliğimizi devam ettirmekten yanayız.

ORSAM: Petrol rezervleri ve petrol ihracatı açısından Rusya'nın en önemli rakipleri Ortadoğu ülkeleridir. Rusya'nın bölgede enerji işbirliğini geliştirmesinin perspektifleri nelerdir?

Anatoliy Safonov: Dünyada en büyük enerji kaynaklarına sahip olan ve enerji ihracatı yapan en önemli ülkelerden biri olan Rusya'nın eskiden beri Ortadoğu'da kendi çıkarları mevcuttur. Daha SSCB zamanında Moskova'nın Ortadoğu'nun enerji alanında elde ettiği konumunu, Rusya bugün korumak, pekiştirmek ve geliştirmek istemektedir. Karşılıklı çıkarlara hizmet eden ve büyük perspektiflere sahip işbirliğine örnek olarak Rusya'nın, Türkiye'nin güney komşusu olan Irak ile münasebetlerini gösterebiliriz. Bilindiği gibi, Irak'ın enerji alanı, Sovyet mühendis ve uzmanlarının desteğiyle geliştirilmişti. Günümüzde, Irak'taki gelişmeler (askerî müdahale, iç savaş ve enerji kaynaklarının üretim ve ihracatını durduran yaptırımlar) dolayısıyla kesilen Rusya ile Irak arasındaki enerji alanındaki işbirliği, uzun bir süreden sonra yeniden canlanmıştır. Lukoil Şirketi, Batı Kurna-2 petrol sahası ihalesini kazanmış ve bu yöndeki çalışmalar başlamıştır. Rus şirketleri, diğer projelerde de aktif olarak yer almaktadırlar.

Basra Körfezi'nde de Rus şirketleri bölge ülkelerinin şirketleriyle ortak çalışmalar yap-

maktadırlar. Körfez Arap Ülkelerinin İşbirliği Konseyi çerçevesinde gerçekleştirilen konseye üye ülkeleri için ortak enerji sisteminin oluşturulması projesini de Rusya desteklemekte ve bu projede yer almak istemektedir.

ORSAM: Sayın Safonov değerli görüşlerinizi paylaştığınız için teşekkür ederiz.

ANATOLİY SAFONOV'UN ÖZGEÇMİŞİ

1945'te Rusya'nın Krasnoyarsk ilinde doğdu. 1968'de Krasnoyarsk Teknoloji Üniversitesi'nden mezun olduktan sonra Yakutistan, Magadan ve Çukotka'da harita mühendisi olarak çalıştı. 1990-1993 yıllarında milletvekilliği yaptı. 1993-2001 yıllarında korgeneral unvanıyla FSB müsteşarı görevinde bulundu. Büyükelçi olarak 2001 yılından itibaren Rusya Federasyonu Dışişleri Bakanı Yardımcısı görevinde. Günümüzde Terör ve Uluslararası Organize Suç Örgütleri ile Mücadele Alanında Uluslararası İşbirliği'nde Rusya Federasyonu Cumhurbaşkanı'nın özel temsilcisi olarak görev yapmaktadır.

AVRUPA

Riva Kastoryano: “ Türkiye’nin Gücü AB’yi Tedirgin Ediyor”

14 Nisan 2011

Riva Kastoryano, ilk ve orta eğitimini İstanbul’da, üniversite lisans eğitimini Paris I Pantheon-Sorbonne Üniversitesi’nde tamamladıktan sonra sosyoloji doktorasını Ecole des Hautes Etudes en Science Sociales’de yaptı. Kent sosyolojisi ve göç üzerine olan tezi, *Etre turc en France (Fransa’da Türk Olmak)* başlığıyla 1987’de L’Harmattan’da yayımlandı. 1984-1989 arasında Harvard Üniversitesi’nde öğretim görevlisi olan Kastoryano, 1988’den beri Fransa Ulusal Araştırmalar Merkezi’nde (CERI) araştırmacı olarak çalışmalarını sürdürmektedir. 2005 yılından itibaren belli dönemlerde ABD’deki New School for Social Research Üniversitesi’nde misafir öğretim üyesi olarak ders vermektedir. Akademik çalışmalarını Osmanlılarda ve Türkiye Cumhuriyeti’nde azınlık konusundan türeyen kimlik sorunları, azınlık ve cemaat yapılarının devletlerle ilişkileri ve Almanya, Fransa ve Amerika’da göç ve azınlık politikalarının karşılaştırmalı çözümlemeleri konularında

sürdürmektedir. *Kimlik Pazarlığı: Fransa ve Almanya’da Devlet ve Göçmen İlişkileri ile Avrupa’ya Kimlik: Çokkültürlülük Sınavı* adlı Türkçe’ye çevrilmiş kitaplarının yanı sıra çeşitli dillere çevrilmiş çok sayıda kitap ve makaleleri bulunmaktadır.

ORSAM: Öncelikli olarak projemiz hakkında kısa bir bilgi vermek istiyorum. Bir grup akademisyenler birlikte genel olarak Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerini konu alan ve TUBITAK tarafından desteklenen bir proje yürütmekteyiz. Tam üyelik sürecinde Türkiye-AB ilişkilerini AB kamuyunun, sivil toplum örgütlerinin, siyasetçilerinin ve entelektüellerinin Türkiye algısı bağlamında irdelemek istiyoruz. Fransa’da Türkiye üzerine değerli çalışmalar yürüttüğünüzü biliyor ve çalışmalarınızı yakından takip ediyoruz. Bu kapsamda tam üyelik sürecinde Türkiye ile AB arasındaki en önemli sorunların ne olduğu konusunda görüşlerinizi almak isterdim?

Riva Kastoryano: Fransa’da en fazla konuşulan konuların başında İslam gelmekle birlikte kişisel olarak buna katılmadığımı ifade etmek isterim. Katılmıyorum derken tabi ki nüfusu Müslüman olan bir ülkenin AB üyeliğinin ne demek olduğunun Fransız kamuoyunda yoğun şekilde tartışıldığını ve bu konunun da birçok kesimi tedirgin ettiğinin farkındayım. Benim görüşüm ise İslam’ın üyelik sürecinde tartışılan bir konu olmakla birlikte en önemli faktör olmadığı yönündedir. Fransa ile birlikte AB üyesi ülkelerde zaten yaklaşık 15-16 milyon Müslüman nüfusu bulunmaktadır. Bununla birlikte nüfusunun hemen hemen tümü Müslüman olan bir ülkenin AB üyesi olması ile AB üyesi ülkelerde yaşayan Müslüman azınlıkların aynı şekilde kamuoyunda algılanmadığı da bir gerçekliktir. Dolayısıyla AB’de İslam yabancı bir olgu olmadığı gibi Müslümanlara karşı da ırkçı diyebileceğimiz bir politikanın olmadığını görmek gerekir. Üyelik

sürecinde AB'yi ürküten ve tedirgin eden en önemli unsurun ise Türkiye'nin güçlü bir ülke olmasıdır. Daha açık bir deyişle Türkiye önemli bir ülke ve güçlü bir devlet geleneğine sahiptir. Devlet anlayışı Fransız devlet anlayışıyla aynı olması da dikkat çekicidir. Dolayısıyla üyelik sürecinde karşılaşılan temel sorunların başında Türkiye'nin kendine özgü çıkarları ve politikaları bulunan güçlü bir geleneğe sahip devlet anlayışının AB üyeleri üzerinde yarattığı olumsuz etkidir. Türkiye'nin AB üyesi ülkelerin politikaları karşısında sesini yükseltecek güçte olması AB'yi tedirgin etmektedir.

Tam üyelik sürecinde karşılaşılan ikinci önemli sorun alanı ise AB üyelerinin Türkiye ile nasıl bir diyalog kuracaklarını hesaplamamalarından kaynaklanmaktadır. Tarihsel olarak bakıldığında Türkiye'nin sömürge olmamış tek Müslüman ülke olduğu dikkat çekmektedir. Türkiye Batılı ülkelerin sömürgesi olmuş bir ülke olmadığında Batılı ülkeler Türkiye ile eşitler arası bir ilişki kurmak zorunda kalacaklarının farkındadırlar. Bu bağlamda güçlü devlet geleneği ve sömürge olmamış bir ülke olarak Türkiye AB'ye üye olduğunda Avrupalılar bugüne kadar sömürge olarak ilişki kurdukları Müslüman toplumundan farklı bir toplum ile karşı karşıya kalacaklardır. Daha açık bir deyişle AB ülkeleri Türkiye'nin üyeliği ile farklı bir devlet anlayışı, farklı bir egemenlik anlayışı ve aynı zamanda farklı bir iktidar anlayışı ile karşı karşıya kalacaklardır.

Kişisel olarak bu iki olgunun AB ülkelerini tedirgin ettiğini düşünmekteyim. Diğer yandan ekonomik durumu, dinamizmi ve genç nüfusu ile Türkiye bugün bütün Avrupa'dan çok daha iyi koşullardadır. Avrupa'nın geldiği son aşama bir durgunluk içerirken Türkiye dinamizmi ile AB ülkelerini geride bırakmıştır. Artık neredeyse ben Türkiye'ye bırak AB sürecini diyecek duruma gelmiş bulunmaktayım. AB ülkeleri arasında yaşanan rekabetler, ekonomik krizler ve durgunluk AB'nin

geleceğini ciddi şekilde tehdit etmektedir. AB ülkeleri arasında yaşanan sorunlardan dolayı Avrupa'da her ülke milliyetçiliği yükselten politikalara yönelmiş durumdadır. Elbette Türkiye'de her şeyin yolunda olduğunu söyleyemem; ancak özellikle ekonomik olarak yaşanan krizde Türkiye'yi ciddi şekilde hissedilmediğine tanık olmaktadır. Genç nüfus yapısı, ekonomik açılımları, coğrafik konumu ve dinamik yapısı ile Türkiye'nin önümüzdeki süreçte etkisini daha da artırması gündemdedir. Dolayısıyla bence Türkiye'nin AB üyelik sürecinde en önemli sorunların başında Türkiye çok kuvvetli bir devlet geleneğine sahip olması ve tarih boyunca Batıların sömürgesi olmamış olması yatmaktadır. Türkiye'nin ne Polonya ne de Romanya gibi küçük bir ülke olmadığı açıktır.

ORSAM: Türkiye'den bakınca tam üyelik sürecinde en sorunlu ülkenin Fransa olduğu dikkat çekmektedir. Diğer yandan Fransa'nın ekonomik ve politik ne kadar güçlü olduğu da tartışmalıdır. AB'nin lokomotif denince ilk olarak Almanya aklı gelmektedir. Almanların ekonomik dinamizminin yanı sıra politik olarak da Doğu Avrupa'ya doğru stratejik bir derinliği bulunmaktadır. Fransa'nın ise yanı başında kuzey Afrika ile sorunlu ilişkileri olduğunu biliyoruz. Sizce Fransa'nın Türkiye'nin tam üyelik sürecinde daha fazla olumsuz söz söyleme politikasını nasıl anlamamız gerekir?

Riva Kastoryano: Fransa'nın Türkiye karşıtı politikalarını iç kamuoyundaki gelişmelerden ayırmanın doğru olmadığını düşünmekteyim. Dış politika ve özellikle Türkiye konusunda politikacılar ve siyasal partiler kamuoyunun duymak istediği şekilde sözleri dile getirmektedirler. Daha açık bir deyişle Fransız kamuoyunun dış politikanın oluşumu sürecinde aktif rol aldığına inanmaktayım. Bu durum politikanın kamuoyunun esiri haline gelmesine

yol açmıştır. Türkiye konusu Fransa'da seçim konuları arasına girmiş bulunmaktadır. Seçim meydanlarında Türkiye önemli bir konu haline dönüştürüldü ve ben buna oldukça karşı olduğumu ifade ettim. Nitekim Fransa'da sol ile muhafazakar partiler arasında seçim süreçlerinde önemli tartışmalar yaşandı. Sosyalistler "bakın Türkiye laik bir ülke ve AB'nin içine alalım derken" yani "üyeliğini hızlandıralım" derken, öteki kesim ise "yok kardeşim olmaz" şeklinde bir politika savundular. İkinci grubun arkasında Katolik kesimlerin olduğunu düşünmekteyim. Katolikler dinsel hassasiyetlerinin yanı sıra milliyetçiliği, yabancı düşmanlığını, İslam düşmanlığını kullanma yoluna gitmişlerdir. Tüm bu hassasiyetleri kullanan Katolik gruplar tam üyelik ve Türkiye konusu gündeme geldiğinde ise oldukça olumsuz bir şekilde "bir de Türkiye'yi mi konuşacağız: hayır, hayır hayır" deyip konuyu kapatıyorlar.

Fransa'da tartışılan bir diğer konu ise ekonomik sorunlar gelmektedir. Yaşanan ekonomik kriz bir çok kesimin daha muhafazakar eğilimler sergilenmesine de yol açmıştır. Ayrıca son AB'nin genişlemesinin getirmiş olduğu sorunlar henüz çözülebilmemiş değildir. Dolayısıyla Türkiye'nin tam üyeliği gündeme geldiğinde birçok Fransız üyeliğin getireceği sorunlardan dolayı tedirginlik duymaktadır. Toplumda var olan "büyük Türk geliyor" tarzındaki algı tam üyeliğin getireceği yabancı iç göçü, ekonomik ve demografik sorunlardan sürekli bir şekilde olumsuz olarak beslenmektedir.

ORSAM: Dediklerinize katılmakla birlikte Fransa'nın Türkiye'nin tam üyeliğini sürekli tartışmaya açması da dikkatimi çekmektedir.

Riva Kastoryano: Evet, Fransa'nın hem devlet anlayışı ve geleneği hem de AB'ye bakışı oldukça farklıdır. Fransa kendisini güçlü ve

AB süreçlerini etkileyebilen bir ülke olarak görmektedir. Fransızlara göre Almanya'nın bu manada güçlü olduğunu ileri sürmek gerçekçi değildir. Bu noktada Fransa kendisini olaylara yön verme kudretine sahip bir ülke olarak gördüğünü ifade etmek istiyorum. Fransızlar kendi politikalarını dayatmak isterler. Almanlar ise sorunlara ve ilişkilere pragmatist bir bakış açısıyla bakarlar. Fransa'da devlet ve kurumların önemli olduğunu görmekteyiz. Sosyal devlet anlayışı Fransa'da halen dahi oldukça önemlidir. Almanya'da da sosyal devleti anlayışı önemli olmakla birlikte aynı zamanda liberal bir ekonomi anlayışı ve yabancı yatırımcılara açık bir anlayış bulunmaktadır.

Diğer yandan Almanya'nın Fransa gibi Türkiye'nin üyeliğine doğrudan karşı olması pek mümkün değildir. Almanlar Fransızlar gibi kültürel, dinsel ve etnik temelli bir dış politika yürütemezler. Daha açık bir deyişle Almanların bir kez daha ırkçı politikaları savunması mümkün değildir. Almanya'da ırkçı söylem II. Dünya Savaşı ile birlikte sona erdi. Almanların ikinci kez AB'nin ırkçı bir politikaya sahip olması mümkün değildir. Oysa Almanya'nın Türkiye'nin üyeliğine karşı olduğunu biliyoruz. Aynı şekilde Avusturya'da Almanya gibi Türkiye'nin tam üyeliğine karşıdır. Ancak bu noktada temel sorun Fransa'nın Türkiye'nin üyeliğine karşı olmaktan öteye Paris'in kendini özgü politikalarıyla Türkiye'nin politikalarının çatışmış olmasıdır. Her iki ülke de birbirine çok benzemektedir. İki de otoriter yani kendinden emin ve güçlü bir devlet geleneğine sahiptir. Devlet yapısı ve devlet geleneği oldukça köklüdür ve kendi bildiklerini dayatmak istiyorlar. Bundan dolayı Türkiye ile Fransa'nın tam üyelik sürecinde birbirleriyle çatıştıklarını görmekteyiz.

ORSAM: Çok güzel özetlediniz Fransa ile Türkiye arasındaki ilişkileri. Size göre Fransızlar üyelik sürecinde sürekli bir şekilde kimlik tartışmasını gündeme taşıyorlar mı?

Riva Kastoryano: Doğru diyorsunuz ancak diğer yandan kimlik tartışması en fazla Fransa ile Türkiye’de yapılıyor olmasını da not etmek gerekir. Biraz önce söylediğim gibi her iki ülke devlet geleneği ve anlayışı itibarıyla birbirine çok benzemektedir. Her iki ülkede kendisini oldukça kudretli ve kendi büyüklüğünden vazgeçmemiş hani ikisi de kendini dev aynasında görüyor demek pek de yanlış olmayacaktır. Türkiye’nin dış politikasını konuştuğunuz zaman Türkiye kendisini küresel dünyanın merkezinde görürken; Fransa’nın dış politikasını konuştuğunuz ise bütün Avrupa ve Batı’nın Fransızların oluşturduğu bir medeniyet olarak gösterilmeye çalışıldığına tanık olursunuz. Yani ikisinde de kendisini böyle dev aynasında görmek gibi bir özelliği bulunmaktadır. Fransa’da da işte bu büyüklüğü kaybetmemek adına yeri geldiğinde biz Anglosaksonların bile üstündeyiz tarzında bir algıya sahiptir.

Fransızlar kendilerini aydınlanmadan kalma bir entelektüel geleneğin temsilcileri olarak görmektedirler. Kendilerini Batı medeniyetinin kurucusu olarak görmektedirler. Fransızların kendi tarihlerine ve devlete bakışları da diğer toplumlardan farklıdır. Entelektüel alandan devletle ilişkilere kadar Fransızların kendilerini farklı konumlandırmaları politikacısından akademisyenine kadar her kesimde görülen bir durumdur. Yayınladığım kitap çalışmada kitabın adını “Negociers l’Identite-Kimlik Pazarlığı” diye koyunca Fransızlar buna karşı çıktılar. Devletin müzakere etmediğini ileri sürüyorlardı. Buna karşı çıktığımda ise ne de olsa Fransız olmadığımı ve devletin Fransızlar açısından ne anlama geldiğini bilmediğimi öne sürüyorlardı. Oysaki Onlardan daha iyi Fransa’yı ve Fransa’nın dış politikası anlıyordum. Ancak sorun bu değildi. Fransızlar tarihleriyle yüzleşmedikleri gibi tarihe bıraktıkları lekelerle de yüzleşmekten kaçınılmaktadırlar. Fransızların retorikle gerçek arasındaki çelişkilerini ortaya çıkaran

yazarların Fransız olmadığını belirtmek gerekir. Nitekim Vichy France’yi yazan da bir Amerikalı oldu.

ORSAM: Dolayısıyla Fransızlar kendilerini Avrupa’nın da lideri olarak görmektedirler.

Riva Kastoryano: Kesinlikle Fransızlar kendilerini tüm Avrupa’nın lideri olarak görmek istiyorlar. Özellikle de şimdiki Cumhurbaşkanı Sarkozy herkesten daha fazla görmek istemektedir.

ORSAM: Şayet Avrupa Türkiye’ye karşı ortak bir dış politika yürütecekse bunun sözcülüğünü de Fransa yapacaktır demek oluyor.

Riva Kastoryano: Evet, Fransızlar kendilerine böyle bir ayrıcalık ve üstünlük vermektedirler. Ancak bunun mümkün olmadığını ve Almanların buna izin vermediğini görmeleri gerekir. Buna rağmen Fransız kamuoyunda ve özellikle Cumhurbaşkanı Sarkozy böyle bir düşünceye sahiptir. Eğer bir gün Avrupa’da, Avrupa Birliği’nin Cumhurbaşkanlığı diye kurum olursa Sarkozy kendisine bu statüye en uygun lider olarak görmektedir.

ORSAM: Öte yandan Türkiye’nin üyeliğine dönük bir de referandum konusu gündeme getirilmektedir. Sizin bu konudaki görüşlerinizi almak isterim.

Riva Kastoryano: AB’nin günümüzde ekonomik bir refah oluşturmada başarısız olduğu tartışmaları yapılmaya başlandı. Her defasında AB’nin kendi içinde bütünleşmesi adına AB Anayasası şekilde düzenlemelerin yapılması halkı tedirgin etmektedir. Günümüze kadar AB’nin gelişme sürecinde baktığımızda AB’yi kuran iradenin devletler olduğunu görmekteyiz. Topluluklar AB sürecinde aktif rol oynamaya başlayınca da devletlerin rolü azalmaya başlıyor. AB’nin kuruluşunun temelinde

devletlerin olması AB sürecinde her şeyin referanduma sunulmadığını da göstermektedir. Diğer bir deyişle toplumun AB'nin ilerlemesinde ve genişlemesinde toplumun rolünün oldukça sınırlı olduğunu görmek gerekir. Dolayısıyla Türkiye'nin üyeliğini konusu referanduma götürmek ayrı bir tartışma konusudur. Ayrıca Türkiye'de bugün AB üyeliği konusunda referandum olsa ne olur? Türkiye girer mi girmez mi bilmiyorum.

Bununla birlikte Türkiye AB'ye üye olsun mu olmasın mı tarzındaki bir soruyu gündeme taşımamanın daha doğru olduğunu düşünmekteyim. Bence Türkiye bir model olarak Avrupa'yı Batılılaşmanın bir aracı olarak almaktadır. İkinci neden ise Türkiye ekonomik ve politik olarak ilerlemek adına Avrupa'yı referans almayı tercih etti. Bugün bu araçların veya değerlerin etkinliği pek görülmebilir. Ancak Batılı değerler Türkiye'deki bir çok sorunun aşılmasında önemli bir rol oynamaktadır. Örneğin sorununun çözümünde Avrupa doğrudan içinde yer almamasına karşın İnsan Hakları Mahkemesi Kürt sorunuyla ilgili bir çok davada ne yapılmaması yönünde kararlar almıştır. Gerçekte de çok büyük bir rolü oldu. Benim çocukluk yıllarımda kimse ben kürdüm diyemiyordu. Bugün ise sokaklarda rahat rahat Kürtçe konuşuluyor.

ORSAM: Türkiye-AB ilişkilerine dönecek olursak iki tarafın geleceğini nasıl görüyorsunuz?

Riva Kastoryano: Türkiye ile Avrupa Birliği'nin geleceğini birbiriyle paralel iki değişik gelişmeyle bağlantılı değerlendirmenin doğru olacağını düşünmekteyim. Birincisi Türkiye'nin ekonomik ve politik olarak güçlenmesinin süreci olumlu etkileyeceğini düşünmekteyim. Tabi bu noktada AB'nin Türkiye ile ilişkilerini güçlendirme iradesine sahip

olması gerekir. Bu durumda iki tarafın işbirliğine yönelerek kazanması kuvvetle muhtemeldir. Böyle bir durumda Avrupa'nın gücü ve etkisi artar. Ancak bunun gerçekleşmesinin zayıf bir ihtimal olduğunu düşünmekteyim. Çünkü bölgedeki Amerikan çıkarları sürmekte ve bölge ülkeleri de Avrupa yerine ABD ile işbirliğini önemsemektedirler. Avrupa bu bölgelerle ilgilendiğini söylemek oldukça güçtü. Bugün Suriye, Irak hatta Afganistan'da Türkiye'nin ne kadar aktif olduğunu görmekteyiz. Esasında Türkiye'nin rol aldığı bölgelerin baş aktörünün Amerika olduğunu belirtmek gerekir.

ORSAM: Avrupa kendisine Türkiye'yi ortak olarak görmüyor mu? Yoksa rakip mi görüyor?

Riva Kastoryano: Ne ortak ne de rakip olarak görmektedir. Şurası oldukça açık ki Avrupa kendini sınırları dışında daha geniş görmüyor. Diğer yandan Fransa'nın durumuna gelince ben Fransızların rakip olarak görmekten ziyade dikkate almadıklarını düşünmekteyim. Ancak AB'nin politik olarak Afganistan'a veya Pakistan'a etki edebilecek bir aktör haline dönüşmesi oldukça zor. Türkiye ise daha geniş imkanlara ve olanaklara sahiptir. Bence AB insan hakları başta olmak üzere normatif değerlerin oluşmasına katkı sağladı. Bu kuruları ortaya koydu ve bunlar üzerinde politika üretmektedir. Ancak kendi başına bir güç merkezine dönüşmesi mümkün gözükmemektedir.

ORSAM: Zaman ayırdığınız ve sorulara içtenlikle cevap verdiğiniz için çok teşekkür ederim.

**Bu mülakat Doç. Dr. Veysel Ayhan ve tarafından TUBITAK projesi kapsamında 3 Eylül 2010 tarihinde Paris'te gerçekleştirilmiştir.*

Büyük Paris Camii El-Gazali Enstitüsü Başkanı Dr. Djelloul Seddiki: “Sarkozy’de İslamafobi Var”

15 Nisan 2011

Dr. Djelloul Seddiki, Büyük Paris Camii’ne bağlı El Gazali Enstitüsü Başkanıdır. Doktorasını Paris Nanterre-La Défense Üniversitesi’nde tamamlayan Dr. Seddiki 1983-1986 yılları arasında Sabha Üniversitesinde Yardımcı Doçent olarak akademik çalışmalarda bulunmuştur. 1986-1996 arası dönemde Fransa’da çeşitli yazarlık ve gazetecilik faaliyetlerini yürüten Dr. Seddiki, 1996 tarihinde Büyük Paris Camii’nde din eğitimi olarak göreve başlamıştır. Büyük Paris Camii’nde imam ve din adamı yetiştirilmesi programının yöneticiliğini yürüten Dr. Seddiki, bu camiye bağlı Gazali Enstitüsü’nün de başkanlığını yapmaktadır. Büyük Paris Camii’ndeki çalışmalarının yanı sıra Dr. Seddiki Fransa’da Müslüman, Hristiyan ve Yahudiler arasındaki diyalog çalışmalarında da aktif olarak görev almaktadır.

ORSAM: Yoğun çalışmalarınız arasında zaman ayırdığınız için çok teşekkür etmek isterim. Ben TÜBİTAK tarafından destek-

lenen AB’nin Türkiye algısı konusundaki bir proje kapsamında bazı konularda sizlerin görüşlerini almak isterim. Bu kapsamda öncelikli olarak Fransa’daki Müslüman toplumun yapısı hakkında bizi bilgilendirmenizi rica edecektim. Açıkçası, Fransa’da yaşanan Müslüman toplulukların kökenleri, Fransa hükümetiyle olan ilişkileri ve Fransız hükümetinin Müslüman toplumuna bakışını sizin bakış açınızla öğrenmek isteriz. Fransızlar kimlik tanımlamalarında Hristiyanlığı öne çıkartmalarına karşın yaklaşık 6-7 milyon Müslüman topluluğun bu ülkede yaşaması oldukça dikkat çekicidir. Konuya bir soruyla başlayacak olursak; Fransa’daki Müslüman toplulukların durumu sizce nasıl tanımlanabilir?

Djelloul Seddiki: Esirgeyen ve bağışlayan Allah’ın adıyla, Allah’ın salât ve selamı Muhammed (S.A.V)’in üzerine ve ashabının ve tüm din âleminin üzerine olsun. Ziyaretimize gelen arkadaşımız bizden Fransa’da yaşayan Müslümanlar üzerine konuşmamızı istemektedir ve biz elbette bu konuda yardımcı olacağız. Fransa’daki Müslümanların Fransızlarla ilişkilerini kısaca özetlemek gerekirse bunları dört bölüme ayırmak mümkün olacak. İlki Fransa’ya Müslüman göçlerinin tarih olarak ne zaman başladığı, ikincisi Almanya’da olduğu gibi Fransa’da Müslümanların kimlik sorununun yaşanması, üçüncüsü peçe sorunu gibi bazı konular ve dördüncüsü ise genel sorunlardır.

Fransa’ya yoğun Müslüman göçü Fransızların kuzey Afrika’ya ilgi göstermesiyle birlikte başlatılabilir. Elbette tarihçilerin de ifade ettiği gibi Arapların Fransa topraklarına göç tarihleri çok daha öncedir. Bununla birlikte günümüz Müslüman toplumunun yapısını anlamak için 1850’lerden sonra yaşanan göçe dikkat çekmek gerekir. Bilindiği üzere söz konusu tarihlerde Tunus ve Fas gibi kuzey Afrika ülkeleri Fransızların himayesi altına

ve oranın bir parçası haline geldiler. Birinci Dünya Savaşı öncesinde Fransa'nın hegemonyası altına giren bu bölgenin hem dini hem de kültürel olarak ihtiyaçları çok fazlaydı. Şuan içinde bulunduğumuz Büyük Paris Camisi de söz konusu tarihlerde inşa edilmiştir. Dolayısıyla yoğun Müslüman göçünün 1850'lerden sonra başladığını söyleyebiliriz.

Fransızlarla Müslümanların ve dolayısıyla bir din olarak İslamiyet'le ilişkisi çok gerilere gitse de özellikle Osmanlı devletine hatta bilhassa Kanun-i Sultan Süleyman zamanına 1540'larla gitmekte fayda vardır. Bu dönemde Osmanlı devleti ve Fransa Kralı arasında bazı görüşmelerin olduğu bilinmektedir. Nitekim Osmanlı devleti de bu dönemde hilafeti tam olarak oturtmaya çalışmaktaydı. Fransa Kralı ise İspanya ve Almanya arasında oluşan bir paylaşım hakemlik etmekteydi. Dolayısıyla Fransa ve Müslümanlar arasında çok karmaşık bir ilişki vardır.

Eğer o zamandaki Osmanlı ve Fransa ilişkilerini konuşacak olursak, bu toprakların savaş değil barış toprakları olduğunu söylemek gerekir. Bu karmaşık ve birleşik yapıya baktığımızda İslam âlemi ve Fransa arasındaki ilişkiden bu yorumu çıkarabiliriz. Bu kapsamda Osmanlı devleti ile kurulan ilk dönem ilişkilerin sağlam bir temel üzerine oturduğu görülmektedir. Daha sonraları ise Fransa'nın güçlenmesi ve bazı Arap toprakları üzerinde güç oluşturmaları Müslümanlarla olan ilişkisini olumsuz etkilemiştir.

Bu çerçevede 1860'larda Müslümanların Fransız Parlamentosunda temsil edilme sorunu yaşadıkları görülmektedir. Ancak daha sonraları Anayasal haklardan doğan ayrıcalıklarla Müslümanlar seçme, seçilme, gösteri yapma haklarının dışında eğitim ve öğretim kurumlarında temsil edilmeleriyle Meclis'te de varlıklarını ortaya koymaya başlamışlardır. Tarih konusunu çok uzatmadan özetle

Fransa'ya Müslümanların geliş tarihi asrın başıdır diyebiliriz.

Ayrıca bir diğer önemli nokta ise Fransızların işgal altında olduğu dönemlerde Müslümanların Fransa'nın özgürlüğü için savaşmaları ve ve Fransa'nın Savaş sonrası dönemde tekrar kurulması sürecinde aktif olarak görev almış olmalarıdır. II. Dünya Savaşı sonrası dönemde Avrupa'nın genel olarak durakladığı ve Fransa'nın yeniden yapılanması için Marshall planı kapsamında ekonomik destek aldığı bir dönemde ortaya çıkan yabancı iş göçü ihtiyacını karşılamak için Fransızlar eski sömürge ülkelerine kapılarını açmışlardır. Yabancı iş göçü kapsamında Fas ve Cezayir'in yanı sıra Gabon, Kamerun, Mali, Nijer, Çad ve Ürdün gibi ülkelerden Fransa'ya işgücü gelmiştir. Böylelikle Fransa toprakları ikinci kez yoğun bir Müslüman göçüne sahne olmuştur.

Bu kapsamda ikinci dalga Müslüman göçünün diğerlerinden farklı olduğunun altını çizmek gerekir. 1967 yılında dönemin Devlet Başkanı Jacques Chirac tarafından çıkarılan göçmenlik yasasıyla birçok ailenin Fransa'ya göç etmesine olanak tanınmıştır. Kanunun ardından Fransa'da göçmen ailelerin ortaya çıktığını görmekteyiz. Diğer yandan Fransa'nın yeniden yapılandırılması için yoğun çalışan yabancıların topluma entegrasyonu konusunda ciddi sorunlar yaşanmış ve Fransızlar dışarıdan gelenleri göçmen aileler olarak sürekli görülmüşlerdir.

Bu durum eğitim ya da okul öncesi eğitim kurumlarında ister istemez bazı gerginliklerin yaşanmasına yol açmıştır. Bu süreç içerisinde Fransa' da örgütsel olarak İslam toplulukları ortaya çıktı ve din bir kimlik olarak tanımlanmaya başlandı. Diğer bir deyişle din olgusu aileler ve göçmenler tarafından kendilerini tanımladıkları bir kimlik olarak ortaya çıktı. Dinin kurumsal ve toplumsal düzeyde göçmenler arasındaki bağı güçlendirmesiyle bir-

likte dışarıdan gelen halk daha huzur içinde hayatını sürdürmeye başladı.

Söz konusu dönemde göçmenlerin Fransa'ya gelmesinin ardından ülke ekonomisinde ciddi bir refahın yakalanması Fransız halkının Müslümanlara olumlu yaklaşmasına yol açmıştı. Değişen ülke ekonomisi burada yaşayan Müslümanlara bakış açısını olumlu şekilde etkiledi. Ekonomik istikrarın yakalanmasında Müslümanların çok önemli bir rol oynadığı kabul görmeye başladı.

ORSAM: Fransa'da yaşayan Müslümanların sayısı hakkında oldukça farklı rakamlar telafuz edilmektedir. Bu konuda sizlerin tahmini nelerdi?

Djelloul Seddiki: Sayısal olarak Müslüman nüfusun 6.500.000 (altı buçuk milyon)'dan daha fazla olma olasılığı vardır. Bazıları bu sayının 7.000.000 (yedi milyon) olduğunu ileri sürmektedir. Müslüman nüfusun önemli bir kısmını ise kuzey Afrika kökenli Müslümanlar oluşturmaktadır. Bu çerçevede Fransa'daki ilk göçmenlerin Cezayirli olduğunu belirtmek gerekir. Fransa'daki Cezayirli nüfusu yaklaşık 3.500.000(üç buçuk milyon) sınırına dayanmıştır. Bunlardan bazıları Fransız vatandaşlığını alırken diğerleri ise Cezayir vatandaşlıklarını korumaktadırlar.

Bir kısım ise çift vatandaşlık haklarından yararlanmaktadırlar. Bu aşamada evliliklerin önemli bir rol oynadığını ve vatandaşlık alan Cezayirlilerin yaklaşık 1 milyon kişi olduğunu belirtilmektedir. Vatandaşlık alanların kendilerini Fransız olarak tanımladıklarına dikkat çekmek gerekir. Fransa'da Cezayirlilerin dışında Faslı, Tunuslu, Lübnanlı ve diğer ülkelerden gelenlerde bulunmaktadır. Bunlardan da vatandaşlık alan ve eski vatandaşlığını koruyan önemli bir nüfus olduğunu belirtmek gerekir.

Sayısal rakamlara bakacak olursak Fransa'da Müslümanların yanı sıra çok sayıda Yahudi'nin de yaşadığını görmekteyiz. Ayrıca sonradan Fransa'ya gelen önemli sayıda Fransız olmayan Hristiyan nüfusun da olduğunu belirtmek gerekir.

Aynı şekilde Fransa'da önemli bir Türk nüfusunun bulunduğunu ifade etmek gerekir. Fakat Türkler burada iki gruba ayrılmakta, birinci grup eski gelenler ve ikinci grup ise Almanya'ya göç edip oradan buraya gelenler olarak tanımlanmaktadır. Ancak Araplar farklı olarak Türklerin hem Fransa'daki Araplarla hem de Fransızlarla ilişkileri farklı olmuştur. Osmanlı devletinin 1590'lı yıllarda Cezayir'de olduğu zamanı unutamayız. En son Fas sınırına dayanan Osmanlı ile Fas ilişkileri de farklı olmuştur. Dolayısıyla günümüzde Cezayir, Türkiye ve Fransa arasındaki ilişkiler, Tunus-Türkiye ve Fas ilişkilerini de etkilemektedir. Bu durum Fransa'da yaşayan Türkler ve Araplar arasındaki ilişkiyi de etkilemeye devam etmektedir.

ORSAM: Müslümanların Fransa'daki Örgütlenmesi Hakkında neler düşünüyorsunuz? Sizce Müslüman topluluklar kendilerini kurumsal düzeyde ifade edecek yapıları kurmayı başarmışlar mıdır?

Djelloul Seddiki: 7 milyon Müslüman nüfusu elbette ki büyük bir rakam olmasına karşın açık bir şekilde bazı yasal örgütlenmelere de ihtiyaç duyulduğu aşikârdır. Bu çerçevede Müslümanların genel durumunu dikkate alarak Fransa üst çatı dernek niteliğinde Meclislerin kurulmasına destek verdik. Bu Meclisin kurulmasında federatif bir yapı benimsedik. Bunlardan birincisi Conseil Français du Culte Musulman – CFCM'dir ve hukuksal olarak Fransa devleti tarafından da tanınan yasal bir kurum niteliğindedir. Diğer ise Türk derneklerinin de içerisinde yer aldığı Union of Islamic Organisations of France (UOIF) adlı kon-

federatif dernektir. Bu ikisi dışında bir de Afrika cemiyetlerinin bir araya geldiği dernekler bulunmaktadır.

Yasal anlamda faaliyet gösteren derneklerin kurulması süreci elbette kolay olmadı. Fransa ve Almanya gibi din işlerine karışan ülkelerde yasal haklar elde etmenin zor olduğunu her zaman dile getirdik. Napolyon zamanında beri Fransa bu konularda oldukça hassas davranmaktadır. Devletler elbette ki ülkenin güvenliği açısından bu söz konusu derneklere müdahale etmeye heveslidirler. Ancak Fransa'daki tüm İslami derneklerin yasal hakların korunması konusunda Müslüman toplulukların birlikte hareket ettiğini görmekteyiz. Buna rağmen çözümsüz kalan sorunlarımızın olduğunu da belirtmek gerekir.

Diğer yandan biz Müslümanlar arasında da bazı sorunlar bulunmaktadır. Ortak bir iletişim merkezimizin olmaması oldukça önemli bir sorundur. Tüm Müslüman toplulukları, Türkler, Araplar, Acemler, Sünniler, Hanefiler, Şafiler, Şiiler tüm hepsi bir araya gelip kendi aramızdaki diyalogu geliştirmeliyiz. Zekât, oruç, ramazan ayının başlaması, sonu vb. konularında fikirlerimizi tartışmalı ve bu konularda beraberliğin gerekliliğini ortaya koymalıyız. Böyle bir iletişim ve bilgi paylaşımı aynı zamanda ilim ortamını, güzel ve kuvvetli bir birlikteliğine de yardımcı olacaktır. Esasında Türk, Arap veya Mısırlı bir imam arasında fark yoktur ve hepimiz ortak şeyleri gündeme taşımaktayız.

Kosova'da, Bosne Hersek'de, Azerbaycan'da da bulundum ve birçok kardeşimle aramızda bir fark olmadığını gördüm. Hepimiz "Allah'tan başka ilah yoktur ve şüphesiz Hz. Muhammed onun Resulüdür" diyoruz. Hepimiz Allah'ın kitabı üzerine, namaz ve niyazi üzerine mutabıkız, hepimizin Kur'an-ında aynı sureler bulunmaktadır. Ben ayrıca İzmir'de ve İstanbul'da bulundum oradaki dostlarımızla da fikir alış verişinde bulundum.

Aramızda ayrılığa yol açacak bir dini fark olmadığını gördük. Eğer ben imam olsam ve İstanbul'da Kur'an okusam herkes beni anlar dolayısıyla herhangi bir problem olmaz dolayısıyla ortak bir program yapılmalı yani İslam medeniyetini, kültürünü, Kur'an-ı, öğretecek bir planlama yapılmalı. Dolayısıyla biz İslam diyoruz Arap İslam'ı demiyoruz; Arap medeniyeti demiyoruz, İslam medeniyeti diyoruz.

ORSAM: Fransa'da Müslüman Dernekler olarak ne tür sorunlar yaşıyorsunuz? Örneğin Sarkozy ve Chirac dönemlerini karşılaştırdığımızda size yaklaşımda herhangi bir fark var mıdır?

Djelloul Seddiki: Her şeyin başında Chirac'ın gerçek anlamda bir devlet adamı olduğunu ifade etmek isterim. Anlayışlı, akıllı ve bizlere yaklaşımı itibariyle düşünüldüğünde tam bir devlet adamı olduğunu göstermiştir. Nitekim Chirac 'ın Devlet Başkanlığı döneminde de başörtüsü Fransa'da ciddi şekilde tartışılmaktaydı. Ancak hareketli tartışmaların sürdüğü günlerde Sayın Chirac bizden bir heyeti kabul ederek konuya bakışımızı öğrenmek istediğini ifade etmişti. Kendisiyle yapılan görüşmenin ardından başörtüsü sorunu herhangi bir sıkıntı oluşmadan kapanmıştı.

Buna karşın Sayın Başkan Sarkozy ise tamamen farklı bir yapıya ve davranışa sahiptir. Fransa'daki dini dernekleri ve cemaatleri kendince değiştirmek ve düzenlemek istediği görülmektedir. Müslümanların temel hakları konusunda çekinceli ve tutucu davranmak; yani bir nevi İslamafobiye sahip olduğunu göstermektedir. Ancak İslamafobiyi yıkmak için beraber hareket etmeliyiz. Özellikle bizim tüm Müslüman devletlere çağrımız Sayın Sarkozy ile görüştüklerinde bu konuyu gündeme getirmeleri ve bunun aşılması konusunda ortak hareket etmelidir. Sarkozy'nin İslam konusunda oldukça olumsuz bir düşünceye sahip olduğunu belirtmek gerekir.

ORSAM: Esasında bizlerde son dönemde Fransa'da yaşanan krizleri ve çatışmaları görsel basından yakın takip ettik. Gerçekten Sayın Sarkozy başa geçtikten sonra Fransa'da Müslüman kesimlerle ve Fransız güvenlik güçleri arasında çatışmalar ve eylemler meydana geldi. Bunun nedenleri sizden öğrenmek isteriz.

Djelloul Seddiki: Sizlerinde belirttiği gibi Fransa'da güvenlik güçleriyle Müslüman topluluklar arasında ciddi çatışmalar yaşandı. Diğer yandan Müslümanların bu zorlu süreçte birlik olması gerekiyor; çünkü yaşanan süreç oldukça sorunlu ve zordur. Açık ifade etmek gerekirse Sayın Sarkozy'nin politikaları ve planlamasının pek müspet olduğunu söyleyemem. Eski Fransa Cumhurbaşkanı Chirac ile sorunlar yaşanmasından çekinmezdim; bir şekilde ortak bir yol ve çözüm bulunurdu. Kendisi mükemmel bir liderdi. Şimdiki ilişkiler ise mali ve iktisadi sorunlardan dolayı oldukça sıkıntılı geçmektedir. Birtakım şeyleri düzene sokmak için bir şeyleri değiştirmek mümkün olabilir. Ancak Sarkozy'nin bu konuda bize yaklaşımı sorunların aşılması sürecinde engel oluşturmaktadır.

Türkiye uzunca bir dönemdir Avrupa Birliği'ne tam üye olmayı hedefleyen bir ülkedir. Fransa'daki Müslüman topluluklarının Türkiye'nin AB üyeliği hakkındaki düşünceleri nelerdir. Türkiye'nin AB'ye tam üyeliğini destekliyorlar mı? Yoksa Avrupa Birliği'ne tam üye olmuş bir Türkiye'yi istemiyorlar mı? Fransa'dan bakıldığında Türkiye büyük bir devlet olduğu görülmektedir. 75 milyon nüfusu sahip ve ekonomisi güçlü bir ülkedir. Ben şahsen Türkiye'nin Osmanlı'da olduğu gibi tekrardan Orta Doğu ve Müslüman ülkelerle iyi ilişkiler içerisinde olmasını desteklemekteyim. Türkiye'nin bölgedeki Müslüman ülkelerle birlikte güçlü bir birlik oluşturmasını istiyor ve umut ediyorum. Türkiye güçlü bir devlet ve Erdoğan'ın İsrail'le ilgili konuşması

Araplar üzerinde oldukça büyük bir etki bırakmıştır. Özellikle Davos'taki çıkışı çok etkili ve güçlüydü: hepimiz elhamdülillah dedik ve tüm Arap toplumu Türkiye'yi desteklemektedir.

Diğer yandan Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesinden korkacak ve çekinecek tek ülke Fransa'dır ve özellikle de Sarkozy'dir. Genel olarak Fransa'da bulunan sağcılar, Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne girmesini istememektedirler. Türkiye'nin bu Birliğe dâhil olması elbette Avrupa sınırları içinde yaşayan tüm Müslüman topluluklar için mükemmel olur. Tam üye olmuş bir Türkiye'nin AB içinde Müslümanların haklarını savunacağını düşünmekteyiz. Fakat ben samimiyetle Türkiye'nin bölgedeki Müslüman ülkelerle ilişkilerini geliştirmesinden yana olduğumu ifade etmek isterim; Türkiye, Suriye, Ürdün, Avrasya... çok güçlü bir yapı ortaya çıkar. Kişisel olarak söz konusu birlikte en güçlü ülkenin Türkiye olduğunu düşünmekteyim. Osmanlı devleti 1200'lü yılında kurulan 850 yıllık ve 1500'lerden sonra da Mustafa Kemal Atatürk zamanına kadar da hilafet makamı olan bir devlettir. Tarihsel geri planı olan bir devlet olarak Türkiye'yi değerlendirmek gerekir.

ORSAM: Eğer Türkiye Avrupa Birliği üyesi olursa, sizce Fransa'daki Müslüman toplumu bundan nasıl etkilenir?

Djelloul Seddiki: Türkiye'nin üyeliği hiç kuşkusuz bizleri de etkileyecektir. Bunu tüm kalbimizle istiyoruz. Şuan Arap devletlerinin durumu zayıf mesela Irak, Lübnan, Suriye çok fazla örnek verebiliriz fakat Türkiye güçlü bir ülkedir. Kafkaslarda, Azerbaycan ve Tacikistan da bile Türkiye'nin etkisini görebiliyoruz. Diğer yandan Türkiye'nin Orta Doğu'da olması zaruri bir hal aldı; çünkü bölgedeki Amerika etkisinin bitmek üzere olduğunu görmekteyiz. Öte yandan AB üyesi bir Türkiye'nin biz Araplar dahil tüm Müslümanların destekçisi olacağına da inanmaktayız.

ORSAM: Irak konusunda ne düşünüyorsunuz?

Djelloul Seddiki: Bu konu oldukça önemli ve hassas bir konudur. Ancak Irak resmen yok olduğuna tanık olmaktayız. Her ne kadar halk Saddam'ı sevmese de, Iraklı kardeşlerimizin savaş halinde olması bizleri derinden etkilemektedir. Şiiler ve Sünniler arasında fitne çıkarılması bunların birbirlerine karşı kışkırtılması çok kötü bir durumdur. Tüm Arap ülkelerinde problem çıkarılıyor: Afganistan'daki sorunlar, Pakistan'daki sorunlar... Irak' ta esasen problem işe siyaset karışınca başlıyor ve aynı Hz. Ali ile Muaviye arasındaki sorunlar gibi fitne ve fesat için içine karıştırılmıştır. Yani mesele siyasidir. Tarihçi kardeşlerimden özellikle de Şii ve Sünni konusunda kitap yazanlardan beklentim bu konunun siyasi nedenden kaynaklandığını belirtmeleri, dini meseleden kaynaklanmadığını açıklamalarıdır. İslam herkesi kapsar Şii'siyle Sünni'siyle ve Allah'tan başka ilah yoktur diyen tüm insanlığı kapsar.

ORSAM: On yıl sonraki Türkiye resmini nasıl görüyorsunuz? AB'ye üyesi bir ülke mi? Yoksa bölgesel bir güç olan ülke mi?

Djelloul Seddiki: Bu soruya son Türkiye ziyaretimdeki gözlemlerimle cevap vermek isterim. En son İstanbul'a gittiğimde gördüğüm beni oldukça ümitlendirmiştir. Türk lirası

dolar ve Euro karşısında gayet değerlendirildiğini fark ettim. 1 Türk Lirası 1.50 dolar civarındaydı. Ayrıca caddeler, şehirler ve sokakların görüntüsü de oldukça modern ve gelişmiş bir ülke imajını içermekteydi. Nitekim Sayın Başkan Obama da Süleymaniye camisini ziyaret ettiğinde, gözleri kamaştı, hayran kaldı. Ve aynı zamanda Türkiye bir medeniyet ülkesidir.

Fatih Sultan Mehmet, Kanun-i Sultan Süleyman, Islahat Fermanı vs. Türkiye İslam âleminde her zaman iddialı, kuvvetli ve lider oldu ve öyle de olmaya devam edecektir. Türkiye sevgisi, kerim Hilafet sevgisidir. Ve buradan Türk hükümetinin selameti ve Filistin'deki Müslüman kardeşlerin, Afganistan'daki, Irak'taki, Şam'daki ve tüm dünyadaki Müslüman kardeşlerimizin barış ve huzur içinde yaşamalarını, birlik ve istikrar içinde yaşamalarını temenni ediyorum.

ORSAM: Zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim.

Djelloul Seddiki: Ben teşekkür ederim. Sağlıcakla kalın.

**Bu mülakat Doç. Dr. Veysel Ayhan tarafından TÜBİTAK projesi kapsamında 2 Eylül 2010 tarihinde Büyük Paris Camisi'nde gerçekleştirilmiştir.*

Prof. Dr. Paul Dumont: “Avrupa Türk Dinamizmine Muhtaç”

15 Nisan 2011

Strasbourg Üniversitesi Türkoloji Başkanı Prof. Dr. Paul Dumont Lübnan'da doğan (1945) ve çocukluğunu İstanbul'da geçiren bir Türk Dili Edebiyatı ve Uygarlığı profesörüdür. CNRS'te araştırmacı olarak çalıştıktan sonra 1989-99 yılları arasında Marc Bloch Strasbourg Üniversitesi'ne bağlı Türk Araştırmaları Bölümü ve CNRS'e bağlı olan İç Asya Türk ve Osmanlı Dünyası Araştırmaları Merkezi'ni yönetti. İstanbul'da Fransız Anadolu Araştırmaları Enstitüsü'nün müdürlüğünü de yapan Prof. Dumont'un Türkçe'ye çevrilmiş birçok eseri bulunmaktadır. Strasbourg Üniversitesi Türkoloji Başkanı Prof. Dr. Paul Dumont'la Fransa ve Avrupa'daki Türkiye algısı üzerine görüştük.

ORSAM: Sayın Dumont yoğun akademik çalışmalarınız arasında zaman ayırdığınız için teşekkür ederim. TUBITAK destekli ve tam üyelik sürecinde Türkiye algısı üzerine bir proje yürütmekteyiz. Ancak konuya geçmeden önce Strasbourg Üniversitesi Türkoloji Başkanı olarak Türkoloji bölümünün kuruluşu hakkında bilgi almak

isterdim. Nasıl oldu da Strasbourg'da bir Türkoloji bölümü açıldı?

Paul Dumont: Şimdi benim başkanlığını yaptığım bu bölüm, Strasbourg'da 19. asırdan beri çalışmalarını sürdürmektedir. Sizin de bildiğiniz üzere söz konusu tarihte Strasbourg bir Alman şehriydi ve buradaki Alman Üniversitesi de kendi bünyesinde bir Şark çalışmaları bölümü açmıştı. Şark çalışmaları adı altında hem Arapça hem Farsça hem de Türkçe dersleri verilmekteydi. I. Dünya Savaşı öncesi dönemde Şarkiyat üzerine oldukça ünlü olan bir Profesör atanmıştı. I. Dünya Savaşı sonrası Almanlar yenilince Strasbourg Fransa'ya verilmiştir. Aynı şekilde II. Dünya Savaşı sonrasında da Strasbourg Fransa'ya verilmiştir. Savaştan sonra bir Fransız Üniversitesi olarak tekrar açılan Strasbourg Üniversitesinde doğu dilleri öğretilmeye devam edildi. 1960'ların başında ise ayrı bir Türkoloji bölümü açıldı. Aynı dönemde Türk Dili gibi Arap ve Fars bölümleri de açılmıştı. Türkoloji bölümün başında ise Türkiye'de uzunca yıllar kalmış bir Profesör atanmıştı. 1968 tarihinde ise Türkiye'de çok bilinen Bayan Irène Mélikoff Türkoloji Bölümü Başkanı olarak atandı. Sayın Mélikoff yaklaşık 15 yıl Bölüm Başkanlığını yürüttü. Bayan Mélikoff'tan sonra Bölüm Başkanlığını ben devraldım. Türkoloji Bölümünün başına gelen her profesör kendi çalıştığı konulara göre bölümün eğitim programlarını oluşturmuştur. Mösyö Jixö daha çok Asya Türkleri üzerine yoğunlaşmıştı. Madam Mélikoff daha çok Alevilik-Bektaşilik gibi konuları öne çıkartmıştı. Ben şahsen bir modern Türkiye tarihçisi olduğumdan şimdiki bölüm büsbütün modern Türkiye'ye yönelik çalışmalar yürütmektedir.

ORSAM: Sayın Dumont Fransızların veya diğer Avrupalıların sizin bölümü tercih etme oranları hakkında bir bilgi verebilir misiniz? Yoksa bölümü Türk öğrenciler mi tercih ediyor?

Paul Dumont: Türkoloji bölümüne Türklerin dışında her yıl birçok kesimden öğrenci alınmaktadır. Mastır programı ile birlikte yaklaşık 8 yıllık eğitim süresi içerisinde Şimdi programımızı aslında sonuna kadar alırsanız yani mastırın sonuna kadar sekiz sene oluyor. Doktora ile birlikte 11-12 seneyi bulan bir eğitim süresinden oluşmaktadır. Programa başvuran öğrenciler ilk etapta hazırlık bölümüne yönlendirilmektedir. Türkçe bilmeyen veya az Türkçe bilinler hazırlık bölümünde dil sorunlarını çözmektedirler. Bakıldığında hazırlık sınıflarına bazen 30-40 bazen de 10-15 öğrencinin alındığını görmekteyiz. Bunların önemli bir kısmının Türkçeyi bilmediği veya az bildiğini not etmek gerekir. Geçen sene talep oldukça fazla olduğundan hazırlık sınıfında çok sayıda öğrenci bulunmaktaydı. Hazırlık sonrası dönemde ise 3 sene süren bir lisans eğitimi verilmektedir. Genellikle lisans eğitimine devam edenlerin önemli bir kısmı ise Türk kökenli öğrenciler oluşturmaktadır. Türk kökenli oldukları için söz konusu öğrencilere uygun dersler ve programlar oluşturulmaktadır. Daha açık bir deyişle Türklere kendi kültürlerini öğretmeye çalışıyoruz diyebiliriz. Bununla birlikte içlerinde Atatürk'ü bile bilmeyen öğrencilerin olduğunu ifade etmek isterim. Lisans sonrası dönemde Yüksek Lisans programı başlıyor. Yüksek Lisans programı için her sene yaklaşık 20 öğrenci almaktayız. Bunların yarısı genellikle Türkiye'den gelenlerden oluşmaktadır. Diğer geri kalan kısım ise 3-4 öğrenci bizim eski öğrencilerden, 3-4 tanesi diğer bölümlerden gelen Fransız veya diğer yabancılardan oluşmaktadır.

ORSAM: Sayın Dumont uzunca bir dönemdir Fransa'da Türkoloji bölüm Başkanlığı yapmaktasınız. Bildiğiniz üzere Türkiye yaklaşık 50 yıldır bugünkü AB ile kurumsal düzeyde ilişki yürütmektedir. Tam üyelik tartışmalarının yapıldığı son yıllarda Fransız kamuoyunda Türkiye'nin üyeliğine ciddi şekilde tartışılmaya baş-

landı. Sizce Türkiye karşıtlığının Fransa'da dile getirilmesinde Fransızların kimlik tanımlamasının bir rolü var mıdır?

Paul Dumont: Esasında ülke ve toplumların algılarına tarihsel perspektif açısından baktığınızda değişen olgular olduğunu görmektesiniz. Yani toplumlar birbirlerine karşı orta çağlardan beri değişen bakış açılarına sahiptirler. Türkiye algısı bazı dönemlerde çok pozitif olurken bazen de çok kötümser olmaktadır. Son dönemdeki Türkiye algısının ise elbette ki tarihsel kökenleri olduğunu düşünmekteyim. Türkiye algısına yönelik olarak çok uzaktan gelen fikirlerin etki ettiğini ve bunların da daha çok dinsel fikirler; fakat daha çok dinsel çatışma üzerine inşa edilmiş fikirler olduğunu belirtmek gerekir. Dönemin politikasına uygun fikirler tarihi kendine göre yorumlamaktadır. Örneğin geçen sene Türkiye sanatı konusunda bir meslektaşımla kitap hazırladım. Ben daha çok tarihsel yönüne baktım ve tarihsel bölümleri yazdım kitapta. Esasında kitabın bütünlünü içinde benim rolüm çok zordu. Çünkü Osmanlı tarihine ve tarih kitaplarına baktığınız zaman durmadan çatışma hikâyelerini yazdıklarını görmektesiniz. Ancak tarihte yalnızca çatışma değil aynı zamanda ilişki de vardır. Bununla birlikte tarihi araştırmalarda toplumlar arasındaki alış verişler zamanla kayboluyor ve yerini daha çok çatışmalara bırakıyor.

ORSAM: Fransa toplumunda da bu tarihsel ön yargı ve yanlış anlama var gibi. Olumsuz önyargılara sahip olan bazı Fransızlara hiç Türkiye'de bulunup bulunmadıklarını sorduğumda Türkiye'yi ziyaret etmediklerini ifade etmeleri dikkatimi çekmişti. Sonra neden gitmediniz diye sorduğumda ise bir ara duraksıyor ve anlıyorsunuz bir ön yargı olduğunu. Şimdi bu noktada neden gitmedin sorusuna tam bir cevap alamadığımı bilemiyorum. Sizce bu soruya soğuk bakılmasının arkasındaki önyargılar ve bu ön yargıları oluşturan sebepler nelerdir?

Paul Dumont: Bu önyargılar çok acayip şeyler. Örneğin biz Türkiye’de yaşadığımız dönemlerde buradaki komşularımızı evimize davet etmiştik. İstanbul’da oturuyorduk ve bir haftalığına komşumuz bizi ziyarete geldi. İlk kez Türkiye’ye gelmiş olmalarına karşın karşılaştıkları manzara karşısında çok şaşır-mışlardı. Bu kadar modern olduğunu hiç bil-miyorduk dediler. Sonra Fransa’ya döndüler ve bir süre sonra da çok acayip bir şey oldu, Türkiye’ye yönelik önyargıları yeniden yerleş-ti. Yani bu bir haftalık gezi yetmemişti. Sahip olunan önyargılar tarihten gelen yargılar ol-duğu için bunu yıkmak kolay değil.

ORSAM: Bunu Haçlı Seferlerine kadar gö-türebilir miyiz?

Paul Dumont: Daha da uzaklara gidebili-riz ve bunlara karşı yapacak pek bir şey yok. Dinler arası diyalog veya propagandanın pek işe yaramadığı görülmektedir. Bence Türkiye kültür ile önyargıları değiştirme işine giriş-meli. Türkiye’nin müzisyenleri, ressamı, el sanatları var. Türkiye bunları tanıtmalı ve bu yoldan ilerlemelidir. Kişisel olarak önyargıla-rın değiştirilmesinde sanat, kültür ve turiz-min gibi unsurların önemli olduğunu düşün-mektedirim.

Bu noktada toplumların birbirini tanımasının ayrı önyargıları kazımanın ise ayrı bir durum olduğunu görmek gerekir. Yani önyargıları kazısanız bile orda bir yerde kalıyor zaten. Aynı durum Türkiye’de yaşanıyor. Esasında yalnızca Avrupa da değil bütün insanlık böyle yaşıyor. Yani tarihten gelen fikirleri ve önyar-gıları kazımak çok zordur.

ORSAM: Dinler arası diyalog kurmanın toplumda bir karşılığının olmadığını dü-şünmaktesiniz. Sokaktaki insan bunu his-setmiyor mu?

Paul Dumont: Bunun etkisini aramak lazım ancak bana göre bunun etkisi yok gibi geliyor.

Toplumlar diyalog yaparlar ancak bunların etkisin olmadığını düşünmekteyim.

ORSAM: Sizce Türkiye’ye karşı tarihten gelen olumsuz bir ön yargımı var insanlar-da?

Paul Dumont: Aslında insanlarla konuştu-ğunuz zaman tek yönlü fikirlerin olmadığını görmektесiniz. Bazıları olumsuz ön yargılara sahipken diğerleri de olumlu fikirlere sahiptir. Dolayısıyla bunlara çok ayrıntılı bakmak ge-rekir. Yani önyargılara değindir sadece olum-suz önyargılardan bahsetmemek gerekir. Ben Fransa’da Türkiye’yi seven pek çok insan bili-yorum. Bu eskiden de böyleydi, ben bir tarihçi olarak on dokuzuncu asrın başında da bunun böyle olduğunu biliyorum. On dokuzuncu yüzyılın başında bir ara Yunanlılar kendi dev-letlerini kurdukları zaman Yunanlılara sevgi çok yükseldi. Fakat birkaç sene öncesine git-tiğiniz zaman bütün Avrupa’da Türk tipi, Os-manlı tipi birçok zaman olumlu bir tip olarak gösteriliyordu. 1840’lardan sonra da olumlu bakışın sürdüğünü görmekteyiz.

ORSAM: Tarihsel olarak bakıldığında Türkiye’nin ekonomisi, kültürü ve poli-tikasıyla Avrupa’nın içinde yer aldığını görmekteyiz. Dolayısıyla böyle bakınca Avrupa sınırları ve kültürü aynı zamanda Türkiye’yi de içine almıyor mu?

Paul Dumont: Tabi ve bu birçok yönden de bu böyledir. Birçok yönden iç içelik vardır. Kùltürler birbirine çok karışmıştır. Bugün-lerde çok bilinen bir müzisyen arkadaşım var kendisi hem kendi müziğini hem de hem de Türk müziğini birlikte yapıyor. Bunların bir-birinden çok etkilendiğini biliyor.

ORSAM: Bir tarihçi olarak, Avrupa tarih-in-den ve kültüründe söz ederken, Türkiye’yi nereye yerleştiriyorsunuz? Türkiye bu ta-rihsel bağlamda nerede yer alıyor?

Paul Dumont: Ben şahsen Türkiye'yi ya Akdeniz çevresinde ya da Doğu Avrupa'da ele alıyorum. Türkiye'yi düşündüğüm zaman, Türkiye'nin Arap veya Osmanlı İmparatorluğu'nun Arap kısmını unuttuyorum çoğu zaman. Belki de söz konusu bölgeleri pek bilmediğimden Türkiye benim açımdan daha çok bir balkan devleti veya Akdeniz devletidir. Almanya'da da tarihçilerin çoğu için bu böyledir. Mesela, birçok üniversitelerde Osmanlı ve Türkiye tarihi Güneydoğu Avrupa bölümlerinde veya Güney Doğu Avrupa ile ilgili bölümlerde yer almaktadır. Ancak Türkiye'de bugün durumun böyle olmadığını görmekteyim. Türkiye'deki okul kitaplarına baktığımız zaman, farklı bir konumlandırma söz konusudur. Ayrıca, ilkokul kitaplarına baktığımda, ilk önce tarih kitabı yok daha çok sosyal bilgiler kitabında bu konular işleniyor.

Sanırım ilkokulda artık tarih diye bir şey yok ve sosyal bilgiler kitabı olarak geçiyor. Söz konusu kitaplara baktığınız zaman ise Avrupa diye bir şeyin yazılmadığını görmekteyiz. Türkiye Orta Asya kökenleriyle anlatılıyor. Açıkçası bu bana çok acı veriyor.

ORSAM: İlginç bir tespit. **Bununla birlikte Türkiye için fazla Orient kavramının kullanıldığını görmekteyiz. Sizce bu kültürel bir yaklaşım mı yoksa başka bir amaç mı var?**

Paul Dumont: Şimdi Batı ve Doğu olarak, dünya binlerce yıldır ikiye ayrılıyor. Bu çok eski bir bakış açısıdır. Aslında eskiden Doğu daha çok pozitif bir kavram iken batı da ölümün yeri idi. Yani ölen şeylerin yeri idi. Bu eskiden böyleydi; ölü ruhların bulunduğu yerler batıydı. Güneşin Batıdan batmasıyla ilgili bir durumdu herhalde. Doğu da ise güneş doğuyor ve bu yüzden eskiden, Batı pozitif bir şey değildi.

Şimdi temel soru Doğu nasıl ortaya çıkıyor ve sınırları nereden başlıyor. Bakıldığında 19.

asrın sonları ve 20. asrın başlarında Doğu, Orta Avrupa'dan başlayan bir coğrafik alandır. Söz konusu dönemde Orta Avrupa doğuya ait bir bölgeydi. Mesela Yakın Doğu diye bir kavram kullanılmaktadır. Şimdi bile İngilizce bazı kitaplar aldığınız zaman, Sırbistan gibi yerlerin Yakın Doğu içinde tanımlandığını görürsünüz. Yakın Doğu Türkiye'ye kadar uzanmaktadır. Ortadoğu ise Türkiye'den başlayıp daha da uzaklara giderdi. Bu coğrafi tarihlerin ve tanımlanmaların anlamı var mı yok mu bilmiyorum. Fakat günümüzde Türkiye denildiğinde Doğu kastediliyor. Doğu denildiğinde Avrupalı insanın kafasında Türkiye şekilleniyor. Mısır, Lübnan ve Türkiye ve bazen Yunanistan'da buna dâhil ediliyor. Bu tarihte böyleydi ve günümüzde de bu şekilde tanımlanıyor. Doğu kavramı, Fransa'da bu şekilde yerleşmiştir. Almanya'da Doğu kavramı Hindistan'ı da içermektedir. Diğer yandan Fransa'da Doğu kavramı içinde Hindistan'ın yer almadığını görmekteyiz. Fransa için Akdeniz'in güney tarafı.

ORSAM: Toplumun bakış açısı bu sanırım...

Paul Dumont: Elbette Fransız toplumu bu şekilde bakıyor. Kitapları karıştırdığınızda bu şekilde karşınıza çıkıyor. Akademik kitaplara baktığınız zaman, Doğu daha çok Akdeniz'in güneyi bir de yakın zamanlara kadar Yunanistan, Balkanlar, Güneyler daha çok yer alıyor bu bölge içinde.

ORSAM: Sizce Türkiye AB'ye katılırsa, AB bundan ne kazanır, katılmazsa ne kaybeder?

Paul Dumont: AB, anladığım kadarıyla Türkiye'yi hem istiyor hem istemiyor. Bu çok eskiden beri süren bir durumdur. Türkiye hem ekonomik hem de sosyal yönden AB için çok önemli bir ülkedir. 1968 yılında sanırım General De Gaulle Ankara'ya geldiğinde çok

ilginç bir nutuk vermişti. General Türkiye Sulhun kapısıdır diye anlatıyordu. Avrupa'da sulh, Türkiye'nin Avrupa'da bulunması ile erişilebilir demiştir. Bu Generalin tespiti bence çok önemlidir. Diğer yandan kültürel açıdan bakacak olursak, eskiden beri çatışmaların olduğunu görmekteyiz. Dinler eskiden beri çatışıyorlar. Elbette Avrupa'daki bazı kesimler açısından dinsel farklılık önemli bir konudur. Bu günlerde bile Fransa'da İslama karşı bir tedirginlik var. Avrupa ne kaybeder diyecek olursa, bence Türkiye Avrupa'ya girmezse, birçok şey kaybedecek, Avrupa'nın zaten içinde Türkler ve İslam'ın var olduğunu belirtmek gerekir. Bütün dinlerin buluşması zaten Avrupa'nın içinde yer alıyor ve bu bakımdan

Türkiye'yi dışlamak bütün bir kültürü de dışlamak anlamına gelmektedir. Bu çok tehlikelidir. Daha sonra demografik bakımdan, Avrupa Türk dinamizmine muhtaçtır. Bugün ki Berlin'i Türkler yaptılar. Yeni Berlin'i İkinci Dünya harbinden sonra Türkler inşa ettiler. Dolayısıyla AB'nin Türkiye'nin dinamizmine ihtiyacı olduğunu düşünmekteyim.

ORSAM: Zaman ayırdığınız için çok teşekkür ederim.

**Bu mülakat Doç. Dr. Veysel Ayhan tarafından TÜBİTAK projesi kapsamında 7 Eylül 2010 tarihinde Strasbourg Üniversitesi'nde gerçekleştirilmiştir.*

CERI Başkanı Prof. Christian Lequesne: “Türkiye Ortadoğu’da Yumuşak Gücüyle Etkinlik Kuruyor”

15 Nisan 2011

Fransa’daki Uluslararası İlişkiler Çalışmaları Merkezi (CERI), ekonomi politikten politik sosyolojiye kadar zengin bir faaliyet alanı olan saygın bir araştırma merkezi olarak biliniyor. Büyük ölçüde SciencesPo Üniversitesi tarafından desteklenen Merkez, Fransız hükümeti ile Avrupa Birliği kurumlarından da bağışlar alıyor. Merkezin başkanlığını 2009 yılından bu yana Prof. Christian Lequesne yürütüyor. Doç. Dr. Veysel Ayhan’ın yaptığı söyleşide Lequesne, Türkiye-AB ilişkileri, Türkiye’nin bölgesel etkinliği ve Türk dış politikası konuları üzerine değerlendirmelerde bulundu. Lequesne, “Yıllar önce Türkiye’nin Arap ülkelerine model olup olmayacağı yönünde bir soruyu bana sormuş olsaydınız kesinlikle, hayır derdim. Fakat son dönemde Türkiye’nin imajının oldukça değiştiğine tanık olmaktadır. Ben tüm faktörlerin yanında yumuşak gücün de etkili olduğunu düşünmekteyim” dedi.

ORSAM: Sayın Lequesne Türkiye’den döndükten hemen sonra mülakat için zaman

ayırduğunuzdan dolayı teşekkür ederim. Kısaca bir grup akademisyenle birlikte yürütmüş olduğumuz projeyi tanıtarak başlamak istiyoruz. TUBITAK tarafından desteklenen ve genel olarak tam üyelik sürecinde Türkiye-AB ilişkilerini konu olan bir çalışma yürütmekteyiz. Bu kapsamda öncelikli olarak bir değerlendirme sorusuyla başlamak istiyoruz. Türkiye seyahatinizi değerlendirebilir misiniz? Türkiye’nin koşullarını ve genel itibarıyla Türkiye’yi nasıl buldunuz?

Christian Lequesne: Aslında, eğer kısa bir seyahatte bulunduysanız, kesin yargılarda bulunmak oldukça zordur. Çok kısa bir seyahat olmasına karşın görüştüğüm ve gördüğüm birçok şey beni oldukça etkiledi. İlk olarak, toplumun oldukça fazla olan dinamik yapısı ve özel sektörlerdeki dinamizmin beni şaşırttığını ifade etmem gerekir. Aslında, bu durum biraz kritik bir analiz içermekte ve ne zaman bireyler sektör veya iş alanı gibi kavramları kullansa genellikle büyük şirketlerin faaliyetlerini dile getirmektedirler. Ancak Türkiye’de küçük ve orta derecedeki işletmelerin dinamizmini ve hareketliliğini görmek oldukça harikaydı. Beni en çok etkileyen ikinci şey ise, Atatürk sembolüydü ki o Türkiye Cumhuriyeti’nin kurucusudur ve gittikçe etkisinin azalması beni çok şaşırttı ve ben oldukça ilginç buldum bu noktayı. İstanbul’dan, Ankara’ya gitmek için, İstanbul’un Asya kısmında inşa edilmiş yeni hava alanında bekliyordum ve Atatürk portresi aradım ve çok ilginç bir şekilde bulamadım. Üçüncü konu ise kesinlikle Türkiye’nin elit kesimi ile alakalıdır. Şu bir gerçek ki, Türkiye’de yeni elit kesim ortaya çıkmıştır. Eğer, genel itibarıyla beş yıl önceki Türk elitlerini bakacak olursak, onların önemli bir kısmı İstanbul ve diğer bölgelerden gelen kesimlerden oluşmaktaydılar. Söz konusu kesimlerin önemli bir kısmıyla uluslararası projelerde veya konferanslarda görüşmüşüzdür. Ayrıca bu elitlerin önemli bir kıs-

mı uluslararası eğitim veren okullarda eğitim görmüşlerdi. Örneğin, eski elitlerin çoğunun batı değerlerine aşina bir eğitim veren Galatasaray Üniversitesi veya Robert Koleji gibi eğitim kurumlarından mezun olmuşlardı. Ancak yeni dönemde farklı bir elit kesim olduğuna tanık oldum. Bunlar Türkiye'nin birçok bölgesinden geliyor ve farklı bakış açılarına sahipler. Sanırım, bu gelişme ülkenin demokratikleşmesi ve farklı üniversitelerden bürokrasiye ve üniversitelere bireylerin yerleşmesiyle de doğrudan ilişkili bir durumdur. Yeni elitlerin sosyo-ekonomik olarak da diğerleriyle karşılaştırıldıklarında daha düşük bir gruptan geldiklerini görmektesiniz.

Bununla birlikte elbette toplumda halen eski elitlerin bazı kurumlarda varlıklarını sürdürdüklerini görmeniz mümkündür. Ancak genel olarak Türk toplumunda, yeni bir elit kesimin ortaya çıktığını belirtmek gerekir. Bu yüzden, tüm bu gelişmeler, Türkiye'de neler olduğu konusunda bizler açısından oldukça önemli ipuçları içermektedir.

ORSAM: Bu aslında bir tür sosyal gelişimdir. Diğer yandan Türk dış politikasına gelecek olursak, son zamanlardaki Türk dış politikasını nasıl değerlendirirsiniz?

Christian Lequesne: Hangi açıdan?

ORSAM: Türkiye-AB ilişkileri başta olmak üzere Ortadoğu, Kafkasya, Orta Asya ve Balkanlarda izlenen dış politika açısından ne düşünüyorsunuz. Türkiye'de bir değişim yaşandığını söylediniz, sizce bu değişim dış politikada yansımış olabilir mi?

Christian Lequesne: Kesinlikle, Türk dış politikanız artık Amerika gibi bir dış devlete bağımlı olmadığı aşikârdır. Geleneksel olarak, Türk dış politikasında bazı ana unsurlar vardı ve bunların başında da Türkiye-ABD ilişkileri gelmekteydi. Ancak son dönemde Türkiye

küresel düzeyde bir rol oynama yönünde dış politika takip ediyor. Sadece bölgesel bir rol üstlenmekte yetinmiyor ki bu da çok enteresan bir noktadır. Bununla birlikte bölgesel düzeyde Ortadoğu, Balkanlar ve Kafkaslarda etkili bir aktör olma yönünde de önemli açılımlar gerçekleştirilmektedir. Aynı zamanda söz konusu bölgelerde, Türk sektörü özellikle Türk inşaat sektörleri büyük çapta aktiftirler. Çin'den sonra Türkiye inşaat sektöründe ikinci büyük ülke konumundadır. Ayrıca Türk Başbakanının Afrika ziyareti de oldukça enteresan bir durumdu benim için. Yakından takip edebildiğim kadarıyla Türk Dışişleri Bakanlığı Afrika'da birçok konsolosluk açtı. Tüm bunlar, küresel rol süreci için bir gelişim evresidir ve oldukça dikkat çekici bir durumdur. İkinci nokta ise Türkiye uzunca bir dönem Arap dünyasıyla ilişkilerini belli bir seviyede tutmaktaydı. Şayet yıllar önce Türkiye'nin Arap ülkelerine model olup olmayacağı yönünde bir soruyu bana sormuş olsaydınız kesinlikle, hayır derdim. Fakat son dönemde Türkiye'nin imajının oldukça değiştiğine tanık oluyoruz. Türkiye'nin Ortadoğu'da son derece aktif olmasını açıklayacak birçok unsur bulunmaktadır. Ancak ben tüm faktörlerin yanında yumuşak gücün de etkili olduğunu düşünmekteyim. Üretim alanında da örneğin Mısır'a gittiğinizde oradaki birçok klimanın Türkiye'den alındığını görürsünüz ve Türk mallarının piyasada önemli bir yer tuttuğunu görürsünüz. Diğer yandan üretilen malların üretim bölgesi olarak Türkiye'nin bir çok şehrinde olması da dikkat çekicidir. Ancak yumuşak güç unsurlarına değinecek olursak Türk dizilerinin oynadığı role özel vurgu yapmamız gerekir. Örneğin Arap ülkelerinde oldukça önemli sayıda Türk dizileri oynanmaktadır. Sizce neden Mısır veya Pakistan'da Türk dizilerinin bu kadar popüler olduğunu sormak gerekir. Bence bunun asıl sebebi Türkiye'nin bir Müslüman ülke olmasına karşın örneğin kadın erkek eşitliğini dizilerde göstermesi gibi modern unsurların gösterilmesi Arap toplumunu etkilemektedir.

Tüm bunlar o ülkeler için oldukça ilgi çekicidir ve özellikle kadınlar için cazip edicidir. Filmlerinizde, açıkça kariyer sahibi kadınların gösterilmesi, kadınların toplumsal hayattaki rollerinin önemsenmesi Arapların dikkatini çekmektedir. Türkiye'den gelen modeller, simgeler, mesajlar ve semboller Ortadoğu için ilgi çekicidir ve etkileyicidir.

Türkiye yumuşak güç unsurlarını iyi kullanmaktadır. Yalnızca filmler değil aynı zamanda kriz ve doğal afetler karşısında yardım kuruluşlarının aktif çabaları da oldukça önemlidir. Bu noktada selden sonra Pakistan'da olanlar oldukça açıklayıcı bir örnektir. Türkler selden sonra Pakistan'daki kurtarma ve yardım programlarının yürütülmesinde Avrupalılardan daha aktif bir rol oynadılar. Türk işçilerinin Pakistan'da kurtarma operasyonları sırasında daha önce bir tecrübeye sahip olmamalarına karşın onlarca Pakistanlıyı idare etmeleri dikkat çekicidir. Bu noktada da neden Türk işçilerin Avrupalılardan daha kolay bir şekilde Pakistanlıları idare ettiği sorusu aklı gelmektedir. Ebetteki, iki toplum arasındaki kültürel değerlerin bir etkisi vardır. Pakistanlılar, Türklerle aynı zamanda ortak kültürel değerlere sahip olduklarını düşünürler. Tabii bu benim düşüncemdir. Dolayısıyla İslam vurgusuna geri gitmek zorunda kalıyoruz ki Türkiye'de açık bir şekilde anlaşıldığı üzere İslam olgusunu öne çıkartmaktadır. Bir dönemler Türkiye'deki elitler tarafından İslam kelimesi bile telaffuz edilmezken, yeni dönemde sürekli bunu telaffuz etmeleri dikkat çekmektedir. Önceden tanıdığım akademisyen bir arkadaşşıma Türkiye'nin neden Pakistan gibi ülkelerde daha başarılı olduğunu sorduğumda bana zorlanarak da olsa Türkiye'nin söz konusu ülkeler gibi Müslüman bir ülke olması olduğunu söylemişti. Eskiden olsa bunu söylemek oldukça zordu. Bu sebeplerden ötürü Ortadoğu'da Türkiye'nin seküler sistemi desteklediği zamanlardan farklı olarak daha Müslüman bir ülke olarak algılandığını düşünmekteyim.

Diğer yandan aynı zamanda çağdaşlığı ve moderniteyi de içinde barındırması Arapların Türkiye'ye olan ilgisini artırmaktadır.

Birçok Ortadoğu ülkesinde bulundum ve sizin de işaret ettiğiniz gibi çok rahat bir şekilde onların evlerine misafir oldum. Birçok ortak paydamızın olması Onlarla daha rahat iletişim kurmamızda bizlere oldukça yardımcı oldu. Diğer yandan Türkiye'nin bu bölgelerde aktif olmasının Türkiye-Avrupa Birliği ilişkilerine nasıl etkilemektedir.

Dünyadaki en sıcak konuların başında Ortadoğu'daki sorunlar ve krizler gelmektedir. Özellikle Amerikan askerlerinin Irak'tan ayrılmasından sonra, Irak'taki sürecin nasıl olacağı ciddi Batıyı ciddi şekilde kaygılandırmaktadır. Irak'taki durumun daha da kötüye gitmesi ve ülkede Şiiler, Kürtler ve Sünniler arasında bir iç savaşın yaşanması kuvvetle muhtemeldir. Diğer yandan Irak sorununda meşru ve etkili olabilecek ülkelerin başında ise Türkiye gelmektedir. Afganistan'daki konumundan sonra bunu kolaylıkla söyleyebiliyorum. Eğer Avrupa, Ortadoğu'yu istikrarlı hale getirmek istiyorsa, Türkleri kendi içinde barındırması oldukça önemlidir. Çünkü Türkiye'nin Ortadoğu'da bazı kesin meşru rollere sahip olduğu açıktır. En basit anlamda Türkiye bölge ülkeleriyle nasıl bir ilişki kuracağını ve onlara nasıl davranacağını biliyor. Türk diplomasisi, İran diplomasisinden daha siyasideir ve politik etki olarak da bölgede daha kabul edilebilir bir ülkedir. İki ülkenin etki alanını karşılaştırmak bile doğru değildir. Ebetteki Ortadoğu'dan dolayı Türkiye, Avrupa Birliği için büyük bir önem teşkil etmektedir.

ORSAM: Bir Fransız entelektüeli olarak Türk Dış Politikasını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Christian Lequesne: Fransızlar, aslında çok net bir algıya sahiptirler. Fakat Fransızların

problemi Türkiye'nin AB'ye tam üyelik sürecidir. Açık söylemek gerekirse üyelik süreci ilişkileri zehirleme hikayesidir. Yani Türk-Fransız ilişkisini zehirliyor bu konu. Fransa ve Fransızlar Türkiye'nin yeni uluslararası rolünün oldukça farkındadırlar. Ortadoğu'daki krizlerin aşılmasında Türk diplomasisinin öneminin farkındadırlar. Fakat üyelikle ilgili olarak kamuoyunun genel bakışından dolayı Başkan Sarkozy Türkiye'nin genişlemenin bir parçası olmaması konusunda açık bir karşı duruş sergilemektedir. Diğer yandan bazı gurupların da özel sebeplerinden dolayı Türkiye'nin üyeliğine karşı çıktığını biliyoruz. Bu ülkede politik açıdan oldukça etkili çalışan bir Ermeni diasporası vardır. Siyasi bir baskı grubu olarak bunların Fransa'da özel bir konumu bulunmaktadır. 1915'te neler olduğu konusunda yürütülen tartışmalarda bunun bir soykırım mı yoksa bir iç savaş mı olduğu olgusu öne çıkmaktadır. Tüm Fransız hükümetleri üzerinde bu konuda güçlü bir baskı alanı oluşturmaktadır.

ORSAM: Sizin bakış açınıza göre Fransa'daki Türkiye algısı nasıldır? Fransa'da görüştüğümüz akademisyenler, gazeteciler veya bazı sivil toplum liderlerinin ağırlıklı olarak sorunları gündeme getirmesi dikkatimizi çekti. Oysa Almanya'da gerçekleştirdiğimiz görüşmelerde daha çok Almanya'nın uzun dönemli stratejik çıkarları gündeme gelmişti. Fransa'da ise sizin Kıbrıs'la ve diğer bölgelerle sorunlarınız var deyip sürekli sorunlardan konuşuyorlar. Açıkçası bu iki ülke arasındaki derin farklı kavrayamıyorum.

Christian Lequesne: Aslında bu daha çok kiminle konuştuğunuza bağlıdır. Eğer, iş sektöründen insanlarla konuşursanız, onlar, kesinlikle uzun dönemli bir stratejiye vurgu yaparlar. Çünkü Türkiye'de son on yıldır ticari hayatta neler olduğunu iyi gözlemliyorlar. İş adamları Türkiye'yi yatırım yapmak, ihracat yapmak veya Asya'da, Balkanlar'da,

Ortadoğu'da ve Kafkaslarda bir pazar kurabilmek için önemli bir ortak olarak görmektedirler. İş dünyası Türkiye ile ilişkilere stratejik bir önem atfetmektedir. Diğer yandan politikacılar ve bürokrasi ise daha çok geçmiş ve dini unsurlarla ilgilenmektedirler. Açıkçası Türkiye'nin Fransa'da iyi bilindiğini söylemek oldukça güçtür. Elitler arasındaki bile derin Türkiye bilgisi çok fazla gelişmemiştir; yani siyasetçileri de bilgisi pek iyi değildir. Birçok Fransız için Türkiye güzel bir tatil mekânıdır. Türkiye'ye giderler ve geri geldiklerinde ise hiç bir zaman Türklerin bu kadar çana yakın olduklarını fark etmediklerini ifade ederler.

Az bir kesim gerçekten Türkiye'de neler olduğunu ve AKP'nin ne olduğunun farkındadırlar. Bununla birlikte AKP'yi analiz etmek de zordur. Eğer sadece AKP'yi bir İslam partisi olarak adlandırırsanız, bu olayları daha da zorlaştıracaktır. Üstüne üstlük İran'la kıyaslarsanız, bu tamamen anlamsız bir analiz olur. Fakat bunu anlayabilecek çok fazla insana sahip değiliz. Bu yüzden, başında bulunduğum bu araştırma merkezi Türkiye ile ilgili araştırmaların büyük bir önem vermektedir. Fakat politikacılara bakarsak, son zamanlardaki Türkiye'yi bilen çok fazla liderin çıkmadığını görmemiz gerekir. Almanya'ya gelecek olursak, Almanya'da oldukça fazla Türk vatandaşı ve göçmen bulunduğundan Almanların Türkiye hakkında daha net ve açık bilgilere sahip olduğunu görmekteyiz. Ayrıca şimdi ikinci ve üçüncü kuşak Türk-Alman jenerasyonu ortaya çıkmıştır. İyi eğitim olan bu kuşaklar Türkiye ve Almanya arasında bir köprü vazifesi görmektedirler. Bir zamanlar Almanya'da bir profesörü ziyarete gittiğimde birçok Alman ve Türk akademisyen ve öğrencinin söz konusu Üniversitede eğitim aldığını fark etmiştim. Bu olgu bile Almanların neden Fransızlardan farklı düşündüğünü açıklamaktadır.

ORSAM: Bu kapsamda Fransa için, Türkiye'nin üyelik sürecindeki en önemli faktörler nedir?

Christian Lequesne: Bence, üyelik sürecinde açıkça, Kıbrıs sorunu hakkında konuşabiliriz, Ermeni soykırımının tanınması önemlidir, Kürt'lerle ilişkili olan insan hakları konusu da önemlidir. Diğer yandan sıradan bir Fransız vatandaşı için Türkiye farklı kültüre sahip bir ülkedir. Bu insan için, Türkiye Avrupa'nın bir parçası olarak algılanmaz. Kamuoyu bağlamında bakıldığında Türkiye'nin üyelik sürecinin zor olduğunu belirtmek gerekir. Polonya ve Slovakya'yı aldığımızda, asla bu tür sorular ve endişeler gündeme gelmedi. Fakat konu Türkiye olunca kimliksel endişeler gündeme geliyor. Daha da açık bir deyişle Fransız kamuoyu Türkiye'nin Avrupalı olup olmamasını sorun ediyor ve bu sorunlar her zaman gündemdedir. Sokakta yürüyen kadın veya erkek sıradan bir Fransız vatandaşı Kıbrıs'ta neler olduğunu veya 1915'de neler olduğunu bilmez, anlamaz ve bir bilgisi de yoktur. Bununla birlikte beyinlerinde, kesin, kuralcı bir yabancı kavramı bulunmaktadır. Kamuoyu için Türkiye Avrupa'nın bir parçası değildir ve neden Avrupa'nın bir parçası olmak istediği sürekli sorgulanır. Diğer yandan politikacılar ise Sarkozy'nin yaptığı'nın aynısını tekrarlarlar; çünkü politikacılar ulusal algıya seslenirler ve asla gerçekleri açıklamazlar. Fakat her şey bilindiğinden daha karmaşıktır. Sarkozy kamuoyu ve kültür bağımlısı bir lider olarak karşımıza çıkmaktadır. Onun için politikada kültür önemlidir ve Avrupa'nın ve Avrupalılık kavramının kesin dış sınırları ve çizgileri bulunmaktadır. Nitekim halkta Başkanın düşünce tarzına yakındır.

ORSAM: Sizce, entegrasyon sürecinde gelişen noktayı nasıl değerlendirmek gerekir?

Christian Lequesne: Benim kişisel görüşüme göre genişleme sürecinde iki taraf arasındaki müzakere süreci sürmelidir. Birçok büyük üye Türkiye'yi Avrupa Birliği'ne dâhil etmek istememesine rağmen Türkiye'nin AB'ye katılım müzakerelerini sürdürmekteyiz. Ancak

müzakerelerde gelinecek noktanın sorgulanması gerekir. Müzakere sürecinden sapılmış ve Türkiye ile nasıl bir ilişki kurulacağının tartışıldığı bir platforma kaymışız. Fakat bence bu noktada da eğer bazı üyeler gerçekten Türkiye'yi istemiyorsa bunu açık bir şekilde deklere etmeleri gerekir. Çünkü, bu ikiyüzlülüğe devam edebileceğimizi düşünmüyorum.

Üyelik sürecinin biraz da Türklere bağlı olduğunu düşünmekteyim. Eğer, Türkiye'de AB üyeliği ile bir anket çalışması yürütürseniz, üyelik isteyenlerin oranlarında bir düşüş olduğunu görürsünüz. AB üyeliğinin artık eski kadar popüler olmadığını farkındayız.

ORSAM: Eğer ki Türkiye sizin de belirtmiş olduğunuz üzere ekonomik ve dış politika da kendi yoluna devam ederse ve Avrupa Birliği de aynı kalırsa, ilişkilerin kopmasından dolayı kaybeden taraf kim olur?

Christian Lequesne: Hangi tarafın doğrudan kaybedeceğinden emin değilim. Ayrıca ekonomik ve politik olarak ilişkiler sürerse vize muafiyetleri, ticaretin önündeki engeller ve ticari işbirlikleri sürerse her iki tarafında kazanmaya devam edeceğini düşünmekteyim. Eğer ki tüm bu hali hazırda sahip olduğumuz ilişki düzeyini koruyup onu geliştirebilirsek, taraflar arasında ciddi bir sorun oluşacağını zannetmiyorum. Diğer yandan genç iş gücü sorunu konusunda AB'nin Türkiye'den yararlanabileceğini düşünmekteyim AB ülkelerinin göçmenlerle ilgili yasalarını yumuşatması gündeme gelebilir. Ancak ilişkiler kopma noktasına gelirse bundan her iki taraftan zarar göreceğini düşünmekteyim. Daha önce sorduğunuz Köprünün ne anlama geldiğini soruyorum kendime. Türkiye'yi destekleyen Avrupa Birliği üyeleri sürekli olarak Avrupa Birliğinin içinde İslam ülkelerine model olabilecek bir ülkeye ihtiyacımız olduğunu tezi aklıma geliyor. Türkiye'nin iki taraf arasında bir köprü rolü üzerinde duruluyor. Esasında

köprü bildiğiniz gibi hem nehrin bir tarafında hem de ortasındadır ve karsıdan karşıya geçersiniz köprü sayesinde. Köprü, hem fiziksel hem de diğer özellikleriyle bir anlamda her iki tarafında özelliklerini taşır. Dolayısıyla Türkiye'nin böyle bir pozisyonu olduğunu görmemiz gerekir.

ORSAM: Bazıları Türkiye'nin Avrupa Birliği'nin bir parçası olmayacağını ileri sürerken, birçok gerekçe ortaya koymaktadır. Bunları nasıl tanımlamak gerekir?

Christian Lequesne: Üyelik sürecinde Türkiye yeterinde gelişmiş mi, ekonomik, güvenlik

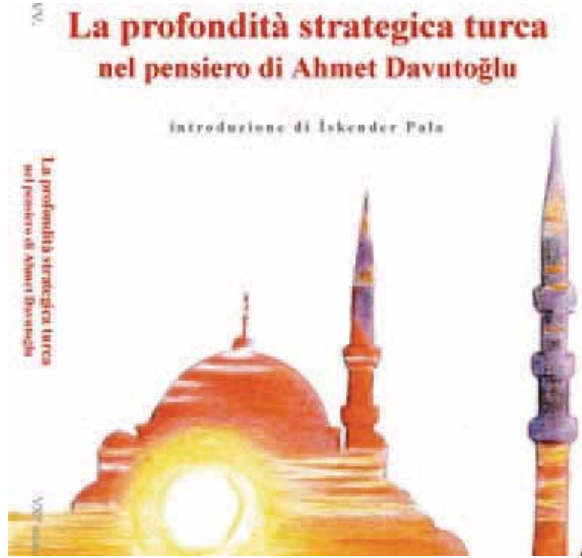
ve demokratik sistem itibariyle yeterince istikrarlı mıdır gibi sorular gündeme gelmektedir. Ayrıca Türkiye köprü rolü üstlenme kapasitesine sahip mi ve köprünün ortasında olup eğer sular taşarsa, yıkılacak mıdır gibi sorular sorulmaktadır. Bence bu konuda AB kamuoyunun kafası oldukça karışık.

ORSAM: Yanıtlarınız için teşekkür ederiz.

** Bu mülakat Doç. Dr. Veysel Ayhan ve tarafından TUBITAK projesi kapsamında 3 Eylül 2010 tarihinde Paris'te gerçekleştirilmiştir.*

İtalyan Türkolog Ermanno Visintainer ile Söyleşi

30 Haziran 2011

Centro Studi "Vox Populi" isimli İtalyan düşünce ve araştırma kuruluşunun kurucu başkanı olan Türkolog Ermanno Visintainer, bir süre önce Dışişleri Bakanı Ahmet Davutoğlu'nun "Stratejik Derinlik" isimli eseri üzerine derleme bir kitap yayınladı. Visintainer, ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat'a, Davutoğlu'nun yeni bir düşüncenin kurucusu ve öncüsü olduğunu anlattı.

ORSAM: Sizi tanıyabilir miyiz?

Ermanno Visintainer: Centro Studi "Vox Populi" isimli İtalyan düşünce ve araştırma kuruluşunun kurucu başkanım. İtalya'da birkaç yıldan beri oldukça yoğun faaliyet yürütüyoruz. Özellikle, edebiyat ve jeopolitik ile ilgili altı kitap yayınladık. Kitaplarımız Avrasya ile ilgili. Ancak, yayınladığımız her kitapta Türkiye ile ilgili bir makalem var.

ORSAM: Türkiye ile ilgili başka çalışmalarınız var mı?

Ermanno Visintainer: Türkiye Dışişleri Bakanı Sayın Ahmet Davutoğlu'nun 'Strate-

jik Derinlik' adlı kitabı ile ilgili derleme bir kitap yayınladık. İtalyancası 'La Profondità Strategica Turca nel Pensiero di Ahmet Davutoğlu', Türkçesi 'Ahmet Davutoğlu'nun Düşüncesinde Türk Stratejik Derinliği' olan kitabımız İtalya için çok önemlidir. Ahmet Davutoğlu'nu yakın zamana İtalya'da kadar kimse tanımıyordu. Özellikle İtalyan basını, Davutoğlu'nun 'Stratejik Derinlik' kitabı hakkında yanlış bilgiler veriyordu. Bu nedenle, 'Stratejik Derinlik' kitabının tamamını tercüme etmeyi düşündük. Fakat, kitap fazla hacimli olduğundan bizim gibi bir merkez için Türkçeden İtalyancaya tercümesi mümkün olmadı. Bu nedenle, tercümeden vazgeçip Davutoğlu'nun kitabından analizler yapmaya karar verdik. Böylece, bu kitap başta İtalyan ve Rus yazarlar olmak üzere farklı yazarların katkılarıyla hazırlandı. Örneğin, Andrea Marcigliano ünlü bir İtalyan yazar. Fabrizio Beltrami ise benim gibi İtalyan bir Türkolog. Diğer yazarlar ise ekonomist, gazeteci ve asker kökenlidir. Bir diğer yazarımız Kuzey Kıbrıs hakkında uzmandır. Kitapta üç önemli önsöz bulunuyor. İlki, Iskender Pala'nın önsözü. İkincisi, İtalya'nın Ankara Büyükelçisi Gianpaolo Scarante. Üçüncüsü, Türkiye'nin Roma Büyükelçisi Hakkı Akil. Onların kanaatlerine göre bu kitap iki ülke arasında ileriye doğru atılan önemli bir adımı temsil ediyor.

ORSAM: 'Ahmet Davutoğlu'nun Düşüncesinde Türk Stratejik Derinliği' adlı kitapta hangi konularda makaleler yer alıyor?

Ermanno Visintainer: Bu kitap için Ahmet Davutoğlu'nun bir makalesi tercüme edildi. Ayrıca, her yazar 'Stratejik Derinlik' kitabının bir parçasını yorumladı. Ben, 'Stratejik Derinlik'in Filozofik Önceliği'ni yazdım. Kitapta Andrea Marcigliano, NATO'yu; Fabrizio Beltrami, Türkiye'nin Arap ülkelerindeki dış politikasını; Leonid Savin, Türkiye ve Rusya Federasyonu arasındaki ilişkileri; Andrea Forti, Neo-Osmanlıcılık'ı; Daniele Lazzeri,

Türkiye'nin ekonomi politikasını; Augusto Grandi, İtalya ve Türkiye arasındaki ticari ilişkileri; Andrea Liorsi, Türk Deniz Kuvvetlerinin politikasını; Giancarlo Lagana, Kuzey Kıbrıs'ı; Angelo Mecca, Bizans ve Türkiye arasındaki temasları inceledi.

'Ahmet Davutoğlu'nun Düşüncesinde Türk Stratejik Derinliği' adlı bu kitapta Ahmet Davutoğlu'nun görüşünü desteklemeye çalıştık. Kanaatimizce onun 'Stratejik Derinlik' adlı eseri hem Türk Dünyası hem de Batı'nın bakış açısı ile yazılmış çok önemli bir jeopolitik kitaptır. Bu nedenle, bize göre Davutoğlu yeni bir düşüncenin kurucusu ve öncüsüdür. İtalya'da kitabın tanıtımını yaptıktan sonra, iki ülke arasında İnebahtı Deniz Savaşı'ndan başlayacak yeni bir köprü kurmak istiyoruz. 2011'de yani bu yıl hem Venedik'te hem de İstanbul'da kitapla ilgili konferanslar yapacağız. İstanbul'da yapılacak olan toplantı için İtalyan Kültür Merkezi ile görüşmeler yapıyoruz. Ayrıca, Prof. Dr. İdris Bostan ve Amiral Eşref Yiğit ile görüştüm. Herkes projemizi desteklemek istediğini söyledi. Projemizin ismi 'Dünkü Çatışmadan Bugünkü Uzlaşmaya'. Ayrıca, 'Gordion Düğümü' isimli bir dergi çıkarmak istiyoruz. Davutoğlu'nun da dediği gibi Türkiye üç kıtanın (Avrupa, Asya ve Afrika) merkezindedir ve Türkiye'nin faaliyetleri bu üç kıtaya ulaşmalıdır. Bence, İtalya'da coğrafi bakımdan Avrupa ile Afrika arasında bir köprüdür.

ORSAM: Çalışmalarınızda Türkiye ile İtalya arasındaki köklü tarihi ilişkileri de vurguluyorsunuz.

Ermanno Visintiner: Tarihe bakarsanız İtalya, Türkiye ile hep yakın temas içindedir. Örneğin, Truva Türkiye'dedir. Bir efsaneye göre eski Roma'yı kuranlar Truva'dan İtalya'ya gelmişlerdir. Örneğin, 'kemer'e Latince 'balteus' denir. Türkçedeki 'balta'dan gelir. Etrüksler kemerlerinde balta taşırlarmış. Zaten, Etrüks

dilinde Türkçe'ye benzer birçok kelime vardır. Örneğin, 'Tarkan'. 'Tarkan', Etrüksçe de 'komutan', 'başbuğ' anlamına gelir. Etrüksler eski Yunan tarihçilerine göre Anadolu'dan gemilerle Mısır'a geliyor. Sonra da İtalya'ya ulaşıyorlar. Efsaneye göre Etrükslerin 'Turan' isimli bir tanrıçaları var. Ayrıca, Orhun anıtlarında geçen 'Cula' ve 'Kendu' kelimesi de Etrüksler tarafından kullanılmaktadır. Bunun gibi birçok kelime bulunuyor. En eski zamanlardan beri İtalyanlarla Türkler arasında yakın ilişkiler bulunmaktadır.

ORSAM: Romalılar tarafından kullanılan 'dişi kurdun emzirmesi' figürünün de Türkler ile İtalyanlar arasındaki tarihi benzerliklerden biri olarak değerlendirebilir miyiz?

Ermanno Visintiner: 'Dişi kurdun emzirmesi' figürü bence Truva'dan geliyor. Dişi kurt efsanesi 'Asena' efsanesine benziyor. İtalya'da başka bir efsaneye göre Roma'yı ikiz kardeşler olan Remo ve Romolo kurdu. Onları dişi bir kurt besledi ve yetişkin olduklarında Roma'yı kurdular. Bu efsane 'Asena' efsanesine çok benziyor.

ORSAM: Sizce söz konusu efsaneyi Türkler mi İtalyanlardan aldı yoksa İtalyanlar mı Türklerden?

Ermanno Visintiner: Kim bilir. Ama Türkler ve İtalyanlar arasında birbirine çok yakın efsaneler var. Bu benzerliklerle ilgili birçok yazı yazdım. Bana göre eski İtalyanlar ve eski Avrupalılar Asya'dan geliyor. Avrupa'da yaşayan çok eski bir dil var. Baskça. Bu dilde Türkçe ve Moğolcaya benzer birçok kelime var. Örneğin, 'gün', 'parmak', 'buluşmak', 'uzun' gibi birçok Türkçe kelime Baskça'da bulunuyor. Bu kelimeler Latinlerden ve Germenlerden çok önce Baskça'da bulunuyordu. Basklar ve Etrüksler kesinlikle Asya'dan geliyorlar. Türkçe ve Baskça arasında dil açısından bir-

çok benzerlik bulunuyor. Örneğin, Türkçedeki eklerle Baskçadaki ekler de çok benziyor. ‘Ev, eve, evin’ gibi.

ORSAM: O zaman Sibirya’dan başlayıp, Asya’ya ve Avrupa’ya uzanan bir süreç var. Efsanelerde bu sayede dönüşerek gelmiş. Basklarda da aynı tip efsaneler var mı?

Ermanno Visintiner: Bildiğim kadarıyla yok. Eski Bask kültürü epeyce kadına bağlı, anaerkil bir kültürdür.

ORSAM: Peki, Türk ve Bask filologlar arasında ilişki bulunuyor mu?

Ermanno Visintiner: Hiç görmedim. Ama Fransız bir araştırmacının Baskça üzerine eserinde de benim söylediklerim anlatılıyor-du.

** Bu söyleşi ORSAM Başkanı Hasan Kanbolat tarafından 1 Haziran 2011 Tarihinde Astana’da yapılmıştır.*

ORSAM RAPORLARI

ORSAM Rapor No: 1 Mart 2009 Deniz Haydutluğu ile Mücadele ve Türkiye'nin Konumu: Somali Örneği (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 12 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 2 Şubat 2010 Rusya Federasyonu'nun Bakışı: Irak Faktörünün Türkiye'nin Ortadoğu Politikasına Etkisi (1990-2008) (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 21 Kasım 2010 Irak'tan İrağa: 2003 Sonrası Irak'tan Komşu Ükelere ve Türkiye'ye Yönelik Göçler (Tr)	ORSAM Rapor No: 31 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 7 Mart 2011 Afganistan ve Pakistan'da Yaşanan Gelişmeler ve Uluslararası Güvenliğe Etkileri (Tr)
ORSAM Rapor No: 2 Nisan 2009 60. Yılında Nato ve Türkiye (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 13 Şubat 2010 7 Mart 2010 Irak Seçimleri Öncesi Şii Kökenli Parti ve Seçmenlerin Politik Davranışlarının Analizi (Tr)	ORSAM Rapor No: 22 Ocak 2011 Türkiye-Yemen İlişkileri ve Yemen'deki Türkiye Algısı (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 32 Mart 2011 Suudi Arabistan'da Şii Muhalefet Sorunu ve Etkileri (Tr)
ORSAM Rapor No: 3 Mayıs 2009 Irak'ın Kilit Noktası: Telafer (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 14 Şubat 2010 Seçim Öncesi Irak'ta Siyasal Durum ve Seçime İlişkin Beklentiler (Tr)	ORSAM Rapor No: 23 Ocak 2011 Katar-Irak-Türkiye-Avrupa Doğal Gaz Boru Hattı Projesi Mümkün mü? (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 33 Mart 2011 Irak'ta Türkmen Varlığı (Tr)
ORSAM Rapor No: 4 Temmuz 2009 2009 Lübnan Seçimleri: Kazananlar, Kaybedenler ve Türkiye (Tr)	ORSAM Rapor No: 15 Mart 2010 Orsam Heyetinin 7 Mart 2010 Irak Seçimlerine İlişkin Gözlem Raporu (Tr)	ORSAM Rapor No: 24 Ocak 2011 Kuveyt Emirliği: Savaş ve Barış Arasındaki El Sabah İktidarı ve Türkiye ile İlişkiler (Tr)	ORSAM Rapor No: 34 Mart 2011 Irak'ta Türkmen Basını (Tr - Ar)
ORSAM Rapor No: 5 Ağustos 2009 Türkiye-Lübnan İlişkileri: Lübnanlı Dinsel ve Mezhepsel Grupların Türkiye Algılaması (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 16 Nisan 2010 Oman Sultanlığı: Arap Yarımadasında Geleneksel ile Modernite Arasında Bir Üke (Tr)	ORSAM Rapor No: 25 Ocak 2011 Hukuki ve Siyasi Yönleriyle Güvenlik Konseyi'nin İran Ambargosu (Tr)	ORSAM Rapor No: 35 Mart 2011 Irak'ta Mevcut Siyasi Durum ve Önemli Siyasi Gelişmeler (Tr)
ORSAM Rapor No: 6 Kasım 2009 Tuzhurmatu Türkmenleri: Bir Başarı Hikayesi (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 17 Nisan 2010 7 Mart 2010 Irak Parlamento Seçim Sonuçlarının ve Yeni Siyasal Denklemin Değerlendirilmesi (Tr)	ORSAM Rapor No: 26 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 5 Şubat 2011 Kırgızistan'da Son Gelişmeler: Dün, Bugün, Yarın (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 36 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 1 Mart 2011 Eu's Water Framework Directive Implementation in Turkey: The Draft National Implementation Plan (Eng)
ORSAM Rapor No: 7 Kasım 2009 Unutulmuş Türkmen Diyan: Diyala (Tr - Eng - Ar)	ORSAM Rapor No: 18 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 3 Mayıs 2010 Komşuluktan Stratejik İşbirliğine: Türk-Rus İlişkileri (Tr - Rus)	ORSAM Rapor No: 27 Şubat 2011 Mısır Devriminin Ayak Sesleri: Bir Devrin Sonu mu? (Tr)	ORSAM Rapor No: 37 Mart 2011 Tunus Halk Devrimi ve Sonrası (Tr)
ORSAM Rapor No: 8 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 1 Aralık 2009 Karadeniz'in Bütünleşmesi İçin Abhazya (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 19 Eylül 2010 Türkiye'ye Yönelik Türkmen Göçü ve Türkiye'deki Türkmen Varlığı (Tr)	ORSAM Rapor No: 28 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 6 Şubat 2011 Uluslararası Deniz Hukukunda Kıyı Devletlerinin Gemilere El Koyma Yetkisinin Sınırları: Gürcistan'ın Karadeniz'de Seyreden Gemilere El Koyması (Tr)	ORSAM Rapor No: 38 Mart 2011 Libya Savaşı, Uluslararası Müdahale ve Türkiye (Tr)
ORSAM Rapor No: 9 Ocak 2010 Yemen Sorunu: Bölgesel Savaşa Doğru mu? (Tr - Eng)	ORSAM Rapor No: 20 BLACK SEA INTERNATIONAL Rapor No: 4 Ekim 2010 Kırgızistan'da Mevcut Durum, İktidar Değişiminin Nedenleri ve Kısa Vadeli Öngörüler (Tr)	ORSAM Rapor No: 29 Şubat 2011 Tunus Halk Devrimi ve Türkiye Deneyimi (Tr)	ORSAM Rapor No: 39 Mart 2011 Tarihten Günümüze Libya (Tr)
ORSAM Rapor No: 10 Ocak 2010 Yemen İç Savaşı: İktidar Mücadelesi, Bölgesel Etkiler ve Türkiye ile İlişkiler (Tr - Eng)		ORSAM Rapor No: 30 Şubat 2011 Kerkük'te Mülk Anlaşmazlıkları: Saha Araştırmasına Dayalı Bir Çalışma (Tr)	ORSAM Rapor No: 40 ORSAM Su Araştırmaları Programı Rapor No: 2 Mart 2011 İklim Değişiminin Güvenlik Boyutu ve Ortadoğu'ya Etkileri (Tr)
ORSAM Rapor No: 11 Şubat 2010 Unutulan Türkler: Lübnan'da Türk Varlığı (Tr - Eng - Ar)			ORSAM Rapor No: 41 Mart 2011 Karikatürlerin Dilinden Irak'ı Anlamak-1 (Tr)

ORSAM Rapor No: 42
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 3
Nisan 2011
Nil Nehri Havzasının Hidropolitik
Tarihi ve Son Gelişmeler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 43
Nisan 2011
Kuzey Irak'ın Sosyal-Siyasal
Yapısı ve Kürt Bölgesel
Yönetimi'nin
Türkiye ile İlişkileri
(Tr)

ORSAM Rapor No: 44
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 4
Nisan 2011
Meriç Nehri Havzası Su
Yönetimi'nde "Uluslararası
İşbirliği" Zorunluluğu
(Tr)

ORSAM Rapor No: 45
Nisan 2011
Suriye'de Demokrasi mi İç Savaş
mı?:
Toplumsal-Siyasal Yapı, Değişim
Senaryoları ve Sürecin Türkiye'ye
Etkisi
(Tr)

ORSAM Rapor No: 46
Mayıs 2011
Suriye'de İktidar Mücadelesi,
Uluslararası Toplumun Tepkisi ve
Türkiye'nin Konumu
(Tr)

ORSAM Rapor No: 47
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 5
Mayıs 2011
Türkiye-Suriye İlişkileri: Sınırda
Örnek İşbirliği Olarak Asi
Dostluk Barajı
(Tr)

ORSAM Rapor No: 48
Mayıs 2011
Orsam Söyleşileri - 1
Iraklı Araplar, Azınlıklar ve
Akademisyenler-1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 49
Mayıs 2011
Orsam Söyleşileri - 2
Irak Türkmenleri-1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 50
Mayıs 2011
Orsam Söyleşileri - 3
Iraklı Kürt Yetkililer,
Akademisyenler ve Gazeteciler-1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 51
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 8
Mayıs 2011
75. Yılında Montrö Boğazlar
Sözleşmesi
Karadeniz'in Değişen Jeopolitiği
Çerçevesinde
(Tr)

ORSAM Rapor No: 52
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 9
Mayıs 2011
Afganistan ve Bölgesel Güvenlik
(Ortadoğu, Orta ve Güney Asya,
Rusya Federasyonu)
(Tr - Rus)

ORSAM Rapor No: 53
Mayıs 2011
Madagaskar: Bağımsızlığın 50.
Yılında Kazanımlar,
Kaçan Fırsatlar ve Türkiye ile
İlişkiler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 54
Mayıs 2011
Iraklı Grupların Temel Siyasi
Sorunlara Bakışı ve Türkiye ile
İlişkiler: Saha Araştırmasına
Dayalı Bir Çalışma
(Tr)

ORSAM Rapor No: 55
Haziran 2011
Suriye Muhalefeti'nin Antalya
Toplantısı:
Sonuçlar, Temel Sorunlara Bakış
ve Türkiye'den Beklentiler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 56
Haziran 2011
Seçimler ve Ak Parti'nin
Tecrübesi
(Tr - Ar)

ORSAM Rapor No: 57
Haziran 2011
12 Haziran 2011 Türkiye
Genel Seçimlerinin Ortadoğu
Ülkelerindeki Yansımaları
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 58
Temmuz 2011
Karikatürlerin Dilinden 12 Haziran
2011 Türkiye Genel Seçimlerinin
Ortadoğu'daki Yansımaları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 59
Temmuz 2011
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı
Anlamak - 2
(Tr)

ORSAM Rapor No: 60
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 6
Temmuz 2011
Mekong Nehri Suları Üzerinde
İşbirliği ve İhtilaf
(Tr-Eng)

ORSAM Rapor No: 61
Temmuz 2011
Antalya'da 1-2 Haziran 2011
Tarihlerinde Gerçekleşen
"Suriye'de Değişim
Konferansı" nın Tam Deşifresi
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 62
Ağustos 2011
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı
Anlamak - 3
(Tr)

ORSAM Rapor No: 63
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 7
Ağustos 2011
Görünmez Stratejik Kaynak:
Sınırdaşan Yeraltı Suları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 64
Ağustos 2011
AK Parti'nin 12 Haziran 2011
Genel Seçimlerinde Zaferi
(Tr - Ar)

ORSAM Rapor No: 65
Ağustos 2011
Karikatürlerin Dilinden Arap
Baharı - 1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 66
Ağustos 2011
Karikatürlerin Dilinden Libya iç
savaşı ve Uluslararası Müdahale
- 1
(Tr)

ORSAM Rapor No: 67
Ağustos 2011
Somali: Bir Ulusun Yok Oluşu ve
Türkiye'nin İnsani Yardım Girişimi
(Tr)

ORSAM Rapor No: 68
Eylül 2011
Karikatürlerde Usame Bin Ladin
Operasyonu ve Yankıları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 69
Eylül 2011
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı
Anlamak - 4
(Tr)

ORSAM Rapor No: 70
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 10
Eylül 2011
XXI. Yüzyılda Rusya ve
Türkiye'nin İran Politikaları
(Tr - Rus)

ORSAM Rapor No: 71
Eylül 2011
Gazze Sorunu: İsrail Ablukası,
Uluslararası Hukuk, Palmer
Raporu ve Türkiye'nin Yaklaşımı
(Tr)

ORSAM Rapor No: 72
Eylül 2011
Ortadoğu Ülkelerine Dair
İstatistikler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 73
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 11
Ekim 2011
Anadolu Etki Alanı
(Tr-Eng)

ORSAM Rapor No: 74
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 12
Ekim 2011
Ukraine in Regress: The
Tymoshenko Trial
(Eng)

ORSAM Rapor No: 75
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 13
Ekim 2011
Kazaklar ve Kazakistanlılar
(Tr)

ORSAM Rapor No: 76
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 14
Ekim 2011
İtalya'da Unutulmuş Türk Varlığı:
Moena Türkleri
(Tr - İt)

ORSAM Rapor No: 77
Ekim 2011
ABD'nin Çekilmesinin Ardından
Irak Politikasının Bölgesel,
Küresel Etkileri ve Türkiye'ye
Yansımaları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 78
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 8
Ekim 2011
Türkiye'de ve İsrail'de Yapay
Sulak Alanlar ile Atıksu Arıtımı ve
Atıksuyun Sulama Amaçlı Olarak
Tekrar Kullanımı
(Tr)

ORSAM Rapor No: 79
Ekim 2011
Yaklaşan Seçim Öncesi Tunus'ta
Siyasal Denklemler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 80
Ekim 2011
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı
Anlamak - 5
(Tr)

ORSAM Rapor No: 81
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 15
Ekim 2011
Büyük Güçlerin Afganistan
Politikaları
(Tr-Eng)

ORSAM Rapor No: 82
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 16
Ekim 2011
Bölge Devletlerinin
Perspektifinden Afganistan
(Tr-Eng)

ORSAM Rapor No: 83
Kasım 2011
Suriye'de Değişimin Ortaya
Çıkardığı Toplum: Suriye
Türkmenleri
(Tr)

ORSAM Rapor No: 84
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 9
Kasım 2011
Somali'nin Açık Felaketi: "Siyasi
Kuraklık" mı Yoksa Doğal Afet
mi?
(Tr-Eng)

ORSAM Rapor No: 85
Kasım 2011
Suriye Politik Kültüründe Tarihsel
Pragmatizm, Beşar Esad Dönemi
Suriye Dış Politikası ve Türkiye-
Suriye İlişkileri
(Tr)

ORSAM Rapor No: 86
Kasım 2011
Geçmişten Günümüze Irak
Türkmen Cephesi'nin Yapısı ve
İdari Durumu
(Tr)

ORSAM Report No: 87
Kasım 2011
Türkmen in Iraq and Their Flight:
A Demographic Question?
(Eng)

ORSAM Rapor No: 88
Kasım 2011
Irak'ta Bektaşilik (Türkmenler –
Şebekler – Kakailer)
(Tr)

ORSAM Rapor No: 89
Kasım 2011
Değişim Sürecindeki Fas
Monarşisi: Evrim mi? Devrim mi?
(Tr)

ORSAM Rapor No: 90
Kasım 2011
Arap Dünyasının İstisnai Krallığı:
Yerel Aktörler ve Arap-İsrail
Uyuşmazlığı Çerçevesinde Ürdün
Krallığı'nın Demokratikleşme
Deneyimleri
(Tr-Eng)

ORSAM Rapor No: 91
Aralık 2011
Türkiye ve Arap Birliği'nin
Suriye'ye Yaptırım Kararları ve
Olası Sonuçları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 92
Aralık 2011
Irak'ta İhtilafı Bölgelerin Durumu
(Tr)

ORSAM Report No: 93
ORSAM Water Research
Programme Report: 10
December 2011
Turkey and Wfd Harmonization: A
Silent, But Significant Process
(Eng)

ORSAM Rapor 94:
Aralık 2011
Türkiye-Fransa Krizinde Algının
Rolü: Fransızların Türkiye Algısı
(Tr)

ORSAM Rapor No: 95
Aralık 2012
Karikatürlerle Arap Baharı – 2
(Tr)

ORSAM Rapor No: 96
Aralık 2011
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı
Anlamak – 6
(Tr)

ORSAM Rapor No: 97
Ocak 2012
Karikatürlerin Dilinden Irak'ı
Anlamak – 7
(Tr)

ORSAM Rapor No: 98
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 17
Ocak 2012
Kırgızistan'da Cumhurbaşkanlığı
Seçimi ve Türkiye ile İlişkilerine
Etkisi
(Tr)

ORSAM Rapor No: 99
Ocak 2012
Türk Siyasal Partilerinin
Hatay'daki Suriyeli Sığınmacılar
Konusundaki Açıklamaları
ve Hatay'daki Siyasi Parti
Temsilcileri ile Hareketlerin Suriye
Olaylarına Yaklaşımları
(Mart-Aralık 2011)
(Tr)

ORSAM Rapor No: 100
Ocak 2012
Irak İstatistikleri
(Tr)

ORSAM Rapor No: 101
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 11
Ocak 2012
Emniyetli İçme Suyu ve
Sanitasyon Hakkı
(Tr)

ORSAM Rapor No: 102
Ocak 2012
Irak Hangi Şartlarda, Nasıl
Parçalanabilir? En Kötüye
Hazırlıklı Olmak
(Tr – Eng)

ORSAM Rapor No: 103
Ocak 2012
Irak'ta Petrol Mücadelesi: Çok
Uluslu Şirketler, Uluslararası
Anlaşmalar ve Anayasal
Tartışmaların Işığında Bir Analiz
(Tr)

ORSAM Rapor No: 104
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 12
Şubat 2012
Sınıraşan Akiferler Hukuku
Taslak Maddeleri Üzerine Bir
Değerlendirme
(Tr – Eng)

ORSAM Rapor No: 105
Şubat 2012
Irak Hukuk Mevzuatında
Azınlıkların Siyasal Hakları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 106
Şubat 2012
Irak Hukuk Mevzuatında
Azınlıkların Siyasal Hakları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 107
Şubat 2012
Uluslararası Hukuk ve Irak
Anayasası Açısından Azınlıkların
İnsan Hakları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 108
Şubat 2012
Ekonomik İşbirliği Teşkilatı'nın
(EİT) Geleceği
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 109
Şubat 2012
Türkiye'nin Yükselişi ve «Bric»
Bölgesi
(İt)

ORSAM Rapor No: 110
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 13
Mart 2012
İran'da Su Kaynakları ve Yönetimi
(Tr)

ORSAM Rapor No: 111
Mart 2012
Suriye Kürt Muhalefetine Eleştirel
Bir Bakış
(Tr)

ORSAM Rapor No: 112
Mart 2012
İran İslam Cumhuriyetinde
Anayasal Sistem ve Siyasi
Partiler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 113
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 18
Nisan 2012
Mongolia: A Developing
Democracy and a Magnet for
Mining
(Eng)

ORSAM Rapor No: 114
Nisan 2012
Karikatürlerle Suriye Sorununu
Anlamak - 8
(Tr)

ORSAM Rapor No: 115
Nisan 2012
Suriye'de Güvenli Bölge
Tartışmaları: Türkiye Açısından
Riskler, Fırsatlar ve Senaryolar
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 116
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 14
Nisan 2012
Fayda Paylaşımı Kavramı, Teorik
Altyapısı ve Pratik Yansımaları
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 117
Nisan 2012
Musul'a Yatırım Geleceği
Yatırım Demektir
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 118
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 19
Mayıs 2012
Ukrayna - Türkiye Ticari -
Ekonomik Münasebetlerinin
Analizi
(Tr - Rus)

ORSAM Rapor No: 119
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 20
Mayıs 2012
Bölgesel Gelişimin Trend ve
Senaryolarının Araştırılmasındaki
Araç: Jeopolitik Dinamikler
(Tr - Rus)

ORSAM Rapor No: 120
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 21
Mayıs 2012
Kazakistan Siyasi Sisteminin
Gelişimi: 2012 Parlamento
Seçimleri
(Tr)

ORSAM Rapor No: 121
Mayıs 2012
Musul'da Yerel Siyaset ve Irak
Siyasetinde Yeni Dinamikler
(Saha Çalışması)
(Tr - Eng - Ger)

ORSAM Rapor No: 122
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 15
Mayıs 2012
Irak'ta Su Kaynakları Yönetimi
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 123
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 22
Haziran 2012
Küresel Göç ve Avrupa Birliği ile
Türkiye'nin Göç Politikalarının
Gelişimi
(Tr)

ORSAM Rapor No: 124
Temmuz 2012
Türkiye Afrika'da: Eylem Planının
Uygulanması ve Değerlendirme
On Beş Yıl Sonra
(Tr - Eng - Fr)

ORSAM Rapor No: 125
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 23
Temmuz 2012
Rusya'nın Ortadoğu Politikası
(Tr)

ORSAM Rapor No: 126
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 16
Temmuz 2012
Yeni Çerçeve Su Kanunu'na
Doğru: Su Kanunu Taslağı
Üzerine Notlar
(Tr)
ORSAM Rapor No: 127
Ağustos 2012
Suriye'de Kürt Hareketleri
(Tr)

ORSAM Rapor No: 128
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 24
Eylül 2012
Günümüz Şartlarında
Türkiye - Belarus Ekonomik
Münasebetlerinin Gelişimi
(Tr - Rus - Eng)

ORSAM Rapor No: 129
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 25
Eylül 2012
Belarus-Türkiye: Devletlerarası
İşbirliğinin Pozitif Dinamikleri
(Tr - Rus - Eng)

ORSAM Rapor No: 130
Kasım 2012
Suriye Çerkesleri
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 131
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 26
Kasım 2012
«Üçüncü Dalga»:
Postmodernizmin Jeopolitiği
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 132
Kasım 2012
Dışişleri Bakanı Ahmet
Davutoğlu'nun
Kerkük Ziyareti
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 133
Kasım 2012
Irak Kürdistan Bölgesi'nde
Muhalefetin Doğuşu ve Geleceği
(Tr)

ORSAM Rapor No: 134
Kasım 2012
Irak Çerkesleri
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 135
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 27
Kasım 2012
Türkiye'nin Eski Sovyet
Cumhuriyetleriyle
Münasebetlerinin Özellikleri
(Tr - Rus - Eng)

ORSAM Rapor No: 136
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 28
Kasım 2012
Türk-Ukrayna İlişkilerinde
Entegrasyon Faktörü Olarak
Türk-Kırım Münasebetleri
(Tr - Rus)

ORSAM Rapor No: 137
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 29
Aralık 2012
Belarus'un Enerji Politikası ve
Belarus'un Rusya ve AB ile Enerji
Alanında Geliştirdiği İşbirliği
(1992-2011)
(Tr - Rus)

ORSAM Rapor No: 138
Aralık 2012
Birlik mi, PYD'nin Güç Gösterisi
mi? Erbil Anlaşmasından Sonra
Suriye Kürt Dinamikleri
(Tr)

ORSAM Rapor No: 139
Aralık 2012
Suriye'de Kürtler Arası Dengeler,
Rejim Muhafızları ve Türkiye:
Çatışma-İstikrar Aynısındaki
İlişkiler Örüntüsü
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 140
Aralık 2012
Kuzey Irak'ta İç Siyasal Dengeler
ve Stratejik İttifak'ın Geleceği
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 141
Aralık 2012
Irak'ta Türkmen Eğitiminin
Durumu
(Tr)

ORSAM Rapor No: 142
Ocak 2013
President Obama's Second Term:
Domestic and Foreign Challenges
(Eng)

ORSAM Rapor No: 143
Ocak 2013
2012 Irak Değerlendirmesi ve Irak
Kronolojisi
(Tr)

ORSAM Rapor No: 144
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 17
Ocak 2013
ORSAM Su Söyleşileri 2011
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 145
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 18
Ocak 2013
ORSAM Su Söyleşileri 2012
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 146
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 30
Ocak 2013
2013 Yılında Avrasya: Siyasi ve
Ekonomik Analiz
(Eng)

ORSAM Rapor No: 147
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 31
Ocak 2013
Kültürler Arası Diyalog: İdil Ural
Bölgesinden Büyük Litvanya
Knezliğine
Belarus-Litvanya Tatarları
(Tr - Rus)

ORSAM Rapor No: 148
Ocak 2013
Uluslararası Politika ve Uygarlıklar
(Uygarlıklar Çatışması ve Diyalog)
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 149
Şubat 2013
David Cameron ve AB: Dönüşü
Olmayan Karar
(Eng)

ORSAM Rapor No: 150
ORTADOĞU TÜRKMENLERİ
Rapor No: 22
Mart 2013
Suriye Türkmenleri: Siyasal
Hareketler ve Askeri Yapılanma
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 151
Nisan 2013
Irak Kürdistan Bölgesi'nde
Demokrasi Süreci ve Sorunları
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 152
Nisan 2013
Irak'ta 2013 Yerel Seçimlerine
İlişkin Temel Veriler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 153
Nisan 2013
Irak'ta Seçim Yasaları
(Tr)

ORSAM Rapor No: 154
ORSAM Su Araştırmaları
Programı Rapor No: 19
Nisan 2013
Avrupa Birliği Su Çerçeve Direktifi
Kapsamında Sınıraşan Sular
(Tr)

ORSAM Rapor No: 155
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 32
Mayıs 2013
Montreux Boğazlar Konferansı
Tutanaklarından Tarihe Düşen
Notlar ve
Kanal İstanbul
(Tr)

ORSAM Rapor No: 156
Mayıs 2013
ORSAM Reyhanlı Raporu
"11 Mayıs"
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 157
Mayıs 2013
Reyhanlı'da Suriyeliler ile
Söyleşiler - I
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 158
Mayıs 2013
Reyhanlı'da Suriyeliler ile
Söyleşiler - II
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 159
Mayıs 2013
Reyhanlı'da Suriyeli Kadınlar ile
Söyleşiler - III
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 160
Mayıs 2013
Reyhanlı'da Suriyeliler ile
Söyleşiler (Reyhanlı Saldırısı
Sonrası) - IV
(Tr - Eng)

ORSAM Rapor No: 161
Haziran 2013
Musul ve Anbar Yerel Seçimleri:
Seçim Öncesi Siyasi Durum ve
Seçime İlişkin Temel Veriler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 162
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 33
Temmuz 2013
Kabataj, Münhasır Ekonomik
Bölge, Petrol ve Doğal Gaz
Haklarımız
(Tr)

ORSAM Rapor No: 163
Temmuz 2013
Somali'de Bitmeyen Siyasi Kriz
(Tr)

ORSAM Rapor No: 164
Ağustos 2013
Suriye'nin Kuzeyindeki Çatışmalar
ve Olası Etkileri
(Tr-Eng)

ORSAM Rapor No: 165
Ağustos 2013
İl Meclisi Seçimleri ve Musul'un
Geleceği
(Tr)

ORSAM Rapor No: 166
Eylül 2013
Suriye İç Savaşı, Küresel Aktörler
ve Kosova Modeli
(Tr)

ORSAM Rapor No: 167
Eylül 2013
Mısır'da Son Dönemde Önde
Gelen Laik-Liberal-Solcu
Hareketler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 168
Eylül 2013
Geçmişin Gölgesinde Mısır'da
Darbe
(Tr)

ORSAM Rapor No: 169
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 34
Ekim 2013
Türkiye-Kırgızistan Münasebetleri
(Tr-Rus)

ORSAM Rapor No: 170
BLACK SEA INTERNATIONAL
Rapor No: 35
Ekim 2013
Azerbaycan'da Cumhurbaşkanlığı
Seçimleri: Beklentiler ve
Gerçekler
(Tr)

ORSAM Rapor No: 171
Ekim 2013
2009 Yılı Irak Söyleşileri
(Tr)

ORSAM Rapor No: 172
Ekim 2013
2010 Yılı Irak Söyleşileri
(Türkmenler – I)
(Tr)

ORSAM Rapor No: 173
Ekim 2013
2010 Yılı Irak Söyleşileri
(Türkmenler – III)
(Tr)

ORSAM Rapor No: 174
Ekim 2013
2010 Yılı Irak Söyleşileri
(Türkmenler – III)
(Tr)

ORSAM Rapor No: 175
Ekim 2013
2010 Yılı Irak Söyleşileri (Araplar
ve Kürtler)
(Tr)

ORSAM Rapor No: 176
Ekim 2013
2011 Yılı Irak Söyleşileri
(Tr)

ORSAM Rapor No: 177
Ekim 2013
2012 Yılı Irak Söyleşileri
(Tr)

ORSAM Rapor No: 178
Kasım 2013
Reyhanlı'da Suriyeli Kadınlar ile
Söyleşiler - V
(Tr)

ORSAM Rapor No: 179
Kasım 2013
Reyhanlı'da Suriyeliler ile
Söyleşiler - VI
(Tr)

ORSAM Rapor No: 180
Kasım 2013
2009 Ortadoğu Söyleşileri
(Genel-İran-Afganistan-Suriye-
Mısır- Körfez Ülkeleri)
(Tr)

ORSAM Rapor No: 181
Kasım 2013
2010 Ortadoğu Söyleşileri
(İsrail- Körfez Ülkeleri-Suriye-
İran-AB)
(Tr)

ORSAM Rapor No: 182
Kasım 2013
2011 Ortadoğu Söyleşileri
(Genel-İsrail-Filistin-Mısır ve
Afrika Ülkeleri-Ürdün-İran-Körfez
Ülkeleri)
(Tr)

ORSAM Rapor No: 182
Kasım 2013
2011 Japonya-Vietnam-Rusya-
Avrupa Söyleşileri
(Tr)

AKADEMİK KADRO

Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ORSAM Danışmanı, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Atılım Üniversitesi
Prof. Dr. Tanık Oğuzlu	ORSAM Danışmanı, Uluslararası Antalya Üniversitesi
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Danışmanı, Gazi Üniversitesi
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Danışmanı, ODTÜ Uluslararası İlişkiler
Doç. Dr. İlyas Kemaloğlu (Kamaloğlu)	ORSAM Danışmanı, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Tarih Bölümü
Habib Hümmüzlü	ORSAM Danışmanı
Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Yrd. Doç. Dr. Canat Mominkulov	ORSAM Danışmanı, Al Farabi Kazak Ulusal Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Didem Danış	ORSAM Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi
Dr. Jale Nur Ece	ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği
Doç. Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Danışmanı, Kırgızistan-Türkiye Manas Univ. Öğretim Üyesi
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Arif Keskin	ORSAM Danışmanı
Çiğdem Tunç	ORSAM Danışmanı
Gökçen Ekici Oğan	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Av. Aslıhan Erbaş Açıklık	ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
D. Halit Yılmaz	ORSAM Danışmanı, Güvenlik
Pınar Ankan Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
Volkan Çakır	ORSAM Danışmanı, Afrika
Dr. Göknil Erbaş	ORSAM, Karadeniz
Tamer Koparan	ORSAM Yönetici Editörü
Bilgay Duman	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Oytun Orhan	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Fazıl Ahmet Burget	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu, Afganistan
Seval Kök	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nebahat Tanriverdi	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Shalaw Fatah	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Aytekın Enver	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Firuze Yağmur Gökler	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Tuğçe Kayıtmaz	Mütercim Tercüman
Uğur Çil	ORSAM, Ortadoğu

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
Dr. Seyfi Kılıç	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid	Irak Danıştay Eski Başkanı
Av. Aslıhan Erbaş Açıklık	ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
Hasan Alsancak	İhlas Holding, Gn.Md.Yrd., Statejik İş Geliştirme ve Dış İlişkiler
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Ahat Andican	Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Ali Arslan	İstanbul Üniversitesi, Tarih Bölümü
Başar Ay	Türkiye Tekstil Sanayii İşveren Sendikası Genel Sekreteri
Prof. Dr. Mustafa Aydın	Kadir Has Üniversitesi Rektörü
Doç. Dr. Ersel Aydın	Bilkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı & Fulbright Genel Sekreteri
Dr. Serdar Aziz	ORSAM Danışma Kurulu Üyesi
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. İdris Bal	TBMM 24. Dönem Milletvekili
Doç. Dr. Ersan Başar	Karadeniz Teknik Üniversitesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Bölüm Başkanı
Kemal Beyatlı	Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
Barbaros Binicioğlu	Ortadoğu Danışmanı
Prof. Dr. Ali Birinci	Polis Akademisi
Doç. Dr. Mustafa Budak	Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı
Doç. Dr. Hasan Canpolat	Vali, Milli Savunma Bakan Danışmanı
Prof. Dr. Mesut Hakkı Çaşın	Yeditepe Üniversitesi Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü
E. Hava Orgeral Ergin Celasin	23. Hava Kuvvetleri Komutanı
Doç. Dr. Mitat Çelikkpala	Kadir Has Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	YÖK Başkanı
Prof. Dr. Ramazan Daurav	Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü, Direktör Yardımcısı
Prof. Dr. Volkan Ediger	İzmir Ekonomi Üniversitesi, Ekonomi Bölümü
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Prof. Dr. Çağrı Erhan	Ankara Üniversitesi, Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü
Dr. Amer Hasan Fayyadh	Bağdat Üniversitesi, Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı
Mete Göknel	BOTAŞ Eski Genel Müdürü

Osman Göksel
 Timur Göksel
 Av. Niyazi Güney
 Noyan Gürel
 Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani
 Numan Hazar
 Doç. Dr. Pınar İpek
 Doç. Dr. Toğrul İsmail
 Doç. Dr. Şenol Kantarcı
 Doç. Dr. Nilüfer Karacasulu
 Selçuk Karaçay
 Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman
 Doç. Dr. Şaban Kardaş
 Arslan Kaya
 Dr. Hicran Kazancı
 İzzettin Kerküklü
 Prof. Dr. Ahmet Kesik
 Doç. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli
 Prof. Dr. Mustafa Kibaroglu
 Prof. Dr. Aleksandr Knyazev
 Prof. Dr. Alexandr Koleşnikov
 Prof. Dr. Erol Kurubaş
 Prof. Dr. Talip Küçükcan
 Daniele Lazzeri
 Hediye Levent
 Dr. Max Georg Meier
 Prof. Dr. Mosa Aziz Al Mosawa
 Büyükelçi Shaban Murati
 Dr. Sami Al Taqi
 Prof. Dr. Mahir Nakip
 Prof. Dr. Vitaly Naumkin
 Dr. Farhan Ahmad Nizami
 Prof. Dr. Dorayd A. Noori
 Muhammed Nurettin
 Murat Özçelik
 Prof. Dr. Çınar Özen
 Doç. Dr. Harun Öztürkler
 Prof. Dr. Victor Panin
 Prof. Aftab Kamal Pasha
 Dr. Bahadır Pehlivanlı
 Doç. Dr. Fırat Purtaş
 Prof. Dr. Suphi Saatçi
 Safarov Sayfulla Sadullaevich
 Ersan Sankaya
 Patrick Seale
 Dr. Bayram Sinkaya
 Doç. Dr. İbrahim Sirkeci
 Dr. Aleksandr Sotnichenko
 Zaher Sultan
 Dr. Irina Svistunova
 Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin
 Mehmet Şüküroğlu
 İlhan Tanır
 Doç. Dr. Oktay Tanrısever
 Prof. Dr. Erol Taymaz
 Prof. Dr. Sabri Tekir
 Dr. Gönül Tol
 Doç. Dr. Umut Uzer
 Prof. Dr. Ermanno Visintainer
 M. Ragıp Vural
 Prof. Dr. Vatanyar Yagya
 Yaşar Yakış
 Semir Yorulmaz

BTC ve NABUCCO Koordinatörü
 Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
 Prens Group Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
 ORSAM Danışmanı, SUNEL Ticaret Türk A.Ş. İcra Kurulu Başkanı
 Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
 Emekli Büyükelçi
 Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Vodofone Genel Müdür Yardımcısı
 İstanbul Medeniyet Üniversitesi - (SBF) Uluslararası İlişkiler Bölümü
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 KPMG ,Yeminli Mali Müşavir
 Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi
 Kerkük Vakfı Başkanı
 Kalkınma Bakanlığı Yönetim Hizmetleri Genel Müdürü
 Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Rus-Slav Üniversitesi (Bişkek)
 Diplomat
 Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
 Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdürü
 Chairman "Il Nodo di Gordio"
 Gazeteci (Suriye)
 Hanns Seidel Vakfı Proje Müdürü (Bişkek)
 Bağdat Üniversitesi Rektörü
 Arnavutluk Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü
 Orient Research Center Başkanı
 Erciyes Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi
 Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü Direktörü
 Oxford Üniversitesi İslami Çalışmalar Merkezi Yöneticisi
 Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
 Beyrut Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
 Emekli Büyükelçi
 Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
 Pyatigorsk Üniversitesi (Pyatigorsk, Rusya Federasyonu)
 Hindistan Batı Asya Araştırmaları Merkezi Başkanı
 TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı
 Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
 Tacikistan Cumhurbaşkanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkan Yardımcısı
 Türkmeneli TV (Kerkük, Irak)
 Ortadoğu ve Suriye Uzmanı
 ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Regent's College (Londra, Birleşik Krallık)
 St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
 Lübnan Türk Cemiyeti Başkanı
 Rusya Strateji Araştırmaları Merkezi, Türkiye-Ortadoğu Araştırmaları Masası Uzmanı
 Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 Enerji Uzmanı
 ORSAM Danışma Kurulu Üyesi, Vatan Gazetesi Washington Temsilcisi
 ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
 ODTÜ, Kuzey Kıbrıs Kampüsü Rektör Yardımcısı
 İzmir Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
 Middle East Institute Türkiye Çalışmaları Direktörü
 İstanbul Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
 Vox Populi Direktörü (Roma, İtalya)
 2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
 St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
 Büyükelçi, Dışişleri Eski Bakanı
 (Gazeteci, Mısır)

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık
 Bülent Aras
 Tayyar An
 İlker Aytürk
 Recep Boztemur
 Katerina Dalacoura
 F. Gregory Gause
 Fawaz Gerges
 Ahmet K. Han

ODTÜ
 Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
 Uludağ Üniversitesi
 Bilkent Üniversitesi
 ODTÜ
 Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Vermont Üniversitesi (ABD)
 Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
 Kadir Has Üniversitesi

Raymond Hinnebusch
Rosemary Hollis
Bahgat Korany
Peter Mandaville
Emma Murphy

St. Andrews Üniversitesi (Birleşik Krallık)
City Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)
George Mason Üniversitesi (ABD)
Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık
Hasan Kanbolat
Doç. Dr. Hasan Canpolat
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen

ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
ORSAM Başkanı
Vali, Milli Savunma Bakan Danışmanı
ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Atılım Üniversitesi
ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara
Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr